

Kansalliskielistrategian väliraportti

Kansalliskielistrategian seuranta sekä hallituskautta 2011 – 2015 koskevien hallituksen toimenpiteiden toteutuminen

Nationalspråksstrategins mellanrapport

Uppföljningen av nationalspråksstrategin samt förverkligandet av regeringens åtgärder 2011 – 2015

Kansalliskielistrategian väliraportti

**Kansalliskielistrategian seuranta sekä hallituskautta 2011 – 2015 koskevien hallituksen
toimenpiteiden toteutuminen**

Nationalspråksstrategins mellanrapport

**Uppföljningen av nationalspråksstrategin samt förverkligandet av regeringens åtgärder
2011 – 2015**

**Selvityksiä ja ohjeita 34/2015
Utredningar och anvisningar 34/2015**

ISSN 1798-7067 (pdf)

ISBN 978-952-259-462-4 (pdf)

Oikeusministeriö / Justitieministeriet 2015

Julkaisun nimi	Kansalliskielistrategian väkiraportti
Tekijät	Corinna Tammenmaa, Kieliasiainneuvos Maria Soininen, Ylitarkastaja
Sarjan nimi ja numero	Oikeusministeriön julkaisu Selvityksiä ja ohjeita 34/2015
Asianumero	OM 4/58/2015
ISSN verkkojulkaisu	1798-7067
ISBN verkkojulkaisu	978-952-259-462-4
URN-tunnus	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-462-4
Julkaisun jakelu	www.oikeusministerio.fi
Asia- ja avainsanat	Kansalliskielet, suomi, ruotsi, Suomen kaksikielisyys, strategia, hallituskauden toimet

Tiivistelmä

Kansalliskielistrategian väkiraportti on seurantraportti, jossa tarkastellaan hallituskaudella 2011–2015 toteutettuja toimenpiteitä kansalliskielistrategian (Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 4/2012) päämääriänsä saavuttamiseksi. Kansalliskielistrategia on pitkän aikavälin strategia, joten väkiraportti sisältää myös suosituksia strategiatyön jatkamiseksi hallituskaudella 2015–2019. Kansalliskielistrategian voimassaoloa ehdotetaan jatkettavaksi, jotta pitkän aikavälin tavoitteiden toteuttamista voidaan jatkaa. Suosituksissa ehdotetaan myös, että tehtäisiin strategiaan perustuva toimintasuunnitelma kielellisten oikeuksien edistämisestä.

Valtioneuvosto antoi periaatepäätöksen Suomen ensimmäisestä kansalliskielistrategiasta joulukuussa 2012. Strategia on yksi Kataisen hallituksen kärkihankkeista. Kansalliskielistrategia koskee molempia kansalliskielisiä, suomea ja ruotsia. Strategia sisältää pitkän aikavälin toimenpide-ehdotukset kahden elinvoimaisen kansalliskielien turvaamiseksi pitkälle tulevaisuuteen sekä hallituksen toimenpiteet hallituskaudelle 2011–2015.

Kansalliskielistrategian toimeenpanossa on hallituskaudella 2011–2015 keskitytty hallituksen toimenpiteiden toteuttamiseen, virkamiesten kielläin soveltamista koskevan tiedon lisäämiseen, hyvien käytäntöjen jakamiseen sekä pysyvien rakenteiden luomiseen.

Oikeusministeriö asetti toimikaudelle 1.6.2013–31.5.2015 kansalliskieliyhdyshenkilöverkoston. Verkoston jäseniä ovat ministeriöiden johdon tueksi nimetyt kansalliskieliyhdyshenkilöt sekä asiantuntijoiksi kutsutut jäsenet. Verkoston työ on keskittynyt vuosille 2011–2015 suunnattujen hallituksen toimenpiteiden toteuttamiseen sekä temattiisiin kokouksiin. Väkiraportti sisältää yhteishenkilöiden yhteenvedot siitä, miten kiellainsäädäntöä on noudatettu ja seurattu omalla hallinnonalalla.

Kansalliskielistrategia sisältää 27 toimenpidettä sekä kuusi valtioneuvoston suositusta. Vastuu toimenpiteiden toteuttamisesta on osittain kaikilla ministeriöillä, mutta enimmäkseen se on kuitenkin osoitettu oikeusministeriölle, työ- ja elinkeinoministeriölle sekä opetus- ja kulttuuriministeriölle. Valtioneuvoston suositukset on osoitettu kunnille, korkeakouluille ja kotoutumiskoulutuksen hankkijoille. Kaikkien toimenpiteiden toteuttaminen on aloitettu tai toimenpideet on toteutettu kokonaan tai osittain hallituskaudella 2011–2015. Väkiraportin liitteenä on toimenpidetaulukko, josta voi seurata toimenpiteiden toteutumista.

SISÄLLYS

Tiivistelmä.....	6
1 Kansalliskielistrategia	7
2 Väliraportti	9
3 Oikeusministeriön seurantavastuu	11
3.1 Kansalliskieliyhteyshenkilöt ja kansalliskieliverkosto	11
3.1.1 Kansalliskieliyhteyshenkilöt	11
3.1.2 Kansalliskieliverkosto	12
3.2 Kansalliskielistrategiaan sisältyvien toimenpiteiden käynnistäminen	12
3.3 Kansalliskielistrategian käytännön työvälineiden käytön säännöllinen seuranta	13
3.4 Kielellisten vaikutusten arvioinnin seuranta	14
4 Muiden ministeriöiden seurantavastuu	15
4.1.1 Työ- ja elinkeinoministeriö	15
4.1.2 Valtiovarainministeriö	15
4.1.3 Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	16
5 Erityistehtävät elinvoimaisen kaksikielisyyden saavuttamiseksi	18
5.1 Kansalliskielten näkyvyyden lisääminen	18
5.2 Kielikylpy	18
5.3 Suomen ja ruotsin kielen taidon vahvistaminen	19
6 Suomen Kuntaliitto ja kunnat	21
7 Suosituksia seuraavalle hallituskaudelle	22
Liite 1 Kansalliskieliyhteyshenkilöiden yhteenvedot	23
Liite 2 Kansalliskielistrategiaan sisältyvät toimenpiteet hallituskaudelle 2011–2015	34

TIIVISTELMÄ

Väliraportti kansalliskielistrategian toimeenpanosta on seurantaraportti, jossa tarkastellaan hallituskaudella 2011–2015 tehtyjä toimenpiteitä kansalliskielistrategian (Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 4/2012) päämäärien saavuttamiseksi. Kansalliskielistrategia on pitkän aikavälin strategia, joten väliraportti sisältää myös suosituksia strategiatyön jatkamiseksi hallituskaudella 2015–2019. Kansalliskielistrategian voi-massaoloa ehdotetaan jatkettavaksi, jotta pitkän aikavälin tavoitteiden toteuttamista voidaan jatkaa. Suosituksissa ehdotetaan myös, että tehtäisiin strategiaan perustuva toimintasuunnitelma kielellisten oikeuksien edistämisestä.

Valtioneuvosto antoi periaatepäätöksen Suomen ensimmäisestä kansalliskielistrategiasta joulukuussa 2012. Strategia on yksi Kataisen hallituksen kärkihankkeista. Kansalliskielistrategia koskee molempia kansalliskielejä, suomea ja ruotsia. Strategia sisältää pitkän aikavälin toimenpide-ehdotukset kahden elinvoimaisen kansalliskielien turvaamiseksi pitkälle tulevaisuuteen sekä hallituksen toimenpiteet hallituskaudelle 2011–2015.

Kansalliskielistrategian toimeenpanossa on hallituskaudella 2011–2015 keskitytty hallituksen toimenpiteiden toteuttamiseen, virkamiesten kielilain soveltamista koskevan tiedon lisäämiseen, hyvien käytäntöjen jakamiseen sekä pysyvien rakenteiden luomiseen.

Oikeusministeriö asetti toimikaudelle 1.6.2013–31.5.2015 kansalliskieliyhdyshenkilö-verkoston. Verkoston jäseniä ovat ministeriöiden johdon tueksi nimitettyt kansalliskieliyhdyshenkilöt sekä asiantuntijaksi kutsutut jäsenet. Verkoston työ on keskittynyt vuosille 2011–2015 suunnattujen hallituksen toimenpiteiden toteuttamiseen sekä temaatisiin kokouksiin. Väliraportti sisältää yhdyshenkilöiden huomioiden siitä, miten kielilainsäädäntöä on noudatettu ja seurattu omalla hallinnonalalla.

Kansalliskielistrategia sisältää 27 toimenpidettä sekä kuusi valtioneuvoston suosittelua. Vastuu toimenpiteiden toteuttamisesta on osittain kaikilla ministeriöillä, mutta enimmäkseen se on kuitenkin osoitettu oikeusministeriölle, työ- ja elinkeinoministeriölle sekä opetus- ja kulttuuriministeriölle. Valtioneuvoston suosituksia on osoitettu kunnille, korkeakouluille ja kotoutumiskoulutuksen hankkijoille. Kaikkien toimenpiteiden toteuttaminen on aloitettu tai toimenpiteet on toteutettu kokonaan tai osittain hallituskaudella 2011–2015. Väliraportin liitteenä on toimenpidetaulukko, josta voi seurata toimenpiteiden toteutumista.

1 Kansalliskielistrategia

Kansalliskielistrategiaa koskeva työ perustuu pääministeri Kataisen hallitusohjelmaan. Siinä todetaan, että kielellisten oikeuksien toteutumista kehitetään Ahtisaaren työryhmän esityksiä hyväksi käyttäen. Pääministerin johdolla laaditaan pitkän aikavälin kielistrategia kahden elinvoimaisen kansalliskielien kehittämiseksi ja konkretisoidaan sen pohjalta toimet hallituskaudelle.

Valtioneuvosto antoi periaatepäätöksen Suomen ensimmäisestä kansalliskielistrategiasta joulukuussa 2012 (Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 4/2012). Strategia on yksi hallituksen kärkihankkeista. Pääministeri Stubbkin hallituksen ohjelma perustuu Kataisen hallitusohjelmaan, ja siinä vahvistettiin kansalliskielistrategian päämääriä kielikylvin osalta. Stubbkin hallitusohjelman mukaan kielikylpykoulutusta laajennetaan koko Suomen alueella. Työ kahden elinvoimaisen kansalliskielien turvaamisesta pitkälle tulevaisuuteen nauttii toisin sanoen vahvaa tukea, ja yhteiskunnan kaksikielisyys nähdään vahvuutena, jonka tuomat hyödyt halutaan koko kansan käyttöön.

Kansalliskielistrategian päämäääränä on Suomi, jossa

- kansalliskielet suomi ja ruotsi näkyvät, kuuluvat ja hyväksytään
- kansalliskielii käytetään kaikilla yhteiskuntalohkoilla
- kansalliskielten tuomat hyödyt saadaan yhteiskunnan ja yksilöiden käyttöön
- jokaisella on mahdollisuus elää ja toimia omassa maassaan omalla kielellään, joko suomeksi tai ruotsiksi, ja
- jokaisella on mahdollisuus tutustua maan niin suomen- kuin ruotsinkieliseen kulttuuriin ja perinteisiin sekä yhteiseen historiaamme ja hyödyntää niitä.

Tämän mahdolistamiseksi

- Suomi turvaa jokaiselle Suomessa asuvalle oikeuden ja mahdollisuuden oppia äidinkieltään, joko suomea tai ruotsia
- Suomi turvaa jokaiselle Suomessa asuvalle oikeuden ja mahdollisuuden oppia maan toista kansalliskieltä, joko suomea tai ruotsia
- Suomi kehittää suomen ja ruotsin kielen sanastoa ja edistää kielten käyttömahdollisuksia.

Kansalliskielistrategia jakautuu hallitusohjelman mukaan kahteen osaan: pitkän aikavälin strategia-asiakirjaan ja hallituksen toimenpiteisiin hallituskaudelle 2011–2015. Strategia on kehittämishanke, jolla pyritään turvaamaan se, että Suomessa jatkossakin olisi kaksi elinvoimista kansalliskieltä. Suomea ja ruotsia koskeva kielilainsäädäntö on pääosin ajanmukaista, mutta sen käytännön toteuttamisessa on kuitenkin puutteita.

Strategia sisältää 27 toimenpidettä sekä kuusi valtioneuvoston suositusta. Vastuu toimenpiteiden toteuttamisesta on osittain kaikilla ministeriöillä, mutta enimmäkseen se on kuitenkin osoitettu oikeusministeriölle, työ- ja elinkeinoministeriölle sekä opetus- ja kulttuuriministeriölle. Valtioneuvoston suositukset on osoitettu kunnille, korkeakouluille ja kotoutumiskoulutuksen hankkijoille.

Kansalliskielistrategian liitteessä on käytännön työvälineitä, joilla on pyritty parantamaan kielilain soveltamista käytännön tilanteissa siten, että kielelliset oikeudet toteutuvat. Työvälineet on suunnattu pääasiallisesti viranomaisille. Välineet ovat myös oikeusministeriön ylläpitämillä verkkosivuilla osoitteessa: www.oikeusministerio.fi/kansalliskielistrategia.

2 Väliraportti

Kansalliskielistrategian toimeenpanossa on hallituskaudella 2011–2015 keskitytty hallituksen toimenpiteiden toteuttamiseen, virkamiesten kielilain soveltamista koskevan tiedon lisäämiseen, hyvien käytäntöjen jakamiseen sekä pysyvien rakenteiden luomiseen. Tämä raportti on väliraportti, jossa tarkastellaan strategian toteutumista kuluneella hallituskaudella. Hallitusohjelman mukaisesti kansalliskielistrategia on kuitenkin pitkän aikavälin strategia, joka ulottuu pitkälle tulevaisuuteen.

Oikeusministeriö asetti ministeriöiden kansalliskieliyhdyskilköverkoston (jäljempänä kansalliskieliverkosto) toimikaudelle 1.6.2013–31.5.2015. Verkoston jäseniä ovat kansalliskieliyhteyshenkilöt sekä heidän lisäkseen ulkopuoliset asiantuntijat Opetushallituksesta, Suomen Kuntaliitosta ja Svenska Finlands folkting -järjestöstä. Verkoston jäsenet ovat olleet tärkeä voimavara toimenpiteiden toteuttamisessa sekä kielellisten oikeuksien edistämisenä omissa taustaviranomaisissaan. Tämä raportti sisältää ministeriökohtaiset yhteenvedot kielilainsäädännön noudattamisesta ja seuraamisesta sekä kansalliskielten käytön edistämisestä (liite 1).

Osana strategian toteuttamista oikeusministeriö on tehnyt ministeriövierailuja, joihin on osallistunut kieliasioiden kannalta keskeisiä virkamiehiä sekä kansalliskieliyhteyshenkilö tai -henkilöt. Lisäksi on järjestetty tilaisuuksia, jotka on suunnattu tietyille keskeisiä tehtäviä hoitaville virkamiehille, kuten tiedottajille. Keskeistä strategian toteuttamisessa on ollut tiedon levittäminen kielellisistä oikeuksista, ja tämä tapahtuu tehokkaimmin kasvokkain tai keskustelutilaisuuksissa. Työ on osoittanut, että on jo olemassa hyviä käytäntöjä siitä, miten molemmat kansalliskielet voidaan huomioida. Näitä käytäntöjä tulisi hyödyntää entistä enemmän.

Hallituksen toimenpiteiden toteutumista on seurattu seurantataulukolla, joka on tämän julkaisun liitteenä (liite 2). Jokainen ministeriö tai virasto on itse ilmoittanut, miten toimenpide on toteutunut. Oikeusministeriö on arvioinut toimenpiteen toteutumisasteen, joka näkyy taulukossa punaisella (ei toteutunut), keltaisella (toteuttaminen aloitettu tai toimenpide ei ole toteutunut täydellisesti) tai vihreällä (toteutunut) korostuksella. Jokaisen toimenpiteen toteuttaminen on aloitettu, joten taulukossa ei ole punaisella merkittyjä kohtia. Kriitikkinä voidaan esittää, että osa toimenpiteistä on sellaisia, jotka olisi tehty joka tapauksessa, eikä kansalliskielistrategian kirjauksia ole erityisesti huomioitu toteutusvaiheessa.

Kielellisten oikeuksien edistäminen vaatii jatkuva työtä. Työtä helpottavat pysyvätkin rakenteet. Pysyvät rakenteet tarkoittavat tässä yhteydessä ammattitaitoisia virkamiehiä, ministeriöiden toimintakulttuureita sekä johdon asennetta. Kielilain (423/2003) 36 §:n mukaan jokainen viranomainen valvoa omalla toimialallaan kielilain noudattamista. Kansalliskielistrategiaan liittyvä työ sekä kansalliskieliverkosto ovat luoneet pohjaa pysyville rakenteille. Jotta hyvä työtä ei hukkataisi, on tärkeää jatkaa verkoston toimintaa ja strategian pitkän aikavälin päämäärien toteuttamista.

Kansalliskielistrategian voimassaolon aikana on ratkaistu merkittäviä kysymyksiä, jotka koskevat kahden elinvoimaisen kansalliskielien turvaamista pitkälle tulevaisuuteen. Käytännössä nämä kysymykset koskevat ruotsin kielen aseman turvaamista. Eduskunta käsitteili vuosina 2014–2015 kansalaishallituksen "Ruotsin kieli valinnaiseksi oppiaineeksi kaikilla kouluasteilla". Eduskunta hylkäsi kansalaishallituksen sisältyvän esityksen 6.3.2015 selkeästi äänin 134–48. Sivistysvaliokunnan mietinnössä

(SiVM 24/2014)¹ tarkastellaan kansalliskielten opiskelun tuomaa hyötyä. Kielellisten oikeuksien turvaamisen haasteena ovat kuitenkin edelleen kiristyvä asenneilmapiiri sekä väärinkäsitykset, jotka koskevat etenkin ruotsin kieltä. Yleisessä keskustelussa ei esimerkiksi nouse esiin, että ruotsinkielentaitoisesta henkilökunnasta varsinkin julkisella sektorilla on puutetta ja ruotsin kieltä tarvitaan työelämässä.

Jotta kansalliskielistrategian pitkän aikavälin tavoitteet toteutuisivat jatkossakin, tarkoituksena on laatia toimintaohjelma vuosille 2015–2019.

Tässä väliraportissa käydään läpi hallituksen toimenpiteiden toteutumista sekä työn yhteydessä havaittuja ongelmakohtia. Tarkoituksena on myös luoda pohjaa strategiön jatkolle.

¹ Sivistysvaliokunnan mietintö 24/2014 vp, Kansalaisaloite: Ruotsin kieli valinnaiseksi oppiaineeksi kaikilla kouluasteilla (KAA 2/2014 vp)

3 Oikeusministeriön seurantavastuu

Kansalliskielistrategian yleinen seurantavastuu on osoitettu oikeusministeriölle, jolla on jo vastuu kielilainsäädännön toteutumisen edistämisestä ja seurannasta. Kielilain mukaan oikeusministeriö seuraa kielilain täytäntöönpanoa ja soveltamista sekä antaa suosituksia kansalliskielä koskevaan lainsääädäntöön liittyvissä kysymyksissä. Tarvittaessa ministeriön tulee tehdä aloitteita ja ryhtyä muihin toimenpiteisiin havaitsemiensa epäkohtien korjaamiseksi (36 § 2 mom.). Strategian seuranta niveltyy luontevasti samaan kokonaisuuteen.

Seurantatehtävä koostuu osa-alueista, jotka liittyvät kansalliskieliverkoston toimintaan sekä käytännön työn opastamiseen.

3.1 Kansalliskieliyhteyshenkilöt ja kansalliskieliverkosto

3.1.1 Kansalliskieliyhteyshenkilöt

Kansalliskielistrategian mukaan ministeriöissä nimitetään johdon tueksi kansalliskieliyhteyshenkilö tai yhteyshenkilötä. Kansalliskielistrategia sisältää mallin kansalliskieliyhteyshenkilön tehtävänkuvaksi². Yhteyshenkilön tehtäviin kuuluu ainakin toimiminen ministeriön johdon apuna ja tukena, kielessien oikeuksien edistäminen omassa ministeriössä sekä muiden virkamiesten opastaminen. Lisäksi yhteyshenkilöille on annettu raportointitehtäviä, jotka koskevat kielilainsäädännön noudattamista ja seuraamista. Yhteyshenkilöiden ensimmäiset yhteenvedot on julkaistu tässä väliraportissa (liite 1).

Ensimmäiset kansalliskieliyhteyshenkilöt nimettiin keväällä 2013, ja he ovat siitä asti edistäneet kielessiä oikeuksia omissa ministeriöissään. Yhteyshenkilöiden rooli on vaihdellut ministeriöittäin, ja toimintatapoja kehitetään edelleen. Yhteyshenkilöt ovat kuitenkin olleet erittäin tärkeitä toimenpiteiden onnistuneen toteuttamisen kannalta, ja he ovat merkittävästi laajentaneet tietoisuutta kielellisistä oikeuksista ja hyvistä käytännöistä.

Ministeriöiden kansalliskieliyhteyshenkilöiden tehtävänkuvaa on edelleen kehitettävä. Tulevaisuudessa yhteyshenkilön tehtävät olisi syytä merkitä toimenkuvaan ja tehtäville olisi varattava riittävästi aikaa. Yhteyshenkilöiden koulutusta olisi myös lisättävä, jotta he voisivat opastaa muita virkamiehiä kielilainsäädännön noudattamisessa, tehdä aloitteita epäkohtien korjaamiseksi sekä muilla tavoin edistää ministeriöissään kielellisiä oikeuksia. Tällainen koulutus kuuluu luontevasti oikeusministeriön tehtäviin. Yhteyshenkilöiden tehtävänkuvien kehittämistä ja tehtävien vakauttamista on aiheellista jatkaa.

² Kansalliskielistrategian liite kohta 7, s. 73

3.1.2 Kansalliskieliverkosto

Oikeusministeriölle annettiin tehtäväksi ministeriöiden kansalliskieliverkoston koordinointi ja opastaminen sekä sen toiminnan seuranta. Verkosto asetettiin toimikaudelle 1.6.2013–31.5.2015. Verkostossa ovat olleet edustettuna kaikki ministeriöt sekä asiantuntijoita Opetushallituksesta, Suomen Kuntaliitosta ja Svenska Finlands folkting -järjestöstä. Verkoston tehtävänä on muun muassa koordinoida strategian tavoitteiden toteutumista ja tarpeen mukaan muutoinkin seurata ja edistää kielilainsäädännön toteutumista.

Verkoston työ on keskittynyt vuosille 2011–2015 suunnattujen hallituksen toimenpiteiden toteuttamiseen sekä temaatisiin kokouksiin. Kokoukset on rakennettu kieliasioita koskevien teemojen ympärille. Tarkoituksesta on ollut kansalliskieliyhteyshenkilöiden osaamisen lisääminen sekä hyvien käytäntöjen löytäminen. Kokousteen teemoja ovat olleet muun muassa kielikyly, Valtioneuvoston hallintoyksikkö 2015 -hanke (VNHY 2015), rekrytointi, hyvän virkakielen kampanja, kansallinen termpankki sekä ministeriöiden viestintä.

Verkostolta saatu tuki ja yhteiset tapaamiset on koettu erittäin tärkeiksi yhdyshenkilöiden työlle. Tapaamisissa jaetaan ideoita ja työtapoja. Tarkoituksesta on, että oikeusministeriö asettaa uuden kansalliskieliverkoston toimikaudelle 2015–2019, jotta hyvin alkanut ministeriöiden välinen yhteistyö kansalliskieliasioissa jatkuisi.

3.2 Kansalliskielistrategiaan sisältyvien toimenpiteiden käynnistäminen

Oikeusministeriölle annettiin tehtäväksi huolehtia siitä, että kansalliskielistrategiaan sisältyvät toimenpiteet käynnistetään hallitusohjelman mukaisesti tällä hallituskaudella (2011–2015). Toimenpiteet on jaettu kahteen kokonaisuuteen. Ensimmäinen kokonaisuus sisältää toimenpiteitä, jotka koskevat kansalliskielten näkyvyyden lisäämistä ja kielilainsäädännön systemaattista soveltamista hallinnon prosesseissa. Toinen kokonaisuus koskee suomen ja ruotsin kielen taidon vahvistamista ja kulttuurin arvostamista.

Vastuu joidenkin toimenpiteiden toteuttamisesta on osoitettu kaikille ministeriöille. Tämä koskee esimerkiksi kansalliskielten näkyvyyden lisäämistä. Suurin osa toimenpiteiden toteuttamisvastuusta on kuitenkin osoitettu yksittäisille ministeriöille, joiden hallinnonalaan kyseinen asia kuuluu. Toimenpiteiden toteuttaminen aloitettiin kansalliskielistrategian hyväksymisen jälkeen joulukuussa 2012. Toteutumisen seuranta aloitettiin kuitenkin tehokkaasti vasta sen jälkeen, kun kansalliskieliverkosto oli asetettu.

Kansalliskieliverkosto on oikeusministeriön johdolla seurannut hallituksen toimenpiteiden toteuttamista seurantatalukon avulla. Oikeusministeriö on tehnyt huolehtimis- ja koordinointitehtävänsä liittyviä ministeriövierailuja, joihin on osallistunut kansalliskieliyhteyshenkilöt sekä tarpeen mukaan muitakin keskeisiä virkamiehiä. Ministeriövierailuilla on pyritty edistämään kansalliskielistrategiassa asetettujen tavoitteiden

saavuttamista sekä kartoittamaan mahdollisia kielilainsäädännön soveltamiseen liittyviä ongelmakohtia kyseisellä hallinnonalalla. Vierailulla on myös edistetty tietoisuutta kielellisistä oikeuksista ja kielilain soveltamiskäytännöistä.

Kansalliskielistrategiaan sisältyvien toimenpiteiden käynnistämistä ja toteuttamista voi seurata väliraportin liitteenä olevasta toimenpidetaulukosta, johon on koottu ministeriöiden kirjalliset selvitykset tavoitteiden toteuttamisen tilanteesta (liite 2). Taulukosta ilmenee, että kaikki toimenpiteet on joko aloitettu tai toteutettu. Voidaan todeta, että strategian toteuttamisessa on tältä osin onnistuttu. Kansalliskielistrategia on uudella tavalla selkeyttänyt kielellisten oikeuksien edistämistyötä sekä päämääriä. Strategian toimeenpano on myös uudella tavalla osallistanut ministeriöiden avainhenkilöitä kielellisten oikeuksien toteuttamisessa.

Toisaalta voidaan kysyä, onko toimenpiteiden toteuttaminen johtanut kansalliskielten suurempaan näkyvyyteen tai siihen, että Suomessa kielelliset oikeudet turvattaisiin paremmin kuin ennen kansalliskielistrategian antamista. Tiettyjen asioiden osalta voidaan kysyä, onko toteuttaminen ollut todellisuudessa näennäistä. Merkitykseltään suurimpien asioiden, kuten rekrytoinnin ja kielikyllyn, osalta työ on edelleen keskeneräistä tai sitä ei ole tapahtunut. Tästä huolimatta strategia on kokonaisuudessaan tukenut voimakkaasti molempien kansalliskielten aseman edistämistä hallituskaudella 2011–2015.

Tulevalla toimintakaudella olisi syytä jatkaa ministeriövierailuja siten, että niillä tavoitetaisiin entistä useampi virkamies. Tarkoituksesta on, että kansalliskieliliverkoston kokoukset järjestettäisiin eri ministeriöissä niin, että myös kyseisten ministeriöiden muut kansalliskieliasioista kiinnostuneet virkamiehet voisivat osallistua niihin. Strategian pitkän aikavälin tavoitteiden toteuttaminen vaatii jatkuvaan tiedottamista kielellisistä oikeuksista.

Kansalliskielistrategiassa todetaan, että kielellisten oikeuksien ja elinvoimaisen kaksoiskielisyden seuranta on tärkeää, vaikka kielenkäyttötilanteita ja niiden laatua onkin vaikea mitata. Sama koskee sitä, miten esimerkiksi yksilö kokee oman tai toisen henkilön kielitaidon tason, sekä hänen suhtautumistaan kieliin ja niiden käyttäjiin. Kansalliskielistrategiaan sisältyvien toimenpiteiden sekä pitkän aikavälin tavoitteiden onnistumiselle on luotava indikaattorit. Tällä tavalla kehityssuuntia voidaan mitata paremmin tulevaisuudessa.

3.3 Kansalliskielistrategian käytännön työvälineiden käytön säännöllinen seuranta

Kansalliskielistrategian liite sisältää käytännön työvälineitä. Välineiden tarkoituksesta on auttaa viranomaisia ja virkamiehiä soveltamaan kielilainsääntöä työssään siten, että suomea ja ruotsia puhuvien perusoikeudet toteutuvat. Työvälineet havainnollistavat kielilain soveltamista käytännössä hallinnon eri tehtävissä.

Oikeusministeriölle on strategiassa annettu tehtäväksi käytännön työvälineiden käytön säännöllinen seuranta. Jotta työvälineet olisivat helposti virkamiesten saavutetta-

vissa, oikeusministeriö on luonut kansalliskielistrategialle omat verkkosivut, joilla työvälineet on jaoteltu tehtävien mukaan. Verkkosivut julkaistiin 27.8.2014. Oikeusministeriön etusivulla on suora linkki strategian verkkosivuille. Myös valtioneuvoston kanslian sekä muiden ministeriöiden verkkosivuilla on pyritty helpottamaan käytännön työvälineiden löytämistä.

Käytännön työvälineet löytyvät osoitteesta
www.oikeusministerio.fi/kansalliskielistrategia.

Tiedotusta verkkosivujen olemassaolosta ja käyttötarkoituksesta on edelleen jatkettava ja tehostettava.

3.4 Kielellisten vaikutusten arvioinnin seuranta

Kansalliskielistrategiassa osoitetaan oikeusministeriön tehtäväksi lainvalmistelutyössä suoritettavan kielellisten vaikutusten arvioinnin seuranta osana paremman sääntelyn seurantaa. Kielellisten vaikutusten arvioinnilla tarkoitetaan valmisteilla olevien lainsäädäntöhankkeiden ja täytäntöönpanopäätösten ennakkoevaluointia.

Kielellisten vaikutusten arvointi olisi tehtävä mahdollisimman aikaisessa valmisteluvaiheessa, jotta voitaisiin pohtia vaihtoehtoisia ratkaisumalleja. Arvioinnissa tulisi ottaa huomioon perustuslain 17 §:n ja 122 §:n asettamat vaatimukset. Kielellisten vaikutusten arvointien tarpeellisuus hallinnollisten uudistusten yhteydessä on selkiintynyt sen jälkeen, kun eduskunnan perustuslakivaliokunta otti asiaan vahasti kantaa lausunnoissaan (PeVL 21/2009 vp). Kysymys koski virka-alueiden rajojen vetämistä aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) säätämisen yhteydessä.

Oikeusministeriö on julkaissut oppaan "Kielellisten vaikutusten ennakkoevaluointi lainsäädännön ja hallinnollisten muutosten valmistelussa".³ Oikeusministeriön verkkosivuilla on myös julkaistu muistilista kielellisten vaikutusten arvointia varten.⁴

Edellä mainitusta huolimatta oikeusministeriö on useiden lainsäädäntöhankkeiden yhteydessä todennut lausunnoissaan, että kielellisten vaikutusten arvointi puuttuu, vaikka esityksellä ilmeisesti on kielellisiä vaikutuksia. Myös vaikutusarvointien ohuuteen on otettu kantaa lausuntovaiheessa. Tyypillinen kielellisten vaikutusten arvointi sisältää kuvaukseen nykytilasta, mutta muutoksen vaikutuksia ei osata arvioida.

Kielellisten vaikutusten arvioinnin puutteellisuutta on tarkasteltava lainvalmistelijan näkökulmasta. Arvointityö on osoittautunut haasteelliseksi, eikä ohjeistus ole välttämättä ollut riittävää. Oikeusministeriö onkin tarjonnut apua kielellisten vaikutusten arvointiin, jotta tilanne parantuisi. Seuraavalla hallituskaudella tulisi edelleen kehittää kielellisten vaikutusten arvioinnin työkaluja sekä selkeyttää ohjeita.

³ Oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 68/2012

⁴<http://oikeusministerio.fi/fi/index/toimintajatavointeet/perusoikeudetjademokratia/kielilaki/kielellistenvaikutustenarviointi/kielellistenvaikutustenarviointi.html>

4 Muiden ministeriöiden seurantavastuu

4.1.1 Työ- ja elinkeinoministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriolle on annettu tehtäväksi seurata kansalliskielistrategian toteutumista siltä osin, että kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) mukaisissa palveluissa järjestelmällisesti annetaan tietoa Suomen kaksikielisyydestä, sen merkityksestä työmarkkinoilla ja suomen- ja ruotsin kielen kurssitarjonnasta.

Maahanmuuttajille on tarjolla selkokieliinen, hallinnonalojen yhteinen esite, joka on työ- ja elinkeinoministeriön verkkosivulla:

http://www.tem.fi/ajankohtaista/julkaisut/esitteet/perustietoa_suomesta.

Esiteestä saa perustietoa Suomen kaksikielisyydestä sekä mahdollisuudesta opiskella molempia kansalliskieelia.

Työ- ja elinkeinoministeriö on syksyn 2014 aikana valmistellut uutta TE -toimistoille suunnattua kotoutumisen edistämisestä annetun soveltamisohjetta, jossa tarkennetaan myös suomen ja ruotsin kielen opetusta koskevaa ohjeistusta. Työ- ja elinkeinoministeriö on myös selventänyt TE -toimistoille kansalliskielistrategian kirjauksia, jotka koskevat maahanmuuttajien informoimista molemmilla kansalliskielillä sekä tiedon jakamista ruotsinkielisistä työmarkkinoista.⁵

4.1.2 Valtiovarainministeriö

Kansalliskielistrategian mukaan valtiovarainministeriön tehtäväänä on seurata, että kielelliset oikeudet toteutuvat kuntauudistuksessa.

Kuntaudistus koostuu kuntarakenneuudistuksesta, kuntalain kokonaisuudistuksesta, valtionosuuusjärjestelmän uudistuksesta sekä metropolihallintolain valmistelusta.

Kuntarakennelain mukaan kuntien tulee selvittää yhdistymistä laissa säädetyjen selvitysperusteiden täyttyessä. Käytännössä selvitysperusteiden perusteella lähes kaikkien kuntien tuli selvittää kuntaliitoksen hyötyjä ja haittoja. Kuntarakennelaisissa kiinnitettiin myös erityistä huomiota kielellisten oikeuksien toteutumiseen säätämällä kaksikielisille kunnille velvollisuus sopia yhdistymissopimuksessa niistä periaatteista, joiden mukaan uuden kunnan palvelut ja hallinto järjestetään suomen- ja ruotsinkielisten asukkaiden kielellisten oikeuksien turvaamiseksi. Kuntarakennelain muutoksen yhteydessä muutettiin lisäksi kielilakia kielellisen jaotuksen määräytymisestä, pöytäkirjakielestä, kilpien ja paikannimien merkitsemisestä ja viranomaisten kirjeenvaihtokelestä. Kielilain muutokset vahvistivat kielellisten oikeuksien toteutumista erityisesti kaksikielisissä kunnissa sekä kaksikielisen kunnan liittyessä osaksi yksikielistä kuntaa.

⁵ KK 764/2014 vp - Christina Gestrin r, ym.

Kuntarakennelain selvitysvelvollisuus ei ole johtanut laajaan yhdistymisaaltoon, vaan lähinnä on toteutunut yksittäisiä liitoksia. Ainoa kaksikielisiä kuntia koskeva liitos toteutui vuonna 2013. Kuntaliitoksessa yksikielinen Vähäkyrö liittyi osaksi kaksikielistä Vaasan kaupunkia.

Kuntalain kokonaisuudistuksessa kielelliset oikeudet otettiin huomioon monessa eri kohdassa. Kaksikielisessä kunnassa tulee edelleen olla opetustoimen hallinnossa erillinen toimielin kumpaakin kieliryhmää varten taikka yhteinen toimielin, joka jakautuu kieliryhmiä varten jaostoihin. Myös hallintosäännössä tulee ottaa huomioon kieli-lain sekä erityislainsäännön velvoitteet kielellisten oikeuksien toteutumiseksi.

Kuntalain kokonaisuudistuksen yhteydessä muutettiin myös kielilakia siten, että kielellisiä oikeuksia tarkennettiin vastuukuntamallissa sekä kuntayhtymien toiminnassa silloin, kun yhteistoiminta koskee kaksikielisiä tai erikielisiä kuntia.

Valtionosuuksjärjestelmän muutoksen johdosta kolme yksikielistä ruotsinkielistä kuntaa päätti muuttua kaksikieliseksi kunnaksi valtionosuuskriteerien tuodessa kaksikielisille kunnille lisärahoitusta. Kahden kunnan osalta päätökset saivat lainvoiman ja näiden kuntien kaksikielisyystä voitiin säättää asetuksella jo vuoden 2015 alusta lukien.

Metropolihallintolakia koskevassa valmistelussa arvioitiin myös hallinnon vaikutukset kielellisiin oikeuksiin. Hallituksen esitystä asiasta ei kuitenkaan annettu eduskunnalle.

4.1.3 Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Kansalliskielistrategian seurannasta tehtyjen ohjeiden mukaan "opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus sekä 1.1.2014 alkaen Kansallinen koulutuksen arvointikeskus seuraavat kansalliskielten osaamistasoa siten, että äidinkieli ja kirjallisuusoppiaineen ja toisen kotimaisen kielen oppimistuloksista saadaan säädöllisesti tietoja opetuksen kehittämistä varten. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla arvioidaan ruotsin kielen aineenopettajakoulutukseen ja luokanopettajakoulutukseen sisältyvä ruotsin kielen opetusharjoittelua. Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa tulosneuvottelujen yhteydessä sitä, miten korkeakoulut noudattavat kansalliskielistrategiaan sisältyviä suosituksia".

Opetushallitus vastasi oppimistulosten arvionneista toukokuuhun 2014 asti opetus- ja kulttuuriministeriön päättämän koulutuksen arvointisuunnitelman mukaisesti. Toukokuussa 2014 vastuu oppimistulosten arvionneista siirtyi Kansalliselle koulutuksen arvointikeskukselle. Kansallisella tasolla arvointitietoa hyödynnetään koulutuksen kehittämisen tarpeisiin.

Kevällä 2013 toteutettiin ruotsin A-oppimäärän otosperustainen arvointi. Arvioinnissa selvitettiin, kuinka perusopetuksen päätövaiheessa olevat oppilaat ovat saavuttaneet opetussuunnitelman vuonna 2004 vahvistettujen perusteiden mukaiset oppimistavoitteet. Oppimistuloksilla tarkoitettiin oppilaan saavuttaman kielitaidon lisäksi myös oppimista edistävien käytäteiden harjoittamista oppitunneilla ja vapaa-ajalla sekä oppilaan käsityksiä arviodun kielen opiskelusta, hyödyllisyystä ja omasta osaamisestaan. Oppimistulosten arvointiin ruotsin kielen A-oppimäärässä osallistui

1 679 oppilasta 73 koulusta. Oppilaista 41 % oli poikia ja 59 % tyttöjä. Hyvän osaamisen taso saavutettiin parhaiten kuullun ymmärtämisessä, jossa vähintään hyvään osaamistason ylsi 79 % oppilaista. Puhumisessa 76 % ylsi vähintään hyvään osaamisen tasoon, luetun ymmärtämistehtävissä 68 % ja kirjoitustehtävissä 56 %. Lounais-Suomen oppilaat menestyivät kaikissa osataidoissa parhaiten. Arvioinnissa selvitettiin myös oppimistuloksiin vaikuttavia tekijöitä, joiksi todettiin vanhempien koulutustausta, oppilaan sukupuoli sekä oppilaan jatko-opintosuunnitelmat.

Keväällä 2014 toteutettiin äidinkielen ja kirjallisuuden oppimistulosten arvointi perusopetuksen päättövaiheessa, koskien sekä suomea että ruotsia äidinkielenä. Arvioinnin tarkoituksesta oli tuottaa tietoa perusopetuksen opetussuunnitelman perustein 2004 tavoitteiden saavuttamisesta sekä koulutuksen tasa-arvon toteutumisesta. Oppilaskyselyssä kartoitettiin myös luku- ja kirjoittamisharrastusta. Lisäksi ensimmäistä kertaa kokeiltiin sähköistä arvointia kansallisissa oppimistulosten arvioinnissa.

Arvioinnin tulokset julkistettiin 28.4.2015 suomen kielen osalta. Tulosten mukaan osaamisen ero tytöjen ja poikien välillä on suuri. Kielentuntemuksessa tytöjen keskimääräinen ratkaisuosuuus oli 63 % ja poikien 50 %. Kirjoittamisessa tytöjen osaaminen oli tasoltaan keskivertoa (68 %) ja poikien kohtalaista (50 %). Osaaminen oli melko tasaista maan eri osissa, ja alueelliset erot olivat pieniä. Myös koulujen välinen vaihtelu oli pientä. Lukioon suuntaavien tytöjen ja poikien oppimistulokset olivat ammatilliseen koulutukseen hakeutuvien tuloksia selvästi paremmat. Oppimistulosten arvioinnin pohjalta Kansallinen koulutuksen arvointikeskus antaa kehittämishdotuksia oppiaineen opiskelua, oppimateriaalia, oppilaiden motivointia sekä esimerkiksi opettajankoulutuksen kehittämistä koskien.

Ruotsin kielen osalta äidinkielen ja kirjallisuuden oppimistulosten arvointi julkistetaan tulosten valmistuttua.

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää vuosia 2016–2019 koskevasta koulutuksen arvointisuunnitelmasta alustavan suunnitelman mukaan marraskuussa 2015. Tavoitteena on, että Kansallinen koulutuksen arvointikeskus arvioi kansalliskielten osaamistasoa siten, että äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen ja toisen kotimaisen kielen oppimistuloksista saadaan säännöllisesti tietoja opetuksen kehittämistä varten.

Myös ruotsin kielen aineenopettajankoulutus ja luokanopettajankoulutukseen sisältyvä ruotsin kielen opetus sekä opintoihin liittyvä harjoittelut arvioidaan. Kansallinen koulutuksen arvointikeskus valmistelee arvointia toteuttavaksi vuosina 2015–2016.

Vuonna 2012 opetus- ja kulttuuriministeriö kävi yliopistojen kanssa sopimusneuvottelut, jotka koskivat kautta 2013–2016. Yliopistojen seuraavat neuvottelut käydään vuonna 2016, ja ne koskevat kautta 2017–2020.

5 Erityistehtävät elinvoimaisen kaksikielisyyden saavuttamiseksi

5.1 Kansalliskielten näkyvyyden lisääminen

Kansalliskielistrategian hallituskautta 2011–2015 koskeviin toimenpiteisiin sisältyy tehtäviä, joiden tavoitteena on kansalliskielten näkyvyyden lisääminen. Nämä tehtävät edellyttävät kuitenkin jatkuvaan työtä. Kansalliskielten näkyvyyden lisääminen on osa strategian pitkän aikavälin tavoitteita.

Kansalliskielten näkyvyyden lisääminen ei ole ainoastaan symbolinen toimenpide, vaan se edistää kielellisten oikeuksien toteutumista. Kansalliskielten näkyminen osoittaa molemmille kieliryhmille, että heidän kielensä ja kulttuurinsa ovat samanarvoisia. Kielten näkyvyys ehkäisee myös kielellisistä oikeuksista luopumista liian aikaisessa vaiheessa. Esimerkiksi selkeät kyltit ja opasteet siitä, mistä palvelua saa omalla kielessään, auttavat sekä viranomaisia että yksityisiä, kun asiakasvirrat kann voidaan heti oikeaan paikkaan. Kielellisistä oikeuksista luopuminen liian aikaisessa vaiheessa taas voi heikentää yksilön muiden perusoikeuksien toteutumista sekä oikeusturvaa, kun asiat muuttuvat monimutkaisemmiksi, esimerkiksi lupaprosesseissa.

Kansalliskielten näkyvyyttä ei ole erikseen kartoitettu. Epäkohdat tulevat useimmiten esiin yksityishenkilöiden kautta, joko kanteluina ylimmille laillisuusvalvojille tai yhteydenottoina oikeusministeriöön. Kansalliskielten näkyvyys on myös yhteydessä kieli-lain (423/2003) 32 ja 35 §:iin, joissa säädetään viranomaisten tiedottamisesta sekä toimenpiteistä kielellisten oikeuksien edistämiseksi. Uusimpana haasteena voidaan mainita kansalliskielten tasapuolinen käyttö sosiaalisessa mediassa. Kielilaki on medianeutraali, mikä tarkoittaa sitä, että viranomaisen on käytettävä molempia kansalliskielia myös Facebookissa ja Twitterissä (EOA, dnro 3746/4/13).

Oikeusministeriö järjesti keskustelutilaisuuden ministeriöiden viestintähenkilöstölle 24.3.2015. Ministeriöissä kansalliskielten näkyvyttä on pohdittu varsinkin verkkosivujen sekä sosiaalisen median käytön yhteydessä. Keskustelutilaisuudessa ilmeni, että uusia kansalliskielten käytöön liittyviä haasteita ovat tiedottamisen samanaikaisuus, nopeus, uudet mediat sekä hyvä virkakielti.

5.2 Kielikylpy

Kielikylpy on opetusmenetelmänä erinomainen tapa oppia toista kieltä. Kielikylpy-opetusta (varhaiskasvatus ja perusopetus) tarjotaan Suomessa sekä suomen- että ruotsin kielessä. Opetusta tarjotaan pääasiassa alueen enemmistökieltä äidinkiele-nään puhuville lapsille. Kunnon, joka tarjoaa kielikylpyä varhaiskasvatuksessa, tulisi

tarjota kielikylpyopetusta myös perusopetuksessa. Kansalliskielistrategiaan on koottu perusteellisempaa tietoa asiasta.⁶

Kansalliskielistrategia sisältää useita toimenpiteitä riittävän ja korkeatasoisen kielikylpyopetuksen edellytysten turvaamiseksi. Liitteenä olevasta toimenpiteiden seurantataulukosta (liite 2) ilmenee, että kielikylpyopetuksen edellytysten turvaamiseksi on ryhdytty toimenpiteisiin. Näiden seurausena Vaasan yliopiston ja Åbo Akademin yhteistyönä on valmistunut suunnitelma kielikylpyopettajankoulutuksen käynnistämisestä vuonna 2014. Vuonna 2014 luokanopettajien koulutukseen oli 159 hakijaa, joista 20 valittiin. Suunnitelman laadintaan ja kielikylpyopettajien koulutuksen käynnistämiseen Vaasan yliopiston ja Åbo Akademin yhteistyönä on osoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön taloudellinen tuki. Lastentarhanopettajien koulutus käynnistyy vuonna 2016.

Kielikylvyn järjestäminen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on kuitenkin paljolti kuntien vastuulla. Myös yksityiset tahot voivat järjestää kielikylpyopetusta. Kielikylpyopetuksen tarjonnan määrän muutoksista ei ole tehty kattavaa selvitystä kuluvan hallituskauden aikana. Voidaan kuitenkin todeta, että varhaisen ja täydellisen kielikylvyn tarjonta ei ole laajentunut uusiin kuntiin. Varhaisen ja täydellisen kielikylvyn lisäksi on olemassa kevyempiä vaihtoehtoja, jotka edistävät kielten oppimista. Näiden kevyempien menetelmien käyttö näyttääkin lisääntyneen, ja kuntia tulisi kannustaa kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, joissa lapset tutustuvat käytännössä toiseen kansalliskieleen.

Kielikylvyn tarjonnan esteenä ei ole kysynnän puute, vaan muut seikat. Kielikylpyopetus ei myöskään ole kalliimpaa kuin tavallinen opetus, sillä ulkoiset puitteet ovat samat kuin vastaavassa tavallisessa varhaiskasvatuksessa tai perusopetuksessa. Toiminnan laajentamisen esteenä ovat toisin sanoen muut kuin taloudelliset syyt. Jotta kunnat uskaltaisivat lisätä kielikylvyn tarjontaa, olisi muiden resurssien, kuten pätevän henkilökunnan saanti turvattava.

5.3 Suomen ja ruotsin kielen taidon vahvistaminen

Kansalliskielistrategian yhtenä toimenpidekokonaisuutena on sellaisten mallien selvittäminen ja määritteleminen, jotka voisivat osana koulujärjestelmää parantaa edellyksiä molempien kotimaisten kielten oppimiseen. Lisäksi olisi selvitettävä ja määriteltävä keinoja, joilla voidaan lisätä oppilaiden kiinnostusta oppia molempia kansalliskieliiä eri koulutusasteilla. Selvityksen lähtökohtana tulisi olla, että niin suomen- kuin ruotsinkieliset jatkossakin saavat korkeatasoisen opetuksen omalla kielellään.

Yksi tärkeimmistä toimenpiteistä, joilla vahvistetaan toisen kotimaisen kielen oppimista, oli päätös varhaistaa kielten opetusta siten, että syksystä 2016 alkaen toisen kotimaisen kielen opetus alkaa kaikilla koululaisilla viimeistään kuudennella luokalla. Varsinkin ruotsin kielen oppimisen innoittamiseksi opetus- ja kulttuuriministeriö on

⁶ Kansalliskielistrategia s. 34–36

vuodesta 2008 lähtien tukenut Hanasaaren kulttuurikeskuksen koordinoimaa Svenska nu -hanketta.

Suurimpana haasteena varsinkin ruotsin kielen oppimiselle on vallitseva asenneilmasto. Julkisessa keskustelussa toistuu väittämä siitä, että ruotsin kieltä ei tarvita työelämässä. Samaan aikaan julkisella sektorilla on osittain suuriakin vaikeuksia rekrytoida ruotsinkielentaitoista henkilökuntaa. Elinkeinoelämän keskusliiton jäsenjärjestöilleen tekemän kyselyn mukaan suomen lisäksi käytetyimmät kielet yrityksissä olivat englanti (76 %) ja ruotsi (46 %). Myös venäjää (29 %) ja saksaa (14 %) käytettiin suhteellisen paljon.⁷ Onkin mahdollista, että julkisen sektorin vaikeudet rekrytoida ruotsinkielentaitoista henkilökuntaa johtuvat osittain kilpailusta yksityisen elinkeinoelämän kanssa työmarkkinoilla.

Suomi toimii Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajana vuonna 2016. Puheenjohtajuuskauden aikana olisi tärkeää tuoda esiin pohjoismaisten kielten osaamisesta aiheutuvat hyödyt sekä valtion että yksilön tasolla.

⁷ Kielitaito on kilpailuetu, EK:n henkilöstö- ja koulutustiedustelu (2014)

6 Suomen Kuntaliitto ja kunnat

Kunnat ovat merkittävässä asemassa, kun on kyse ihmisten kielellisten oikeuksien toteutumisesta sekä omakielisten palveluiden saatavuudesta käytännössä. Suomen Kuntaliitto on toiminut yhteistyökumppanina kansalliskielistrategian toimeenpanossa ja ollut mukana kansalliskieliverkostossa.

Kuntaliitto on tehnyt kansalliskielistrategiaan pohjautuvan kuntien kansalliskielistrategian, joka on luettavissa muun muassa Kuntaliiton kotisivulla. Kuntien kansalliskielistrategia sisältää pääasiallisesti käytännön työväliteitä, jotka on muokattu vastaamaan paremmin kuntien viranomaisten tarpeita.

Kuntaliitto on perustanut kuntien kansalliskieliverkoston, jossa on edustajat kaikista ruotsinkielisistä ja kaksikielisistä kunnista. Verkoston ensimmäinen tapaaminen pidettiin syksyllä 2015. Tarkoituksena on tavata 1–2 kertaa vuodessa ja käydä läpi muun muassa kansalliskieliä koskevien työvälaineiden soveltamista ja muita haasteita, joita kunnilla on.

Kuntaliitto on asettanut asiantuntijoista koostuvan ruotsinkielisen ydinryhmän (Svenska gruppen), johon on nimetty vastuuhenkilöt jokaisesta yksiköstä. Kullakin henkilöllä on velvollisuus huolehtia omassa yksikössään siitä, että ruotsin kieltä ja Ahvenanmaata koskevat kysymykset huomioidaan kyseisen yksikön toiminnassa. Ruotsinkielisellä asiantuntijaryhmällä on myös strateginen vastuu koko Kuntaliiton ruotsinkielisestä toiminnasta.

Kuntaliiton uutiset ja tiedotteet julkaistaan pääsääntöisesti molemmissa kielillä samanaikaisesti. Kuntaliiton verkkosivut ovat kaksikieliset. Kuntaliitolla on kahdeksan käänitäjää. Lisäksi äskettäin on lanseerattu uudet verkkosivut, *Kommuntorget*. Kommuntorget on uusi sivusto – sähköinen ”tori”, johon kerätään uutisia kunta-asioista koko Suomessa ruotsiksi.

Kuntaliitossa on perustettu niin sanottu ”kaverix”-ohjelma. Ohjelman tarkoituksena on, että ruotsinkieliset tapaavat suomenkielisiä työkavereitaan pienryhmissä ja keskustelevat heidän kanssaan ruotsiksi. Hanke on onnistunut hyvin ja lisännyt sekä tietoisuutta että taitoja ruotsin kielessä.

Joidenkin vuosien ajan Kuntaliitto on järjestänyt Ahvenanmaalla neljän päivän pituisen ruotsin kielen kurssin. Kurssilla keskitytään erityisesti kuntia koskevaan terminologiaan ja osallistujien omia työskentelyaloja koskevaan terminologiaan. Kurssi on avoin kaikille Kuntaliiton työntekijöille, minkä lisäksi sitä on markkinoitu valtion virkamiehille.

Kuntaliitto toimii sekä suomeksi että ruotsiksi selkeää virkakieltä koskevassa hankkeessa.

7 Suosituksia seuraavalle hallituskaudelle

- Kansalliskielistrategian voimassaoloa jatketaan hallituskaudella 2015–2019.
- Kansalliskielistrategian pitkän aikavälin tavoitteiden toteuttamista jatketaan.
- Valtioneuvosto antaa strategiaan perustavan periaatepäätöksen, joka sisältää toimintasuunnitelman kielellisten oikeuksien edistämisestä. Toimintasuunnitelmaan kirjataan konkreettisia toimenpiteitä kielellisten oikeuksien edistämiseksi.
- Tiedottamista yksityisten kielellisistä oikeuksista tehostetaan. Tiedottamisen kohdeena ovat yksityiset.
- Kansalliskielten näkyvyttä lisätään. Kansalliskielillä tiedottamisessa vastataan uusiin haasteisiin, joita ovat samanaikaisuus, nopeus, uudet mediat sekä hyvä virkakieli.
- Jatketaan kansalliskielistrategian työvälaineiden käytön seurantaa ja selvitetään uusien virkamiesten perehdyttämistapoja kansalliskielten käytöstä.
- Kielellisten vaikutusten arvioinnin työkaluja kehitetään.
- Luodaan indikaattorit kehityssuuntien mittaamiseksi, jotta kielellisten oikeuksien ja elinvoimaisen kaksikielisyden toteutumisen seurantaa voidaan toteuttaa.
- Panostetaan entistä enemmän riittävään ja korkeatasoiseen kielikylyopetuksen. Kielikylyopettajien koulutus turvataan.
- Kielellisten oikeuksien toteutumista hallintouudistuksissa seurataan.
- Yksityistämisen ja yhtiöittämisen vaikutuksia kielellisten oikeuksien toteutumiseen seurataan.
- Kansalliskieliverkosto asetetaan toimikaudelle 1.6.2015–31.5.2019. Verkoston toimintatapoja kehitetään.
- Ministeriöt asettavat kansalliskieliyhteyshenkilöt, jotka toimivat myös kansalliskieliverkoston jäseninä. Yhteyshenkilönä toimiminen merkitää toimenkuvaan ja tehtävien hoitamiseen varataan riittävästi aikaa. Oikeusministeriö opastaa ja kouluttaa yhteyshenkilöitä niin, että he voivat opastaa muita virkamiehiä kielilainsäädännön noudattamisessa, tehdä aloitteita epäkohtien korjaamiseksi ja muilla tavoin edistää ministeriöissään kielellisiä oikeuksia.
- Suomi toimii Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajana vuonna 2016. Puheenjohtajuuskauden aikana tuodaan esiin pohjoismaisten kielten osaamisen tuomat hyödyt sekä valtion että yksilön tasolla. Tarkoituksena on lisätä nuorten motivaatiota oppia pohjoismaisia kieliä.

LIITE 1 KANSALLISKIELIYHTEYSHENKILÖIDEN YHTEENVEDOT

Kansalliskielistrategian mukaan ministeriöiden kansalliskieliyhteyshenkilön tehtävänä on laatia vähintään kerran vuodessa sekä myönteisiä että kielteisiä huomioita sisältävä yhteenveto siitä, miten kielilainsääädäntöä noudatetaan ja seurataan sekä kansalliskielten käyttöä edistetään ministeriössä.

Tähän kappaleeseen on koottu tietoa siitä, miten nämä kysymykset on huomioitu eri ministeriöissä.

1. Miten kielilainsääädäntöä noudatetaan ja seurataan ministeriössä?

Ulkoasiainministeriö (UM)

Kielilainsääädäntöä noudatetaan:

Ulkoasiainministeriön (UM) verkkosivut ovat kolmikieliset (suomi, ruotsi ja englanti). Kaikki lehdistötiedotteet käännetään ruotsiksi. Myös muut verkossa olevat ajankohtaissisällöt käännetään laajasti ruotsiksi, kuten myös ministeriön julkaisut ja esitteet, esimerkiksi Eurooppatedotuksen tiedotusmateriaalit. Kaikilla edustustoilla on verkkosivullaan vähintään minimitiedot myös ruotsiksi. Ministeriö on hyvin aktiivinen sosiaalisessa mediassa ja ministeriön Facebook- ja Twitter-tilejä päivitetään aktiivisesti myös ruotsiksi. Kansalais- ja mediakysymyksiin, myös sosiaalisessa mediassa esitetyihin kysymyksiin, vastataan kysyjän käyttämällä kansalliskielellä. Ulkoasiainministeriön antamia maakohtaisia matkustursturvallisuuteen liittyviä matkustustiedotteita (lähes 200 maasta) päivitetään säännöllisesti suomeksi ja ruotsiksi. UM:n kriisitoiminnassa huolehditaan myös siitä, että häätilanteen sattuessa maailmalla Suomen kansalaisille menevä tiedotus, esimerkiksi matkustustiedotteet tai sosiaalisen median päivitykset, tuotetaan molemmilla kotimaisilla kielillä.

Ministeriön logo, kirjekuoret ja asiakirjat ovat suomeksi sekä ruotsiksi. Myös lomakeet, esimerkiksi ministeriön kansalaisjärjestöjen ja kuntasektorin hanketoimintaan tarkoitettut valtionavustuslomakkeet, löytyvät molemmilla kotimaisilla kielillä. Tärkeimmät raportit ja selonteot käännetään ruotsiksi kuten myös rekryointi-ilmoitusten pääsisältö.

Kielilainsääädäntöä seurataan:

Säädösmuutoksia seurataan Edilex -palvelun avulla ja muutoksista tiedotetaan henkilöstölle tarvittavassa laajuudessa.

Työntekijöiden kielitaidon riittävyyys työtehtävien hoitamiseen varmistetaan, ja asia-kaspalautekin huomioon ottaen kielitaitoa kehitetään tarvittaessa kouluttamalla. Kouluttaminen tapahtuu ensisijaisesti työpaikalla ja -ajalla, mutta työntekijöille myönnetään myös muutamia stipendejä vuosittain kielikursseille esimerkiksi ennen kuin he siirtyvät hoitamaan edustuston tehtäviä.

Viestinnän onnistumista ja läpimenoa seurataan mediaseurannan muodossa, jossa ovat mukana myös Pohjoismaiden mediat.

Sisäministeriö (SM)

Sisäministeriön hallinnonalalla kansalliskielistrategian täytäntöönpano (käytännön työvälineet mukaan lukien) on huomioitu ja asiaa seurataan toiminnan ja talouden suunnittelussa. Esimerkiksi ministeriön ja Poliisihallituksen välisessä tulossopimuksessa on sovittu, että kansalliskielistrategian mukaiset linjaukset toimeenpanaan, saamenkielisten poliisipalvelujen saatavuuteen panostetaan ja kielewilisiä kehittämistoimia toteutetaan. Pohjanmaan poliisilaitokseen Vaasan pääpoliisiasemalle on perustettu ruotsinkielisten poliisipalveluiden kehittämis- ja tukitoiminto, jossa on päätoimininen korkeakoulutasoisena koulutuksena saanut kaksikielinen henkilö. Tämä kehittämistoiminto palvelee kaikkia poliisiyksiköitä ruotsinkielisten asioiden osalta. Toiminto varmistaa ruotsinkielisten poliisipalveluiden saatavuutta ja ylläpitää niiden saatavuuden tilannekuvaaa ja kehittää sidosryhmäyhteistyötä yhteistyössä Poliisihallituksen kanssa. Poliisin johtokeskusten ja tilannekeskusten tehtävänä on muun muassa varatiedotteiden antaminen molemmilla kansalliskielillä.

Poliisiammattikorkeakoulussa on ruotsinkieliseen poliisikoulutukseen vuosittain yksi hakujakso. Ruotsin kielen opetusta annetaan kaikille poliisiopiskelijoille. Raja- ja merivartiokoulun opetustarjonnassa pidetään eri tarpeisiin laadittuja ruotsin kielen kursseja virkamiehille. Pelastusopiston järjestämässä koulutuksessa voi pääsykokeisiin osallistua myös ruotsin kielessä. Pelastusopisto on järjestänyt ruotsinkielistä pelastajakoulutusta. Hätäkeskuslaitoksen on kyettävä palvelemaan hätäilmoituksen tekijää molemmilla kansalliskielillä. Hätäkeskuspäivystäjien on hallittava virkamiesruotsi. Hätäkeskuslaitos ottaa huomioon rekrytoinneissa ja työvuorosuunnittelussa sen, että henkilöstöllä on tehtävien edellyttämä kielitaito.

Kielilainsääntöä noudatetaan ja seurataan sisäministeriössä suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM)

Kielilainsääntöä noudatetaan:

- Hallituksen esitykset laaditaan suomeksi ja ruotsiksi. Säädösehdotuksia sisältävät lausuntopyynnöt laaditaan molemmilla kansalliskielillä. Myös muut lausuntopyynnöt – asiasta riippuen – pyritään laatimaan sekä suomeksi että ruotsiksi.
- Ministeriön internet-sivut ovat kolmikieliset (suomi, ruotsi, englanti). Sivujen keskeinen sisältö on myös ruotsiksi.

- Ministeriön virallinen kirjelomake on suomeksi ja ruotsiksi.
- Julkaisuissa on ruotsinkielinen tiivistelmä.
- Valtionavustuspäätökset tehdään suomeksi tai ruotsiksi riippuen hakijasta (fraasi-/termilistat).
- Suurella osalla henkilöstöstä sähköpostikirjeenvaihdon yhteystiedot ja poissaolointukset ovat molemmilla kansalliskielillä.
- Yksityishenkilöiden kanssa pyritään käyttämään ao. henkilön käyttämää kansalliskieltä tai sekä suomea että ruotsia.
- Puheet ja puheluonnokset: ainakin osa puheesta käännetään ja esitetään myös ruotsiksi.
- Suomen- ja ruotsinkieliset päivälehdet ovat näkyvillä.
- Työryhmässä on myös ruotsinkielinen jäsen.

Kielilainsäädäntöä seurataan:

- Yllä mainitut toimintatavat ovat vakiintuneita; kansalliskieliverkoston kaksi jäsentä seuraavat tilannetta yleisesti.

Maa- ja metsätalousministeriö (MMM)

Maa- ja metsätalousministeriö on kielilain (423/2003) 6 §:n tarkoittama kaksikielinen viranomainen. Ministeriön hallinnonala hoitaa eräitä hallintotehtäviä myös Ahvenanmaan maakunnassa. Maa- ja metsätalousministeriössä käytetään hallintoasian käsittelykielenä asianosaisen kieltä. Ahvenanmaan maakuntahallituksen kanssa asioitessaan ministeriö käyttää ruotsin kieltä. Erityisesti lainvalmistelussa seurataan kielilainsäännön kehitystä ja varmistetaan sen noudattaminen. Ruotsin kieltä painotetaan asioissa, jotka liittyvät erityisesti ruotsinkieliseen osaan väestöä. Esimerkiksi kalastuslain uudistamista valmistelleen työryhmän keskeisimmät ehdotukset kirjoitettiin ruotsiksi jo ennen varsinaista hallituksen esityksen valmistelua.

Liikenne- ja viestintäministeriö (LVM)

- Kansalliskieliyhteyshenkilö tarkkailee ministeriöön saapuvaa kansalliskielten kannalta mielenkiintoista aineistoa (ruotsinkieliset kansalaiskirjeet, kansalliskieliä koskevat kansanedustajien kirjalliset kysymykset, lausuntopyynnöt, kantelut) ja seuraa asian käsittelyä.
- Ministeriön käänräjä edistää kansalliskielien käytöä käänöstyössä ja jakamalla informaatiota.
- Ministeriön verkkosivujen seuranta (satunnaisemmin)

- Virastojen kanssa on perustettu yhteinen kansalliskieliverkosto hallinnonalan asioista; verkostossa ovat tarvittaessa mukana ohjauksessa olevien kahden valtionyhtiön edustajat.
- Finavia Oyj:tä kohtaan osoitetaan kriitikkiä kansalliskielten käytöstä, ja asia on ollut esillä hallinnonalan kansalliskieliverkostossa.

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM)

Omaa toimintaa voidaan pitää ainakin tyydyttäväänä, mutta aina löytyy myös kehitettävää.

Työ- ja elinkeinoministeriö on sitoutunut koko valtionhallinnon yhteisiin toimintatapoihin ja arvopohjaan. TEM:ssä hyvän hallinnon perusteisiin kuuluvat keskeisinä säännökset laillisuusperiaatteesta, palveluperiaatteesta, palvelun asianmukaisuudesta ja tehokkuudesta, neuvontavelvollisuudesta sekä vaatimukset hyvästä kielenkäytöstä. Hyvän hallinnon perusteet on tiedotettu yleisesti henkilöstölle ministeriön intranetin kautta muun muassa osiossa Virkamiehenä TEM:ssä.

TEM:n asiantuntijaorganisaatiossa riittävä kielitaito on osa henkilöstön perusosamista ja vuorovaikutustaitoja sekä siten osa normaaleja hallintoprosesseja. Sääntelyä on kehitetty ministeriössä parantamalla vaikuttavuusarvointia.

Säädetty kotimaisten kielten taito ja riittävä, tosiasiallinen vieraiden kielten taito arvioidaan kielitaito- ja työtodistusten sekä haastattelun yhteydessä. Vastuu todennettu kielitaidosta on kuitenkin viime kädessä rekrytoivalla toimintayksiköllä.

TEM:n yhdenvertaisuussuunnitelman yhtenä toiminnallisena tavoitteena muun muassa TEM:n hallinnonalalla asioitaessa kieli ei ole este palveluiden saamiselle. TEM:n hallinnonalalla asiointikieliä koko maassa ovat suomi ja ruotsi sekä saame-laisten kotiseutualueella suomi ja saame. Työyhteisöissä varmistetaan riittävä osaaminen palvella myös muulla kuin omalla äidinkielellään. Tämä koskee asiakaspalvelua, tiedottamista, sähköistä tiedottamista ja muuta asiakkaalle annettavaa ohjausta ja neuvontaa. Tulkkia käytetään asiakastilanteissa aina, kun se on asiakkaan oikeus turvan ja yhdenvertaisuuden toteutumiseksi tarpeellista.

Ministeriö seuraa säännöllisesti toimintansa vaikuttavuutta yleisellä tasolla muun muassa saatujen kotisivupalautteiden, lehdistöseurannan, kuulemis- tai lausuntome- nettelyjen, kirjallisten kysymysten sekä erillisten arvointien kautta. Viestinnän onnistumista ja viestien läpimenoa seurataan säännöllisesti sekä itsearvioinnin että ulkopuolisten arvioijien avulla.

Myös sisäisen viestinnän toimivuutta seurataan säännöllisesti. Lisäksi työtyytyväisyystutkimuksen välityksellä saadaan tietoa henkilöstön käsityksistä sisäisestä viestinnästä ja arvojen toteutumisesta. Tietoa verkkopalvelujen laadusta saadaan käyttäjätutkimusten avulla. Viestinnän menetelmiä ja toimintatapoja kehitetään seurannasta saadun palautteen perusteella.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM)

Sosiaali- ja terveysministeriön henkilöstö- ja koulutussuunnitelma vuodelle 2015 sisältää henkilöstön kielitaidon osaamisen arvioinnin sekä kielikoulutuksen suunnitelman.

Ministeriössä edellytetään monissa tehtävissä hyvää kielitaitoa. Ruotsin kielen tarvetta ja osaamista selvitettiin vuonna 2013. Vaikka näitä tehtäviä hoitavilla henkilöillä oli selvityksen mukaan pääsääntöisesti riittävän hyvä ruotsin kielen taito, selvityksessä tuli kuitenkin esiin myös kielitaidon parantamistarvetta. Melko usein tukeudutaan organisaation harvoihin äidinkieleltään ruotsinkielisiin virkamiehiin.

Sosiaali- ja terveysministeriössä kielikoulutus painottuu ruotsin kieleen. Ruotsin kielen osaamiseen kiinnitetään erityistä huomiota ja varmistetaan, että ministeriössä on myös tulevaisuudessa tehtäviin nähden riittävä ruotsin kielen taito. Kielikoulutuksessa panostetaan edelleen ruotsin kielen taitojen aktivointiin. Ruotsin kielen viikoittain kokoontuvia ryhmiä ja lisäksi intensiivikursseja ja yksityisopetusta järjestetään tarpeen mukaan.

Valtiovarainministeriö (VM)

Toiminta on hyvän hallintotavan ja kielilain mukaista, eli viralliset käänökset ja viranomaisen asiakirjat ovat saatavilla molemmilla kansalliskielillä. Ruotsinkieliset kansalaiset tai viranomaiset voivat asioida omalla äidinkielellään. Rekrytoinnissa otetaan huomioon julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain säänökset. Rekrytointiprosessissa noudatetaan kielilainsääädäntöä eli muun muassa ilmoitukset julkaistaan sekä suomeksi että ruotsiksi.

Ministeriön hankkeissa on suoritettu kielellisten vaikutusten arvointi (esim. SADE- ja ALKU -hankkeet). Lain valmistelussa toteutetaan kielellisten vaikutusten arvointi. Hankkeilta edellytetään vaadittavia vaikutusarvointeja ministeriön Hanketyön -mallissa. Ministeriö seuraa myös oikeusministeriön ohjeita kielellisten vaikutusten arvioimiseksi.

Julkisilla verkkosivuilla tieto on saatavilla suomeksi ja ruotsiksi.

Ympäristöministeriö (YM)

- Ympäristöministeriön viestinnässä käytetään laajasti molempia kansalliskielisiä muun muassa tiedotteissa, verkkosivulla, julkaisuissa, ministeriön logossa ja lomakepohjissa sekä esittelymateriaalissa. (Tarkemmat arviot kaksikielisen viestintääaineiston määrästä löytyvät seurantaulukosta, liite 2) Myös osa ympäristöministeriön some-kampanjoista toteutetaan monikielisesti.
- YM:n rekrytoinnissa varmistetaan, että hakijan kielitaidot ovat riittäviä tehtävä varten ja että lain vaatimus kansalliskielten taidosta täytyy. Taito varmistetaan myös haastatteluissa.
- YM:n koulutustoiminnassa järjestetään säännöllisesti ja tarpeiden mukaan ruotsin kielen koulutusta ministeriön virkamiehille. Koulutuksesta sovitaan kehityskeskusteluissa.

Puolustusministeriö

Kielilainsäädännön noudattaminen puolustusministeriössä on hyvällä tasolla. Lain noudattamista seurataan päivittäisen toiminnan yhteydessä ja se kuuluu lisäksi yleisen laillisuusvalvonnan piiriin.

Seuraavassa on esimerkkejä kielilain soveltamisesta:

- Puolustusministeriön ruotsinkieliset ulkoiset verkkosivut ovat lähes yhtä kattavat kuin suomenkieliset sivut, ja ministeriön tiedotteet julkaistaan molemmilla kielillä.
- Puolustusministeriön kirje- ja muissa asiakirjapohjissa ministeriön logo ja yhteytiedot ovat molemmilla kansalliskielillä ja lisäksi englannin kielellä.
- Rekrytoinnissa varmistetaan lain edellyttämä kielitaito pyytämällä haastateltavia esittämään todistukset tai nimikirjanote, josta kielitaito ilmenee. Jos esimerkiksi hyvä ruotsin kielen taito katsotaan virkaan nimittääessä edaksi, osa kysymyksistä voidaan tehdä myös ruotsin kielellä.
- Myös niissä puolustusvoimien nimitysasioissa, jotka esitellään puolustusministeriöstä, nimikirjan kielitaitoa koskevat tiedot saatetaan varmistaa erikseen hankittavilla kielitodistuksilla, koska nimikirjojen tiedot kielitaidosta ovat joskus osoittautuneet puutteellisiksi tai tulkinnanvaraaisiksi.

2. Miten kansalliskielten käyttöä edistetään ministeriössä?

Ulkoasiainministeriö (UM)

Ulkoasiainministeriö kiinnittää rekrytoinneissa huomiota kansalliskielten osaamiseen.

Esimiehen ja työntekijän kesken käytävissä tavoite- ja kehityskeskusteluissa on yhtenä säännöllisesti käsiteltävänä aiheena kielitaito ja sen kehittäminen.

Toisen kansalliskielten osaamisen ylläpitoa tukee se, että toimintakulttuurissamme arvostetaan kielikoulutusta. Kielää saa opiskella kaksi viikkotuntia työajalla, ja ruotsi on yksi kielistä, joissa kieliryhmät toimivat aktiivisesti.

UM:n viestintäosastolla kielenkääntäjä on samalla tiedottaja, jonka tehtävänä on varmistaa ulkoisen viestinnän sujuvuus ruotsin kielellä - ei pelkästään kielilain minimäädösten osalta, vaan myös laajemmin. UM:n kansalaispalveluissa huolehditaan siitä, että matkustustiedotteista saadaan julkaistua myös ruotsinkieliset versiot nopeasti.

UM:n intranetissä on pysyvä tiedote Kansalliskielistrategiasta, sen liitteenä olevista käytännön työvälineistä sekä linkki oikeusministeriön Kansalliskielistrategiaa koskeville nettisivuille. Intranetissä on kiinnitetty huomiota pidempien poissaolotietojen ilmoittamiseen molemmilla kansalliskielillä. Lisäksi intranetissä kehotettiin osallistumaan "Päivä på svenska" -tapahtumaan 6.11.2014 ja esimerkiksi päiväkahvilla keskustelemaan ruotsiksi.

UM uudistaa verkkosivujensa sisältöä keväällä 2015 ja ne ovat jatkossakin kolmikieliset. Suuri osa ministeriön tarjoamasta tiedosta verkossa löytyy siten myös ruotsiksi. Syksyllä 2015 avataan lisäksi Nettikonsulipalvelu, jonka tehtävä on vastata kansalaisten konsuliaisiin kysymyksiin (esimerkiksi koskien matkusteturvallisuutta) verkossa ja sosiaalisessa mediassa. Nettikonsulin on tarkoitus toimia molemmilla kotimaisilla kielillä.

Sisäministeriö (SM)

Sisäministeriön uusi logo on kielilain mukaisesti kaksikielinen ja näkyy siten kaikissa ministeriön materiaaleissa. Ministeriön viestintäyksikössä työskentelee ruotsinkielien kääntäjä. Painettu viestintämateriaali ja lähes kaikki mediatiedotteet käännetään ruotsiksi ja ministeriön verkkosivut ovat kaksikieliset. Vaaratiedoteopas on julkaistu ministeriön sivulla myös ruotsiksi (SM 2/2013). Ministeriön lainsäädäntösunnitelma julkaistaan kokonaisuudessaan myös ruotsiksi. Kielelliset oikeudet ovat olleet Poliisi-hallitukseen kohdistettavien laillisuusvalvontatarkastusten erityisenä teemana vuodesta 2011 lähtien.

Sisäministeriö järjestää ruotsin kielen alkeisopetusta, jolloin maahanmuuttajaustaisilla virkamiehillä on mahdollisuus osallistua opetukseen. Oikeusyksikön kaikki maahanmuuttajaustaiset henkilöt ovat hyödyntäneet opetusta. Kansalliskielten käyttöä edistetään sisäministeriössä aktiivisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM)

- Kansalliskielistrategiasta, sen liitteenä olevista käytännön työvälaineistä sekä syyskuussa 2014 avatusta oikeusministeriön kansalliskielistrategiaa koskevasta nettisivusta on tiedotettu OKM:n sisällä ja OKM:n hallinnonalan virastoille. OKM:n intranet-sivuille (Sisäpiha) on luotu pysyvä linkki kansalliskielistrategian sivuille.
- OKM järjestää virkamiehille säännöllisesti ruotsin kielen opetusta virka-ajan puitteissa.
- Työntekijöitä rekrytoitaessa varmistetaan työntekijän riittävä kielitaito (vaati-mukset hakuilmoituksessa). Valittaessa työntekijöitä esimerkiksi pohjoismaihin tai muihin vastaaviin tehtäviin haastattelu käydään osittain ruotsiksi.
- Kansalliskielten käyttöä edistetään myös virkakielikampanjalla syksystä 2014 joulukuuhun 2015 saakka (taustalla OKM:n ja Kotuksen virkakielityöryhmä). Tavoitteena on saada valtion ja kuntien viranomaiset sekä oppilaitokset omaksumaan Hyvän virkakielen toimintaohjelman toimenpiteitä, mikä koskee käytännössä molempia kansalliskielisiä. Kampanjan toteuttajia ovat valtiovarainministeriö (Avoin hallinto -hanke), OKM, valtioneuvoston kanslia sekä Kotus, Kuntaliitto, Selkokeskus ja muut mahdolliset toimijat.
- OKM pyrkii edistämään kansalliskielten käyttöä koulutuksessa ja tieteessä, korkeakoulujen autonomia huomioiden.

Yliopistot

- Yliopistolain 35 §:n 3 momentin mukaan jokaisella on oikeus omassa asiasaan käyttää suomea tai ruotsia ja saada toimituskirja käyttämällään kielellä.
- Opetukseen ja tutkintoihin liittyvästä kielestä säädetään yliopistolain 11 §:ssä, jonka mukaan on sekä suomen- että ruotsinkielisiä yliopistoja ja kaksikielisiä yliopistoja.
- Yliopistolain 12 §:ssä säädetään ruotsinkielisestä koulutusvastuusta, joka sisältää velvollisuuden huolehtia siitä, että maan tarpeisiin koulutetaan riittävä määrä ruotsin kieltä taitavia henkilöitä.

Ammattikorkeakoulut

- Ammattikorkeakoululain 8 §:n 3 momentin mukaan toimiluvassa määritetään opetus- ja tutkintokieleksi suomi tai ruotsi.
- Ammattikorkeakoululain 42 §:n 3 momentin mukaan valtiovalta turvaa ammattikorkeakoulun mahdollisuuden toteuttaa tavoitteensa suomen tai ruotsin kielellä.

Maa- ja metsätalousministeriö (MMM)

Maa- ja metsätalousministeriössä toimii tasokas ruotsin kielen käänästä viestinnälle paljon materiaalia. Tiedotteista noin 50 prosenttia käännetään ruotsiksi. Yleensä suurimmat, merkittävimmät asiat ja päätökset julkaistaan myös ruotsiksi. Näihin kuuluvat ajankohtaiset tiedotteet, joiden arvellaan koskettavan ruotsinkielisiä, mutta esimerkiksi kaikkea teknisiä asetusmuutoksia koskevaa tietoa ei käännetä. Esimerkiksi suomalaisten tukiin ja korvaauksiin liittyvät tiedotteet julkaistaan aina myös ruotsiksi. Jotta on saatu hyvä kokonaiskuva käänämistarpeesta, on viestintä ollut yhteydessä ruotsinkielisiin organisaatioihin ja eri medioihin.

Maa- ja metsätalousministeriön uusille internet-sivuille keskeinen tieto on tulossa molemmilla kansalliskielillä. EU:n maatalouspolitiikan uudistuksesta on viestitetyt laajasti myös ruotsiksi. Tärkeää informaatiota sisältävä esiteaineisto on käännetty, mutta koska painettua materiaalia pyritään välttämään, ovat esitteet yleensä saatavilla ruotsiksi ainakin sähköisinä. Tähän kuuluvat muun muassa erilaiset strategiat.

Viestintäyksikkö tuntee ministeriön ruotsinkieliset asiantuntijat, ja he vastaavat esimerkiksi ruotsinkielisiin palautteisiin ja heille ohjataan median kysymykset. Erelaisia uutiskirjeitä on aiemmin tuotettu myös ruotsiksi, mutta lukijamäärien jäätyä hyvin vähäiseksi on ollut kustannustehokasta jatkaa vain suomeksi. Sosiaalisessa mediassa kysymyksiä esittävä saa vastauksen omalla kielellään.

Liikenne- ja viestintäministeriö (LVM)

- Kaikki virkamiehet voivat kirjoittaa haluamistaan aiheista ministeriön internettiin artikkeleita, pakinoita ja juttuja ruotsiksi.
- Ministeriö järjestää koulutusta ja ylläpitää keskustelupiiriä.

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM)

Henkilöstön osaamisen ylläpito ja jatkuva kehittäminen tukevat ministeriön vision, strategian, arvojen ja toimintatapojen toteuttamista ja kehittämistä. Asiantuntijaorganisaatiossa henkilöstön osaamisen ylläpito ja jatkuva kehittäminen ovat ministeriön menestyksellisen toiminnan eräs perusedellytys. Jatkuvassa muutoksessa osaamisen merkitys koko ajan kasvaa eri aloilla. Työelämässä menestyminen edellyttää jokaiselta jatkuvaa ja määritietoista oman alansa seuraamista ja kouluttautumista. Kaikilla on oikeus ylläpitää työntekon ja työssä kehittymisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja.

Lähtökohtana on se, että ministeriö koulutusta järjestämällä ja muilla henkilöstöpoliittisilla toimilla huolehtii siitä, että sen henkilöstöllä on tehtävien edellyttämä kielitaito. Lisäksi kaikilla TEM:n työntekijöillä on oikeus (työnantaja tukee) ylläpitää ja kehittää työssä toimimisen ja työssä kehittymisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Periaate on kirjattu TEM:n henkilöstökoulutukseen ja henkilöstön kehittämisen yleisiin periaatteisiin ja toimintatapoihin. Työntekijällä on myös omavastuu kehittymisessä. Kehittymismahdollisuksia hyödynnetään aktiivisesti ministeriössä (omat ja muiden järjestämät koulutukset).

Ministeriö on järjestänyt erimuotoista (ryhmät, yksilöt, pj-valmennettavat jne.) kielen opetusta.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM)

Kansalliskielten käyttöä edistetään sosiaali- ja terveysministeriössä seuraavilla tavilla:

- Henkilöstölle järjestetään kielikoulutusta.
- Lehdistötiedotteita ja julkaisuja käännetään ruotsiksi
- Ruotsin kielen käyttöä kokouksissa ja kuulemistilaisuuksissa edistetään.
- Ministeriön johto viestittää positiivista asennetta molempien kansalliskielii.
- Ministeriö tarjoaa johdolle ja asiantuntijoille media- ja vuorovaikutusvalmenusta, joka sisältää muun muassa esiintymistaidon ja kirjoitustaidon valmenusta.
- Sosiaalisen median lisääntyvä käyttö esimerkiksi STM:n tilaisuuksissa lisää molempien kansalliskielten näkyvyttä, koska twiittejä laaditaan myös ruotsiksi.

Valtiovarainministeriö (VM)

Valtiovarainministeriössä ruotsin kielen opetusta on tarjottu pienryhmissä tarpeen mukaan. Vuonna 2014 kieliryhmä on toiminut kunta- ja aluehallinto-osastolla sekä toinen ruotsin kielen pienryhmä on koostunut eri osastojen henkilöistä. Virkamiesvaihtoa Pohjoismaihin suositellaan ja vuoden 2014 aikana yksi henkilö oli virkamiesvaihdossa Tukholmassa.

Olemme suunnitelleet kielilain koulutusta osana juridishallinnollista koulutusohjelmaa, mutta tämä on edelleen suunnitteluvaiheessa.

Ympäristöministeriö (YM)

- Kielilainsääädäntöön ja selkeään virkakieleen liittyvistä ajankohtaisista asioista pyritään tiedottamaan ministeriön intranetissä, esimerkiksi toimintaohjelmista ja virkakielikampanjoista.
- Kielilainsääädännön ohella huomioidaan myös kansalaisilta ja eri toimijoilta tulut palaute monikielisen aineiston tarpeesta, kun laaditaan ja muokataan ministeriön aineistoja. Mahdollisia puutteita pyritään myös korjaamaan nopeasti.
- Pitämällä yllä avointa keskustelukulttuuria pyritään myös ennakoimaan tulevia tarpeita ja huomioimaan eri kohderyhmiä kieliasioissa. Harkinta perustuu

kielilainsäädäntöön tai tarkoituksenmukaisuuteen ja tapahtuu hyvässä yhteis-työssä ministeriön virkamiesten kanssa.

- Ministeriössä pyritään tarkoituksenmukaisella tavalla käyttämään molempia kansalliskieliiä (sekä englantia) myös vähän epävirallisemmissa yhteyksissä, kuten epävirallisissa opasteissa (jos opasteet ovat näkyvällä paikassa; esimerkiksi juomamukien palautuspisteessä).

Puolustusministeriö

Kansalliskielistrategiasta ja strategian verkkosivuista on tiedotettu puolustusministeriön toimintayksiköille. Strategian verkkosivuista on julkaistu artikkeli myös ministeriön sisäisessä verkkolehdessä. Ministeriön intranetissä on linkki strategiajulkaisuun, minkä lisäksi intranetin etusivulle on tarkoitus lisätä linkki strategian verkkosivuille.

Puolustusministeriössä toimii ruotsinkielinen keskusteluryhmä talon ulkopuolisen opettajan johdolla. Ryhmään ohjataan ne, jotka kehityskeskusteluissa tai muuten ovat ilmoittaneet halukkuudestaan parantaa ruotsinkielentaitoaan. Lisäksi ministeriössä järjestetään tarpeen mukaan räätälöityjä ruotsinkielenkursseja tietyille kohde-ryhmille.

Liite 2: Kansalliskielistrategiaan sisältyvät toimenpiteet hallituskaudelle 2011–2015

toteutunut

toteutunut osittain

ei toteutunut/lykkääntynyt

1. Kansalliskielten näkyvyyden lisääminen ja kielilainsäädännön systemaattinen soveltaminen hallinnon prosesseissa

Toimenpidenumero	1
Toimenpide	Lisätään molempien kansalliskielten näkyvyttä julkisessa toiminnassa soveltaen muun muassa kansalliskielistrategian liitteeseen sisältyviä käytännön työväliteitä.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Kaikki valtion viranomaiset
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	<p>Sosiaali- ja terveysministeriö: Oikeusministeriön uudesta kansalliskielistrategiaa koskevasta verkkosivusta on tiedotettu sosiaali- ja terveysministeriön johtoryhmän kautta koko ministeriolle ja sosiaali- ja terveysministeriön intranet-sivulle on lisätty linkki sivustolle.</p> <p>Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM): Kansalliskielistrategiasta ja sen liitteenä olevista käytännön työvälaineistä sekä syyskuussa avatuista oikeusministeriön kansalliskielistrategiaa koskevista verkkosivuista on tiedotettu opetus- ja kulttuuriministeriön sisällä ja OKM:n hallinnonalan virastoille. OKM:n intranetsivulle (Sisäpiha) on luotu pysyvä linkki kansalliskielistrategian sivulle.</p> <p>Maa- ja metsätalousministeriö: Kansalliskielistrategiasta on tiedotettu ministeriön sisällä ja hallinnonalan virastoille. Ministeriön intranet-sivuilla on tietoisku strategiasta ja kansalliskielistrategian verkkosivulle on luotu pysyvä linkki.</p> <p>Ulkoasiainministeriö: Ulkoasiainministeriön intranet-sivuilla on tiedotettu kansalliskielistrategiasta ja sen liitteenä olevista käytännön työvälaineistä. Intranetin tiedotteeseen on lisätty pysyvä linkki oikeusministeriön Kansalliskielistrategiaa koskeville verkkosivulle.</p> <p>Valtioneuvoston kanslia: Viestinnän kanssa on käyty vuoropuhelua muussa yhteydessä käännetyn ruotsinkielisen materiaalin paremmasta hyödyntämisestä kaksikielisessä viestinnässä sekä tavoitteesta viestiä molemmissa kansalliskielillä yhtäaikaisesti. Kokonaisuudessaan Valtioneuvoston kanslian julkisen toiminnan kaksikielisyyden lähtötilannekin on ollut hyvä. Ministeriön sisällä on tiedotettu kansalliskieliasioista ministeriön intranetia hyödyntäen mm. kansalliskielistrategia.fi -siviston lanseerauksen yhteydessä.</p>

Työ- ja elinkeinoministeriö:

Työ- ja elinkeinoministeriön intranet -sivuilla on tiedotettu kansalliskielistrategiasta ja sen liitteenä olevista käytännön työvälaineistä linkkeineen.

Toimenpidenumero	2
Toimenpide	Otetaan käyttöön kansalliskielistrategian liitteeseen sisältyvät käytännön työvälineet molempien kansalliskielten asianmukaiseksi huomioonottamiseksi hallinnon toiminnassa kaikissa valtion viranomaisissa.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Kaikki valtion viranomaiset
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	<p>Sisäministeriö:</p> <p>Sisäministeriön uusi logo on kielilain mukaisesti kaksikielinen ja näkyy siten kaikissa ministeriön materiaaleissa. Ministeriön viestintäyksikössä työskentelee ruotsin kielen käänitäjä. Painettu viestintämateriaali ja lähes kaikki mediatiedotteet käännetään ruotsiksi ja ministeriön verkkosivut ovat kaksikieliset. Vaaratiedoteopas on julkaistu ministeriön sivuilla myös ruotsiksi (SM 2/2013). Ministeriön lainsääädäntösuunnitelma julkistaan kokonaisuudessaan myös ruotsiksi.</p> <p>Sisäministeriön hallinnonalalla kansalliskielistrategian täytäntöönpano (käytännön työvälineet mukaan lukien) on huomioitu ja asiaa seurataan toiminnan ja talouden suunnittelussa. Esimerkiksi 6.9.2013 julkaistu raportti poliisin laillisuusvalvonnan oikeudellisesta perustasta julkaistiin kokonaisuudessaan ruotsiksi. Loppuvuodesta 2013 julkaistiin kokonaisuudessaan ruotsiksi myös sisäministeriön lainsääädäntösuunnitelma. Nämä on julkaistu ministeriön verkkosivulla. Lisäksi kielelliset oikeudet ovat olleet Poliisihallitukseen kohdistettavien laillisuusvalvontatarkastusten erityisenä teemana vuodesta 2011 lähtien.</p> <p>Sisäministeriön ja Poliisihallituksen välisen vuoden 2014 tulossopimuksen mukaisesti kansalliskielistrategian mukaiset linjaukset toimeenpanaan, saamenkielisten poliisipalvelujen saatavuuteen panostetaan ja kielellisiä kehittämistoimia toteutetaan.</p> <p>Poliisihallituksen toimenpiteillä on vaikuttettu poliisin mahdollisuksiin toimia molemmilla kansalliskielillä kansalaisten kielellisten oikeuksien toteutumiseksi esitutkinnassa ja viranomaistoiminnassa sekä saamenkielisen poliisipalvelujen saatavuudessa. Poliisin johtokeskusten ja tilannekeskusten osalta on kiinnitetty poliisiyksiköiden huomiota siihen, että käytössä oleva kielitaito tulee varmistaa, koska johtokeskusten ja tilannekeskusten tehtäväänä on muun muassa varatiedotteiden antaminen molemmilla kansalliskielillä. Johtokeskuksen ja tilannekeskuksen tehtäväänä voi laajemmissa tapahtumissa olla ulkoisesta viestinnästä ja tiedottamisesta huolehtiminen eri kielillä myös yhdessä viestinnän valmiustoiminnon kanssa.</p> <p>Poliisihalluksessa on perustettu kielellisten palvelujen työryhmä, joka vuoden 2013 aikana on arvioinut nykyisen poliisin kielellisten palvelujen toteutumisen tilan laatimalla kansalaisille osoitetun kyselytutkimuksen (palvelutasoselvitys). Kysely on sisällöltään kattanut poliisin valvonta- ja hälytystoiminnan, rikostutkinnan sekä lupa-asiat, poliisin ulkoisen viestinnän, saamen kielen sekä viittomakielen. Lisäksi Poliisihallitus on osoittanut selvityspyyynnön sekä poliisiyksilöille että Poliisihallituksen yksiköille selvittääkseen hallitusohjelmaan liittyvän kansalliskielistrategian velvoitteiden toteutumisen poliisissa. Edellä mainittu työ on sisältänyt myös saamenkieliset poliisipalvelut ja luentopalkkio- ja koulutusasiat. Pohjanmaan poliisilaitokseen Vaasan pääpoliisisasemalle on perustettu ruotsinkielisten poliisipalveluiden keskittämis- ja tukitoiminto, jossa on päätöimininen korkeakoulutasoinen koulutuksen saanut kaksikielinen henkilö. Tämä kehittämistoiminto palvelee kaikkia poliisiyksiköitä ruotsinkielisten asioiden osalta. Toiminto varmistaa ruotsinkielisten poliisipalveluiden saatavuutta ja ylläpitää niiden saatavuuden tilannekuvaaa ja kehittää sidosryhmäyhteistyötä yhteistyössä Poliisihallituksen kanssa.</p>

Rajavartiolaitoksen pysyväisasiakirjat käännetään niiden laatimisen yhteydessä ruotsiksi. Viestinnässä (esitteet, verkkosivut ym.) laaditaan ruotsinkieliset versiot. Uudistetuissa virkapuvuissa ja niiden merkinnöissä on otettu kaksikielisyys huomioon.

Sosiaali- ja terveysministeriö:

Oikeusministeriön uudesta kansalliskielistrategiaa koskevasta verkkosivusta on tiedotettu sosiaali- ja terveysministeriön johtoryhmän kautta koko ministeriolle, ja sosiaali- ja terveysministeriön intranet-sivulle on lisätty linkki sivustolle.

Liikenne- ja viestintäministeriö:

Liikenne- ja viestintäministeriö edistää kansalliskielia ja niiden käyttöä omassa toiminnassaan sekä ministeriön kansalliskieliverkostossa, joka koostuu ministeriön ja hallinnonalan virastojen eli Liikenneviraston, Liikenteen turvallisuusviraston, Viestintäviraston ja Ilmatieteen laitoksen edustajista.

Kansalliskieliverkostossa

- seurataan kielilainsäädännön noudattamista ja kerätään tietoa siitä organisaatioissa,
- välitetään kansalliskielten käyttämiseen liittyvää tietoa,
- keskustellaan hallinnonalan ajankohtaisista kieleen liittyvistä asioista,
- jaetaan hyviä käytäntöjä ja
- ideoidaan tapoja tehdä kansalliskielet näkyviksi työyhteisössä.

Ministeriössä ruotsin kielen käyttömahdollisuuksia edistetään julkaisemalla ministeriön intranetissä henkilöstön vapaamuotoisia kirjoituksia ruotsiksi. Tieliikennelainsäädännön uudistamisessa kiinnitetään erityistä huomiota suomen ja ruotsin kielen selkeyteen.

Ympäristöministeriö:

- Ympäristöministeriön internet-sivustosta ym.fi valtaosa (arvolta noin 80 prosenttia) on julkaistu sekä suomeksi että ruotsiksi.
- Ympäristöhallinnon yhteisestä ymparisto.fi -palvelusta (noin 70 prosenttia) on julkaistu sekä suomeksi että ruotsiksi.
- Tiedotteista kielilain mukaiset käännetään aina (käännökset myöhästyvät usein, sillä tiedotteet valmistuvat viime tingassa), muista tiedotteista noin 40–50 prosenttia (arvioidaan kohderyhmän mukaan).
- Ministeriön julkaisusarjan julkaisuissa on aina suomen- ja ruotsinkielinen tiivistelmäsivusto.
- Ministeriön logo on kolmikielinen (suomi, ruotsi ja englanti). Logoa ei koskaan käytetä yksikielisenä.
- Kaikki ministeriön esittelymateriaali on tehty suomeksi ja ruotsiksi.
- Ministeriön sarjakujaisut arkistoitaa sähköiseen julkaisuarkisto HELDA:an, joka on sekä suomeksi että ruotsiksi.
- Kansalliskielistrategiasta on uutisoitu intranetissä, jossa on myös pysyvä linkki kansalliskielistrategia-sivustolle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM):

Kansalliskielistrategiasta ja sen liitteenä olevista käytännön työvälaineistä sekä syyskuussa avatuista oikeusministeriön kansalliskielistrategiaa koskevista verkkosivuista on tiedotettu opetus- ja kulttuuriministeriön sisällä ja OKM:n hallinnonalan virastolle. OKM:n intranetsivulle (Sisäpiha) on luotu pysyvä linkki kansalliskielistrategian sivulle.

Lausuntopyynnöt – asiasta riippuen sekä säädösehdotuksia sisältävät - laaditaan molemmilla kansalliskielillä.

- OKM:n internet-sivut ovat kolmikieliset (suomi, ruotsi, englanti). Sivuista keskeinen sisältö on myös ruotsiksi.
- OKM:n virallinen kirjelomake on suomeksi ja ruotsiksi.
- Julkaisuissa on ruotsinkielinen tiivistelmä.
- Valtionavustuspäätökset tehdään suomeksi tai ruotsiksi riippuen hakijasta.
- Suurella osalla henkilöstöstä sähköpostikirjeenvaihdon yhteystiedot ja poissaolointukset ovat molemmilla kansalliskielillä.

- Yhteydet yksityishenkilöihin: pyritään käyttämään ao. henkilön käyttämää kansalliskielitää tai sekä suomea että ruotsia.
- Puheet/puheluonnokset: ainakin osa puheesta käännetään/esitetään myös ruotsiksi.
- Suomen- ja ruotsinkieliset päivälehdet ovat näkyvillä.
- Työryhmässä on myös ruotsinkielinen jäsen (tai useampia jäseniä mikäli aihe edellyttää).

Maa- ja metsätalousministeriö:

Maa- ja metsätalousministeriö on avaamassa uusia ulkoisia verkkosivuja. Kansalliskieliverkoston edustaja on toiminut aktiivisesti toimitusneuvostossa ja huolehtinut kansalliskielten yhtä kattavasta käytöstä ja samanaikaisesta julkaisuajankohdasta.

Ministeriö on tiedottanut vuodenvaihteessa aloittanutta luonnonvarakeskusta LUKEa kansalliskielten käytöstä ja kansalliskielistrategian verkkosivuista ja sieltä löytyvistä työkaluista. Ministeriö seuraa aktiivisesti hallinnonalansa verkkosivujen kaksikielisyyttä.

Valtiovarainministeriö:

- Periaatteessa kaikki tiedotteet (n. 95 prosenttia) ovat sekä suomeksi että ruotsiksi.
- Ministeriön logo on kolmikielinen (suomi, ruotsi ja englanti).
- Internet-sivuston sivuista suuri osa on sekä suomeksi että ruotsiksi.
- Julkaisuissa on aina suomen- ja ruotsinkielinen tiivistelmä.
- Sidosryhmille (erityisesti kunnat) järjestettävien tapahtumien järjestelyissä huomioidaan suomen- ja ruotsinkielisten osallistuminen: kutsut ovat tarvittaessa molemilla kielillä ja tulkkausmahdollisuutta tarjotaan, puheenvuoroja on mahdollisuksien ja kohderyhmän mukaisesti molemilla kielillä.

Puolustusministeriö:

Kansalliskielistrategiasta ja strategian verkkosivuista on tiedotettu ministeriön toimintayksikötä, ja lisäksi niistä on julkaistu artikkeli ministeriön sisäisessä verkkolehdessä. Ministeriön intranetissä on linkki strategijulkaisuun, minkä lisäksi intranetin etusivulle on tarkoitus lisätä linkki strategian verkkosivuille.

Ministeriön logo on kolmikielinen (suomi – ruotsi – englanti) ja teksti on kaikilla kielillä samaa kirjainkokoaa. Myös kirje- ja muissa asiakirjapohjissa ministeriön logo ja yhteystiedot ovat näillä kolmella kiellä. Ministeriön ruotsinkieliset ulkoiset verkkosivut ovat lähes yhtä kattavat kuin suomenkieliset sivut, ja ministeriön tiedotteet julkaistaan molemilla kielillä.

Ulkoasiainministeriö:

Ulkoasiainministeriön intranet -sivuilla on tiedotettu kansalliskielistrategiasta ja sen liitteenä olevista käytännön työvälineistä. Intranetin tiedotteeseen on lisätty pysyvä linkki oikeusministeriön kansalliskielistrategiaa koskeville verkkosivuille.

Valtioneuvoston kanslia:

Vuonna 2013 laadittiin käytännön työkaluja hyväksi käyttäen laajempi selvitys kielilainsäädännön toteutumisesta valtioneuvoston kansliassa. Sen tuloksena valtioneuvoston kanslian painopisteiksi valittiin 1) kansalliskielten huomioiminen kanslian ohjeissa ja määräyksissä, 2) kielitaidon huomioiminen esimerkiksi rekrytoinneissa, 3) kansalliskielten näkyvyys sekä ulkoisessa että sisäisessä toiminnassa ja 4) hyvän virkakielen esilläpito molemilla kansalliskielillä. Kevällä 2015 laaditaan suppeampi päivitys kieliasioiden kehityksestä.

Valtioneuvoston hallintoyksikön valmistelun aikana kielellisiä kysymyksiä on pidetty esillä koko hankkeen ajan. Uuden käänös- ja kielitoimialan yhdeksi säädöspohjaiseksi tehtäväksi tulee valtioneuvoston ja sen ministeriöiden virkakielen laadun ohjaaminen ja kehittäminen.

Työ- ja elinkeinoministeriö:

- Ministeriön logo on kolmikielinen (suomi, ruotsi ja englanti).
- Lähes kaikki tiedotteet (n. 85 prosenttia) ovat sekä suomeksi että ruotsiksi.
- Ministeriön internetsivustosta tem.fi suuri on julkaistu sekä suomeksi että ruotsiksi.
- Julkaisuissa on aina suomen- ja ruotsinkielinen tiivistelmä.
- Kaikki ministeriön esittelymateriaali on tehty suomeksi ja ruotsiksi.
- Kansalliskielistrategiasta on uutisoitu ministeriön intranetissä.

Toimenpidenumero	3
Toimenpide	Tiedotetaan kansalliskielistrategiasta ja sen liitteeseen sisältyvistä käytännön työvälineistä.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Oikeusministeriö
Hankkeen edistyminen	

Hankkeen tila Oikeusministeriö on julkaisut viranomaisten avuksi hallituksen kansalliskielistrategiaa ja sen sisältöjä avaavat verkkosivut.

<http://oikeusministerio.fi/kansalliskielistrategia>

Toimenpidenumero	4
Toimenpide	Nimitetään johdon tueksi kansalliskieliyhteyshenkilö tai yhteyshenkilötä kansalliskielistrategian liitteeseen sisältyvän tehtäväkuvauksen pohjalta.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Kaikki ministeriot
Hankkeen edistyminen	

Hankkeen tila Ministeriot ovat oikeusministeriön pyynnöstä nimittäneet johdon tueksi kansalliskieliyhteyshenkilön tai kansalliskieliyhteyshenkilötä.

Toimenpidenumero	5
Toimenpide	Luodaan ministeriöiden kansalliskieliyhdyskilköverkosto ja opastetaan sitä tehtäväensä.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Oikeusministeriö
Hankkeen edistyminen	

Hankkeen tila Oikeusministeriö on 14.5.2013 asettanut kansalliskieliverkoston toimikaudeksi 1.6.2013–31.5.2015.

Toimenpidenumero	6
Toimenpide	Tulevaisuuden suunnittelua varten tehdään kielellisten vaikutusten arvointi osana hallinnollisia uudistuksia ja lainvalmisteluhankkeita, ja vaikutusarvioinnin tulos otetaan asianmukaisesti huomioon uudistusten toteutuksessa. Apuna tulee käyttää oikeusministeriön ohjettta kielellisten vaikutusten arvioinnista.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Kaikki valtion viranomaiset
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	<p>Sisäministeriö: Kielellisten vaikutusten arvointi tehtiin ennen Raja- ja merivartiokoulun toimintojen yhdistämistä ja keskittämistä Imatralle.</p> <p>Maa- ja metsätalousministeriö: Maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta KPMG Ab oy on suorittanut Suomen metsäkeskuksen ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion toiminnan arvioinnin. Metsäkeskusuudistuksessa eriyettiin Suomen metsäkeskuksen organisaation harjoittama liiketoiminta julkisista hallintotehtävistä ja yhdistettiin 13 alueellista metsäkeskusta yhdeksi valtakunnalliseksi organisaatioksi. Metsäkeskusuudistuksessa säädettiin uusi metsäkeskuskilasi. Metsäkeskus on metsäkeskuslaissa asetettu maa- ja metsätalousministeriön strategisen ohjauskaaren ja tulosohjauskaaren alaiseksi. Arvioinnin perusteella todettiin, että lainsäädännössä organisaation toiminnolle asetetut ehdot täytyvät. Alueyksiköistä vähintään yksi on lain mukaan pääasiallisesti ruotsin- ja kaksikielisiä alueita varten, jossa kielilain mukainen pääasiallinen työkieli on ruotsi. Lisäksi johtokunnan jäsenistä yksi jäsen edustaa pääasiallisesti ruotsinkielisiä alueita. Käytännössä ruotsinkielisiä asiakkaita palvelemaan on osoitettu Rannikon metsäkeskus ja siellä pääasiallisena työkielenä on ruotsin kieli kielilain mukaisesti. Nykyiseen johtokuntaan on nimitetty yksi jäsen edustamaan ruotsinkielisiä alueita.</p> <p>Valtiovarainministeriö: Kielellisten vaikutusten arvointi sisältyy ainakin uuteen kuntalakiin (HE 268/2014).</p> <p>Puolustusministeriö: Puolustusvoimauudistukseen liittyen puolustusvoimista annetun lain muutoksen sekä siihen liittyvän valtioneuvoston asetuksen valmistelun yhteydessä arvioitiin muutosten kielellisiä vaikutuksia.</p> <p>Työ- ja elinkeinoministeriö: Kielellisten vaikutusten arvointi sisältyy kaupparekisterilain, yhdistyslain ja yritys- ja yhteisötietolain 10 §:n muuttamista koskeneeseen hallituksen esitykseen (HE 149/2014). Esityksessä ehdotettiin, että maistraattien ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kauppa- ja yhdistysrekisterin paikallisviranomaistehtävät keskitettäisiin Patentti- ja rekisterihallitukselle.</p>

Hallituksen esitykseen HE 197/2014 laiksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi sisältyi kielivähemmistön palveluyksikköä koskeva oma pykäläkohta. Sen mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten lisäksi myös uudella keskusten yhteisellä kehittämisen ja hallintoyksiköllä (KEHA-keskus) voisi olla toimialansa kuuluvien tehtävien hoitamiseksi erillinen alueen suomen- tai ruotsinkielistä taikka saamelaiskäräjistä annetussa laissa tarkoitettulla saamelaisten kotiseutualueella saamenkielistä vähemmistöä palveleva yksikkö.

Toimenpidenumero	7
Toimenpide	Valmistellaan ennen kuntaliitoksia kevään 2013 aikana kunnille työvälaine siitä, miten kielelliset oikeudet on otettava huomioon kuntaliitoksissa.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Valtiovarainministeriö, yhteistyössä Suomen Kuntaliiton ja mahdollisesti oikeusministeriön kanssa
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	<p>Kuntarakennelain kesällä 2013 voimaantulleella muutoksella kunnat velvoitettiin ottamaan huomioon myös kielellisten oikeuksien turvaaminen liitoksen valmistelussa. Lain 8 §:n mukaan:</p> <p>"Jos yhdistyminen koskee kaksikielistä kuntaa, kuntien on sovittava yhdistymissopimuksessa niistä periaatteista, joiden mukaan uuden kunnan palvelut ja hallinto järjestetään suomen- ja ruotsinkielisten asukkaiden kielellisten oikeuksien turvaamiseksi."</p> <p>Tämän lisäksi Kuntaliitto on valmistellut kansalliskielistrategian käytännön työvälaineiden pohjalta "Kansalliskielistrategian käytännön työvälaineet kunnille ja kuntayhtymille".</p> <div style="background-color: #005a99; color: white; padding: 10px; text-align: center;"> <p>Kansalliskielistrategian käytännön työvälaineet kunnille ja kuntayhtymille</p> <p>Nationalspråksstrategin – Praktiska verktyg för kommuner och samkommuner</p> </div> <p>http://shop.kunnat.net/product_details.php?p=3004</p>

Toimenpidenumero	8
Toimenpide	Virkamiesten ruotsin ja tarvittaessa suomen kielen taitoa kohennetaan korostamalla kansalliskielten tosiasiallisen taidon merkitystä työhönotossa ja huolehtimalla kielitaidon ylläpidosta kohdentamalla resursseja kielikoulutukseen, sillä kielitaito on osa työtehtäviin liittyvää ammattitaitoa.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Kaikki valtion viranomaiset
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	<p>Sisäministeriö: Poliisiammattikorkeakoulussa on ruotsinkieliseen poliisikoulutukseen vuosittain yksi hakujakso. Ruotsin kielen opetusta annetaan kaikille poliisiopiskelijoille. Raja- ja merivartiokoulun opetustarjonnassa pidetään eri tarpeisiin laadittuja ruotsin kielen kursseja virkamiehille. Hätäkeskuslaitoksen virka-alueena on koko maa Ahvenanmaan maakuntaa lukuun ottamatta. Hätäkeskuslaitoksen tulee kyetä palvelemaan hätilmoituksen tekijää molemmilla kansalliskielillä. Hätäkeskuslaitos ottaa huomioon rekrytoinneissa ja työvuorosuunnittelussa sen, että henkilöstöllä on tehtävien edellyttämä kielitaito. Uuden hätäkeskustietojärjestelmän (Erica) pitäisi palvella aiempaa paremmin molemmilla kansalliskielillä. Tarvittaessa myös tulkipalvelu on käytettävissä. Kielikoulutusta järjestetään jossain määrin tai sitä on tarjolla verkko-opetuksena. Hätäkeskuspäivystäjien on hallittava virkamiesruotsi. Tutkinnon opetussuunnitelma sisältää ruotsia 4 op (opintopistettä). Savonia -ammattikorkeakoulun kanssa on yhteistyössä toteutettu insinöörikoulutus (amk), joka sisältää ruotsia 6 op. Pelastusopiston järjestämässä koulutuksessa voi pääsykokeisiin osallistua myös ruotsin kielellä. Pelastusopisto on järjestänyt ruotsinkielistä pelastajakoulutusta. Sisäministeriö järjestää ruotsinkielien alkeisopetusta, jolloin maahanmuuttajataustaisilla virkamiehillä on mahdollisuus osallistua opetukseen. Oikeusyksikön kaikki maahanmuuttajataustaiset henkilöt ovat hyödyntäneet opetusta.</p> <p>Sosiaali- ja terveysministeriö: Sosiaali- ja terveysministeriön rekrytoinnissa huomioidaan aina, että hakijalla on lain edellyttämä riittävä kansalliskielten taito. Lisäksi haastatteluissa varmistetaan, että hakijalla on tulevat tehtävät huomioiden riittävä kielitaito. Sosiaali- ja terveysministeriö järjestää henkilöstölle säännöllistä ruotsin kielen koulutusta. Jokainen työntekijä voi halutessaan osallistua ruotsin kieltä ylläpitäviin ja kielitaitoa parantaviin pienryhmiihin. Lisäksi järjestetään tarvittaessa ruotsin kielen yksityisopetusta. Koulutukset tapahtuvat virka-aikana.</p> <p>Opetus- ja kulttuuriministeriö: Opetus- ja kulttuuriministeriö järjestää henkilöstölle säännöllisesti ruotsin kielen opetusta virka-ajan puitteissa. Opetus tapahtuu joko pienryhmissä tai yksityisopetuksena. Työntekijöitä rekrytoitaessa varmistetaan työnhakijan riittävä kielitaito. Esimerkiksi valitthaessa työntekijöitä pohjoismaisiin tai muihin vastaaviin tehtäviin haastattelu käydään osittain ruotsiksi. Syksyllä 2014 käynnistynyt virkakielikampanja jatkuu 31.12.2015 asti. Tavoitteena on saada valtion ja kuntien viranomaiset sekä oppilaitokset omaksumaan Hyvän virkakielen toimintaohjelman toimenpiteitä. Kampanjan toteuttajia ovat valtiovarainministeriö (Avoin hallinto -hanke), opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtioneuvoston kanslia sekä Kotus, Kuntaliitto, Selkokeskus sekä muut mahdolliset toimijat.</p>

Hankkeen tila	<p>Ympäristöministeriö: Ympäristöministeriön rekrytoinneissa varmistetaan aina, että hakijalla on lain edellyttämä riittävä kansalliskielten taito. Hakijan kielitaidon riittävyys haettavaan tehtävään varmistetaan myös haastatteluissa. Ympäristöministeriö järjestää henkilöstölle säännöllistä ruotsin kielen koulutusta tarpeiden mukaan. Koulutustarpeet arvioidaan kehityskeskusteluisissa, jonka jälkeen suunnitellaan kaikille virkamiehille avoimet koulutukset. Koulutukset toteutetaan virka-aikana.</p> <p>Maa- ja metsätalousministeriö Maa- ja metsätalousministeriön kaikissa hakuilmoituksissa mainitaan kelpoisuusvaatimuksena oleva kotimaisten kielten taito tai hakijoilta edellytetty kotimaisten kielten taito. Lisäksi haastatteluissa osa kysymyksistä tehdään ao. tehtävän edellyttämällä kielillä.</p> <p>Ministeriö järjestää henkilöstölle virka-aikana tapahtuvaa ruotsin kielen koulutusta. Myös jotkut osastot/yksiköt tukevat kieltenopiskelua omilla kehittämismäärärahoillaan. 1.3.2015 alkaen kielikoulutuksen järjestämäsvastuu siirtyy valtioneuvoston hallintoyksikölle.</p> <p>Puolustusministeriö: Rekrytoinnissa varmistetaan lain edellyttämä kielitaito pyytämällä haastateltavia ottamaan mukaan todistukset tai nimikirjanote, josta kielitaito ilmenee. Mikäli esimerkiksi hyvä ruotsin kielen taito katsotaan virkaan nimitettäessä edaksi, asiasta kysytään haastattelussa tai osa kysymyksistä tehdään ruotsin kielellä.</p> <p>Puolustusministeriössä toimii ruotsinkielinen keskusteluryhmä, jota vetää talon ulkopuolin opettaja. Ryhmään ohjataan ne, jotka kehityskeskusteluisissa tai muuten ovat ilmoittaneet halukkuudestaan parantaa ruotsin kielen taitoaan. Lisäksi ministeriössä järjestetään tarpeen mukaan rääätälöityjä ruotsin kielen kursseja tietylle kohderyhmille.</p> <p>Ulkoasiainministeriö: Ulkoasiainministeriön rekrytoinneissa varmistetaan aina, että hakijalla on säädösten edellyttämä kielitaito. Todistuksin todistettu kielitaito varmistetaan haastattelutilanteissa tehtävän edellyttämässä laajuudessa. Ulkoasiainministeriö järjestää henkilöstölle säännöllisesti eritasoisia ruotsin kielen kursseja sekä ohjeistaa tarvittaviin kielitutkintoihin osallistumisissa. Kielikoulutuksen tarve arvioidaan tavoite- ja kehityskeskusteluisissa. Työnantajan hyväksymään kielikoulutukseen voi osallistua työajalla.</p> <p>Valtioneuvoston kanslia: Virkakielikampanja on pidetty esillä sisäisessä viestinnässä johdon aktiivisella tuella. Henkilöstölle on tarjottu ruotsin kielen koulutusta sekä mahdollisuus kehittää omaa hyvää virkakielitää. Valtioneuvoston kanslian rekrytoinneissa ruotsin kielen taito on huomioitu, tehtävän edellyttämässä laajuudessa.</p> <p>Liikenne- ja viestintäministeriö: Liikenne- ja viestintäministeriön kansliapäällikkö on virkakielikampanjan kummi.</p>
---------------	--

Toimenpidenumero	9
Toimenpide	Kehitetään keinoja virkamiesten tosiasiallisen kielitaidon varmistamiseksi työhönnotossa.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Valtiovarainministeriö
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	<p>Työmarkkinatalos on julkaisut uuden valintaoppaan valtion virastojen käyttöön. Opas toimii käytännön tiedotus- ja levityskanavana strategian käytännön työvälaineiden kohdan 6 osalta.</p> <p style="text-align: center;">KARI LAINE ✓ KIRSI ÄIJÄLÄ</p> <p>http://www.2014.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/06_valtion_tyomarkkinatalos/20131008Valits/name.jsp</p>

2.

Suomen ja ruotsin kielen taidon vahvistaminen sekä kielten ja kulttuurin arvostaminen

Toimenpidenumero	10
Toimenpide	Koulutetaan niin perus- kuin jatkokoulutuksena riittävästi kielikylpyopettajia maan tarpeita varten niiden määrärahojen puitteissa, jotka valtion talousarviossa on varattu opetushenkilöstön henkilöstökoulutukseen.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Opetus- ja kulttuuriministeriö
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	Vaasan yliopiston ja Åbo Akademin yhteistyönä on valmistunut suunnitelma kielikylpyopettajankoulutuksen käynnistämisestä vuonna 2014. Suunnitelman laadintaan ja kielikylpyopettajien koulutuksen käynnistämiseen Vaasan yliopiston ja Åbo Akademin yhteistyönä on osoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön taloudellinen tuki. Valtion rahoittaman opetustoimen henkilöstökoulutuksen painopistealueisiin vuonna 2014 on sisällytetty kielikylpydidaktiikka.

Toimenpidenumero	11
Toimenpide	Selvitetään osana koulutuksen ennakointityötä kielikylpyopettajien määrellinen tarve kielikylpykysynnän pohjalta. Ministeriö luo yhdessä korkeakoulujen kanssa kielikylpyopettajien erikoistumisväylän lastentarhanopettajien, luokanopettajien ja aineenopettajien koulutukseen.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Opetus- ja kulttuuriministeriö
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	Määrellistä tarvetta koskeva selvitys on tehty perusopetuksen osalta. Varhaiskasvatuksen osalta selvitys pyritään yhdistämään varhaiskasvatuksen henkilöstöä koskevan tiedonkeruun yhteyteen. Vaasan yliopiston ja Åbo Akademin yhteistyönä laaditun suunnitelman perusteella kielikylpyopettajien koulutus on aloitettu syksyllä 2014. Luokanopettajien koulutus käynnistyi syksyllä 2014 ja siihen oli 159 hakijaa, joista 20 valittiin. Lastentarhanopettajien koulutus käynnistyy vuonna 2016.

Toimenpidenumero	12
Toimenpide	Laaditaan valtakunnallisen kielikylpyopetuksen opetussuunnitelma osana perusopetuksen opetussuunnitelmien uudistamista. Perusteissa huomioidaan kielikylpyopetuksen jatkumo ja kielikylvyn erityispiirteet.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Opetushallitus
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	Opetushallitus antoi määräyksen uusiksi perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 22.12.2014 (Opetushallituksen määräys 104/011/2014). Kuntien ja muiden opetuksen järjestäjien tulee ottaa perusteiden mukaan laaditut uudet paikalliset opetussuunnitelmat käyttöön vuosiluokittain vaiheittain vuosina 2016–2019. Opetussuunnitelman perusteet sisältävät määräykset kaksikielisestä opetuksesta, kuten kielikylpyopetuksesta.

Toimenpidenumero	13
Toimenpide	Viestitetään kielikylpytoiminnasta ja -mahdollisuksista kunnille ja vanhemmille.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Opetushallitus
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	<p>Opetushallitus on informoinut perusopetuksen järjestäjiä uusista opetussuunnitelman perusteista. Opetuksen järjestäjät tiedottavat opetussuunnitelmaistaan ja opetustarjonnastaan oppilaille ja näiden huoltajille. Opetushallitus tukee uusien opetussuunnitelmiens laatimista ja käyttöönottoa koulutuksella ja muulla informaatio-ohjauksella.</p> <p>Opetus- ja kulttuuriministeriö julisti helmikuussa 2015 haettavaksi kielikylpytoiminnan ja muun kaksikielisen toiminnan laajentamiseen tarkoitettut valtion erityisavustukset. Avustusta voivat hakea esi- ja perusopetuksen järjestäjät ja kuntien päivähoidosta vastaavat tahot. Hallitusohjelman mukaan kielikylpykoulutusta laajennetaan koko Suomen alueella. Valtion vuoden 2015 talousarviossa tarkoitukseen on varattu kolme miljoonaa euroa. Myönnnettävillä avustuksilla laajennetaan kotimaisten kielten kielikylpytoimintaa, muiden kielten kaksikielistä opetusta sekä kielirikasteista opetusta vuosina 2015–2016. Kotimaisten kielten varhaisella täydellä kielikylvyllä tarkoitetaan varhaisintaan kolmevuotiaana ja viimeistään esiopetuksesta alkavaa ja perusopetuksen loppuun kestävää ohjelmaa, jossa osa opetuksesta järjestetään koulun varsinaisella opetuskielellä ja osa toisella kotimaisella kielellä tai saamen kielellä. Kaksikielistä opetusta voidaan lisäksi järjestää myös muilla kuin kotimaisilla kielillä tai saamen kielellä.</p> <p>Kielikylpytoiminnan laajentamisavustusta voidaan käyttää opettajien ja koordinaattoreiden palkkauksesta, tiedottamisesta, suunnittelusta ja markkinoinnista, opetusvälineistä ja oppimateriaaleista, verkostoitumisesta, koulutus- ja suunnittelupäivistä sekä verkko-opetuksena toteutettavasta toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin vuosina 2015–2016.</p>

Toimenpidenumero	14
Toimenpide	<p>Selvitetään ja määritellään malleja, jotka voisivat osana koulujärjestelmää parantaa edellytyksiä molempien kotimaisten kielten oppimiseen. Selvitetään ja määritellään keinoja lisätä oppilaiden kiinnostusta molempien kansalliskielten oppimiseksi eri koulutusasteilla. Selvityksen lähtökohtana on, että niin suomen- kuin ruotsinkieliset jatkossakin saavat korkeatasoisen opetuksen omalla kielellään.</p>
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Opetus- ja kulttuuriministeriö
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	<p>Opetus- ja kulttuuriministeriö on tukenut vuodesta 2008 lähtien Hanasaaren kulttuurikeskuksen koordinoimaa Svenska nu -hanketta ruotsin kielen taidon tukemiseksi yleissivistävässä koulutuksessa.</p> <p> http://svenskanu.fi/</p> <p>Opetushallitus on tukenut valtakunnallista Kielitivoli-hanketta koululaisten kielten opiskelun monipuolistamiseksi. Esimerkiksi Tampereella on luotu uusi rakenne, jolla edistetään kielivalintojen monipuolisutta.</p> <p>Syksystä 2016 alkaen toisen kotimaisen kielen opetus alkaa kaikilla koululaisilla viimeistään kuudennella luokalla.</p>

Toimenpidenumero	15
Toimenpide	<p>Selvitetään (kuntien) mahdollisuudet tarjota äidinkielenomaista ruotsin opetusta soveltuvin osin samaa tapaa noudattaen kuin äidinkielenomaisessa suomen kielen opetuksessa.</p>
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	Tämä on nykyisen järjestelmän puitteissa jo mahdollista. Koulu voi, samalla tavalla kuin tarjotaan äidinkielenomaista suomea ruotsinkielisissä kouluissa, tarjota äidinkielenomaista ruotsia suomenkielisissä kouluissa. Äidinkielenomaiseen ruotsiin on olemassa opetussuunnitelman perusteet.

Toimenpidenumero	16
Toimenpide	Selvitetään lukion opetussuunnitelman perusteiden uudistamisen yhteydessä Ruotsin ajan, Suomen kaksikielisyyden, Ahvenanmaan erityisaseman ja pohjoismaisen yhteistyön osuutta lukion historian opetuksessa.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Opetushallitus
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	Ruotsin ajan historia, Suomen kaksikielisyys, Ahvenanmaan erityisasema ja pohjoismainen yhteistyö sisältyvät sekä perusopetuksen että lukion voimassa oleviin opetussuunnitelman perusteisiin. Samoin ne sisältyvät 1.8.2016 voimaan astuviiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin ja tulevat sisältyämään valmisteilla oleviin lukion opetussuunnitelman perusteisiin. Kyseisiä sisältöjä käsitellään historian ja yhteiskuntaopin opetuksessa.

Toimenpidenumero	17
Toimenpide	Suomen- ja ruotsinkielisten lasten ja nuorten luku- ja kirjoitustaitoa sekä luhuharrastusta edistetään Lukuinto-ohjelmalla vuosina 2012–2015. Ohjelmassa luodaan lasten ja nuorten monipuolisia luku- ja kirjoitustaitoja kehittävä ja myönteistä lukemisen kulttuuria ylläpitävä toimintamalli, joka vakiinnutetaan koulujen ja yleisten kirjastojen arkityöhön.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus
Hankkeen edistyminen	

Hankkeen tila	Lukuinto-ohjelma etenee tavoitteiden mukaisesti. Ohjelmassa kehitettävän toimintamallin perustana on laajamittainen vuosien 2013 ja 2014 aikana toteutettu pilotointi. Pilotoinnissa oli mukana 22 suomenkielistä ja kuusi ruotsinkielistä koulu -kirjasto -paria eri puolilta Suomea. Valtakunnallista Lukunto-teemavuotta vietetään lukuvuonna 2014–2015. Teemavuoden aikana Lukunto-ohjelma järjestää tai on mukana järjestämässä sekä suomen- että ruotsinkielisiä monilukutaitoa edistäviä tapahtumia ja tilaisuuksia lapsille ja nuorille sekä heidän vanhemmilleen.
	 <p>LUKUNTO</p> <p>http://www.lukunto.fi/</p>

Toimenpidenumero	18
Toimenpide	Luodaan kansallinen termipankki kaikkien käyttöön suomen- ja ruotsinkielisen sanaston vaalimiseksi, kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi sekä kansalliskielten käytön edistämiseksi.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Valtioneuvoston kanslia
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	<p>Hankkeen suunnittelu on aloitettu kartoittamalla keskeisten toimijoiden tarpeita. Kartoitus on vielä kesken. Kansalliskieliverkostolle on lähetetty tietoa suunnittelusta.</p> <p>Kansallinen termipankki on kaikille avoin termipankki, joka sisältää eri toimijoiden tuottamia ja tiettyt laatukriteerit täyttäviä sanastoaineistoja. Kansallisessa termipankissa on termitietoa eri kielillä, mutta Suomen tapauksessa erityisesti kansalliskielillä. Tärkeää on, että käyttäjä voi luottaa kansallisen termiparkin sisältämään tietoon, ja siksi sisällöntuotannon tulee olla hallittu ja koordinoitu prosessi.</p>

Toimenpidenumero	19
Toimenpide	Vahvistetaan suomen- ja ruotsinkielisten keskinäistä ymmärrystä ja toistensa kirjallisuuden ja yhteisen kulttuuriperinnön tuntemusta tukemalla kirjallisuuden käänöksiä kansalliskieleltä toiselle.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Opetus- ja kulttuuriministeriö
Hankkeen edistyminen	

Toimenpidenumero	20
Toimenpide	Tiedotetaan kielikohtaamis- ja kielten oppimismahdollisuksista.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Kansainvälisten liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	CIMO tiedottaa koulutuksen järjestäjille, oppilaitoksille ja niiden henkilöstölle sekä oppilaille että opiskelijoille yhteistyössä muiden pohjoismaista yhteistyötä tukevien organisaatioiden ja aluehallintovirastojen kanssa EU:n ja Pohjoismaiden ministerineuvoston koulutusohjelmien tuomista mahdollisuksista luoda kohtaamisia, joissa opitaan pohjoismaisia kieliä ja pohjoismaista kulttuureista. Tietoa jaetaan sekä kaksikielisillä sivustoilla että alueellisissa tilaisuuksissa: www.cimo.fi , www.maatieto.net/eurooppa/pohjoismaat , www.maailmalle.net , www.nordplusonline.org ja www.edu.fi/porttipohjalaan . Pohjoismaisten kielten opetuksen kehittäminen on teemana Nordplus-ohelman järjestämässä kontaktseminaareissa uusille toimijoille. CIMOn Pohjola-Nordenille myöntämän valtionavustuksen pääpainotuksena on ruotsinkielien opetuksen ja opiskelun edistäminen.

Toimenpidenumero	21
Toimenpide	Vahvistetaan ruotsin- ja suomenkielisen koulujen yhteistyötä sekä oppilaitosten ja korkeakoulujen opettaja- ja oppilasvaihtoa hyödyntämällä EU:n (Comenius/ Erasmus+) ja Pohjoismaiden ministerineuvoston (Nordplus) ohjelmien sekä Opetushallituksen ja Pohjola-Nordenin tarjoamia mahdollisuuksia.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus, Kansainväisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	<p>Suomi on Nordplus -ohjelmien suurin käyttäjä. Peruskoulujen, lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten pohjoismaista yhteistyötä tukevat monet tahot Suomessa eri tavoin toiminnassaan tai myöntämällä rahallista tukea oppilas- ja opettajavaihtoihin sekä kehittämishankkeille. Uusi Portti Pohjolaan -sivusto avaa laajasti lähiin peruskoulujen, lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten pohjoismaisen yhteistyön mahdollisuuksia. Sivulle kerätään tietoa ja ideoita pohjoismaisesta yhteistyöstä koulujen opettajille ja oppilaille. Lisäksi sivulta löytyy laajemmin koulutuksen, kulttuurin, lapsi- ja nuorisotyön, kesätoiden ja kuntien pohjoismaisen yhteistyön lähteitä. Opetus- ja kulttuuriministeriö on tukenut vuodesta 2008 Hanasaaren kulttuurikeskuksen koordinoimaa Svenska nu-hanketta ruotsin kielen taidon tukemiseksi yleissivistävässä koulutuksessa.</p> <p>http://www.edu.fi/porttipohjolaan</p>

Toimenpidenumero	22
Toimenpide	Tuetaan järjestelmällisesti lasten, nuorten ja aikuisten kielikohtaamisia muun muassa vahvistamalla ja tehostamalla Pohjoismaiden ministerineuvoston Nordplus-ohjelmiin liittyvää tiedotusta yhteistyössä muiden pohjoismaisten koulu- ja korkeakoulualan toimijoiden kanssa.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	<p>Tiedotusta kotimaassa on tehostettu yhteisen sivuston http://www.edu.fi/porttipohjolaan ja vakiintuneiden http://www.cimo.fi/nordplus -sivustojen avulla. Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistä Nordplus -sivustoa http://nordplusonline.org/nor on uudistettu vuoden 2014 alusta käyttäjäystäväällisemmäksi.</p> <p>Projektitietokanta antaa tietoa kaikista rahoitetuista hankkeista (v. 2008–2014): http://nordplusonline.org/nor/Prosjekter/Prosjektdatabase.</p> <p>Suomalaiset ovat osallistuneet aktiivisesti eri kohderyhmien hankkeisiin ja Nordplus-kontaktiseminaareihin, joissa painotus ollut muun muassa pohjoismaisissa kielissä. Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittama Nordkurs tarjoaa korkeakoululaisille mahdollisuuden opiskella joitain pohjoismaista kieltä ja kulttuuria toisessa Pohjoismaassa, Grönlannissa ja Färsaarilla.</p>

Toimenpidenumero	23
Toimenpide	Selvitetään ulkomaalaistaustaisille oppilaille suunnattu mahdollisuus toisen kansalliskielien oppimäärän aloittamiseen lukiossa uudistettessa lukiokoulutuksen valtakunnallisia tavoitteita ja tuntjakoa sekä opetussuunnitelman perusteita.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	Opetushallitus on päättänyt tammikuussa 2014 maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävän lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opetussuunnitelman perusteista. Näiden perusteiden mukaan on mahdollista järjestää lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa aloitettavaa toisen kotimaisen kielen opetusta. Lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta on voinut järjestää syyslukukaudesta 2014 alkaen. Opetushallitus valmistelee lukion opetussuunnitelman perusteiden päivitystä. Tässä yhteydessä laaditaan myös maahanmuuttajille ja vieraskielisille opiskelijoille tarkoitettut lukiossa alkavan toisen kotimaisen kielen opetussuunnitelman perusteet (B3), jotka astuvat voimaan 1.8.2016.

Toimenpidenumero	24
Toimenpide	Huolehditaan siitä, että Suomeen asettuville ulkomaalaisille annetaan järjestelmällisesti tietoa Suomen kaksikielisyydestä, sen merkityksestä työmarkkinoilla ja suomen- ja ruotsin kielen kurssitarjonnasta.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Työ- ja elinkeinoministeriö, Opetushallitus
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	<p>Työ- ja elinkeinoministeriö: Tiedottamisen osalta yleisvastuu on työ- ja elinkeinoministeriöllä. Maahanmuuttajille on tarjolla selkokielinen, hallinnonalojen yhteinen esite, joka on työ- ja elinkeinoministeriön verkkosivulla: http://www.tem.fi/ajankohtaista/julkaisut/esitteet/perustieto_suomesta. Esitteen saa perustieto Suomesta.</p> <p>Vuosina 2011 – 2013 toteutettiin Osallisena Suomessa -hanke, jonka tehtäväänä oli edistää maahanmuuttajien kotoutumista ja osallisuutta. Hanke toteutettiin valtion (työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sisäministeriö), Suomen Kuntaliiton, Suomen Kulttuurirahaston ja Svenska kulturfondenin yhteistyöllä ja yhteisrahoituksella. Hankkeessa kehitettiin uudenlaisia tapoja tukea lasten, nuorten ja aikuisten kotoutumista sekä maahanmuuttajien kotouttamistyössä toimivien asiantuntijoiden osaamista.</p> <p>Opetushallitus: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 oppilaita ohjataan monin tavoin tiedostamaan perusopetuksen tavoitteiden ja sisältöjen yhteys työelämän vaatimuksiin. Tähän liittyviä tavoitteita on esimerkiksi oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7 – 9 (edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta). Toisen kotimaisen kielen opetussuunnitelman perusteissa yhtenä tavoitteena on huomion kiinnittäminen toisen kotimaisen asemaan kansalliskielenä.</p> <p>Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet määritellään Opetushallituksessa. Aikuiskoulutuksen sähköiseen tarjontarekisteriin on tulossa mahdollisuus saada tietoa myös suomen ja ruotsin kielen tarjonnasta aikuiskoulutuksessa.</p>

Toimenpidenumero	25
Toimenpide	Kehitetään opinto-ohjausta siten, että Suomeen asettuvat ja jatko-opintoja suunnittelevat ulkomaalaiset saavat asianmukaisen kuvan suomen ja ruotsin kielen osaamisvaatimuksista eri koulutustasoilla ja eri ammateissa.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Opetushallitus ja opetuksen järjestäjät
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	<p>Opetushallitus: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 on määräykset oppilaanohjauksen tavoitteista ja keskeisestä sisällöstä. Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot sekä jatko-opintoihin hakeutuminen painottuvat erityisesti vuosiluokkien 7 – 9 opinto-ohjauksen sisällöissä. Ammatillisen peruskoulutuksen tutkinnon perusteet (52) ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet sisältävät määräykset opinto-ohjauksen tavoitteista ja keskeisestä sisällöstä. Ammatillisen peruskoulutuksen tutkinnon perusteet ovat parhaillaan uudistettavina. Tutkinnon perusteiden mukaan laadittavat paikalliset opetussuunnitelmat tulee ottaa käyttöön 1.8.2015. Lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden päivitystyö on meneillään, ja päivitetty perusteet tulevat voimaan 1.8.2016. Ulkomaalaisten opiskelijoiden neuvonnasta ja ohjauksesta päätetään tarkemmin koulutuksen järjestäjä- ja oppilaitostasolla. Opetushallitus tukee uusien opetussuunnitelmien laativista ja käytöönnottoa koulutuksella ja muulla informaatio-ohjauksella. Ohjauksen kehittämiseksi perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa ja toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa on laadittu myös Hyvän ohjauksen kriteerit, joka on Opetushallituksen suositus 6/2014. Mitään ryhmää ei kuitenkaan nosteta erityisesti ohjausta tarvitsevaksi, koska se voitaisiin kokea leimaavaksi.</p> <p>Opetus- ja kulttuuriministeriö: Keskeistä on oppilaitosten ja korkeakoulujen informaatio-ohjaus, tarvittaessa alakohtaisesti (käyty muun muassa läpi jo Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arenen terveysalan verkoston kanssa). Toimenpide-ehdotus koskettaa myös työvoimahallintoa ja mahdollisia rekrytointiyrityksiä.</p>

Toimenpidenumero	26
Toimenpide	Huolehditaan siitä, että Suomeen asettuville ulkomaalaisille annetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) mukaisissa palveluissa järjestelmällisesti tietoa Suomen kaksikielisyydestä, sen merkityksestä työmarkkinoilla ja suomen- ja ruotsin kielen kurssitarjonnasta.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Työ- ja elinkeinoministeriö
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	<p>Perustietoa Suomesta – opas on kotoutumislain mukainen tietopaketti. Linkki oppaaseen: http://www.tem.fi/ajankohtaista/julkaisut/esitteet/perustietoa_suomesta</p> <p>Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti vuonna 2013 ”Kielitaidon ja EU/ETA-maiden ulkopuolella hankitun osaamisen täydentäminen terveysalalla”-työryhmän, jonka mietintö julkaistiin 5.2.2014 (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:5).</p>

Toimenpidenumero	27
Toimenpide	Lisätään valtionalouden menokehyksen 2013–2016 mukaisesti maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta, johon sisältyy suomen tai ruotsin kielen opintoja.
Vastuuministeriö ja yhteyshenkilö	Työ- ja elinkeinoministeriö
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	Tämä on toteutunut.

3.

Valtioneuvoston kansalliskielistrategiaan sisältyvät suosituksset

Suosituksen numero	28
Suositus	Valtioneuvosto suosittelee, että kaksikieliset kunnat ja kuntayhtymät ottavat käyttöön kansalliskielistrategian liitteeseen sisältyvät käytännön työvälineet molempien kansalliskielten asianmukaiseksi huomioonottamiseksi toiminnassaan.
Vastuu	Kaksikieliset kunnat ja kuntayhtymät
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	Kuntaliitto on valmistellut Kansalliskielistrategian käytännön työvälineiden pohjalta "Kansalliskielistrategian käytännön työvälineet kunnille ja kuntayhtymille". Työvälineet on julkaistu kansalliskielistrategian verkkosivuilla. Kaikki kaksikieliset kunnat ovat nimittäneet kansalliskieliyhteyshenkilön johdon tueksi.

Suosituksen numero	29
Suositus	Valtioneuvosto suosittelee, että kaksikieliset kunnat ja kuntayhtymät nimittävät johdon tueksi kansalliskieliyhteyshenkilön tai yhteyshenkilötä, soveltuvin osin kansalliskielistrategian liitteeseen sisältyvän tehtäväkuvauksen pohjalta.
Vastuu	Kaksikieliset kunnat ja kuntayhtymät
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	Kaksikieliset kunnat ovat Kuntaliiton pyynnöstä nimittäneet kansalliskieliyhteyshenkilöt, jotka toimivat kuntansa johdon tukena ja muodostavat kuntien kansalliskieliyhdyskilköverkoston.

Suositukseen numero	30
Suositus	Valtioneuvosto suosittelee, että korkeakoulut järjestävät, erityisesti kaksikielisillä paikkakunnilla, koulutustarjontaa ristiin ja yhdessä suomen- ja ruotsinkielisissä korkeakouluissa suomen- ja ruotsinkielisille opiskelijoille, niin että vapaaehtoinen ruotsin käyttö korkeakouluopintojen aikana lisääntyy.
Vastuu	Koulutuksen järjestäjät
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	<p>Opetus- ja kulttuuriministeriö: Korkeakouluilla on vastuu toteuttamisesta, ja opetus- ja kulttuuriministeriö tukee niitä informaatio-ohjaukseen keinoin. (Kaksikielinen tarjonta muun muassa Helsingin yliopistossa on lisääntynyt).</p> <p>Esimerkkinä oppilaitosyhteistyön hyödyntämisestä voidaan mainita Vaasan ammattikorkeakoulun ja Yrkeshögskolan Novian Luokkataandem, jossa insinööriopiskelijat harjoittelevat yhdessä suomen ja/tai ruotsin suullisia vuorovaikutustaitoja. Rahoitusta on saatu muun muassa kauppakamareilta. Opiskelijat ovat olleet tyytyväisiä järjestelyyn.</p> <p>Helsingin yliopisto: Helsingin yliopistossa on vuodesta 2010 alkaen voinut suorittaa kaksikielisen kandidaatin tutkinnon oikeustieteessä ja taloustieteessä. Vuonna 2013 tämä mahdollisuus laajennettiin koskemaan kuutta uutta ainetta: kemiaa, fysiikkaa, biologiaa, ympäristömuutosta ja -politiikkaa, sosiaalityötä ja sosiaalipsykologiaa. Helsingin yliopiston kaksikieliset kandidaattitutkinnot on suunnattu sekä suomen- että ruotsinkielisille opiskelijoille, mutta painotus on suomenkielisissä opiskelijoissa, jotka haluavat kohentaa kielitaitoaan toisessa kotimaisessa kielessä. Tällä hetkellä on 221 rekisteröityä opiskelijaa, joiden tavoitteena on suorittaa kaksikielinen kandidaattitutkinto.</p> <p>Yliopiston Viikin ja Kumpulan kampuksilla järjestetään neljä kielikylpykurssia, jotka suunnitellaan aina yhdessä yliopiston Kielikeskuksen kanssa. Viikissä kielikylpyä järjestetään kursseilla "Global utveckling och miljö" ja "Skogsbruk runt Östersjön". Kumpulassa kielikylpyä järjestetään maailmankaikkeutta ja kemiaa koskevissa opinnoissa. Kurssien kieli on ruotsi ja ne on suunnattu kaikille kiinnostuneille suomen- ja ruotsinkielisille opiskelijoille tiedekunnasta riippumatta. Osallistujamäärä on yleensä 10-25 opiskelijaa kursseittain.</p> <p>Aalto – yliopisto: Opiskelijoille viestitään aktiivisesti mahdollisuudesta osallistua esim. suomenkielisenä ruotsinkielisille peruskursseille. Kielikeskus on osallistunut kokeiluihin, joissa ruotsin kielen opetusta integroidaan ruotsinkieliseen substanssiopetukseen. Opetuspilotteja on ollut Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulussa ja insinöörityteteiden korkeakoulussa.</p>

Kandidaattiohjelmissa on poikkitieteellinen sivuainekokonaisuus "Processindustri och miljöteknik", jota tarjotaan sekä suomen- että ruotsinkielisille opiskelijoille. Opetus tapahtuu ruotsiksi yhteistyössä Svenska social- och kommunalhögskolanin kanssa.

Aalto-yliopisto on laatinut yliopistolle yhteiset kielilinjauskset jo vuonna 2011 (rehtorin päätös 17.12.2010). Linjausten toimeenpanoa seuraa ohjausryhmä, jota johtaa provosti. Kaikki Aalto-yliopiston korkeakoulut ja palveluyksiköt ovat tuottaneet omat toimeenpanosuunnitelmansa, joiden toteutumista seurataan.

Åbo Akademi:

Yliopistot Turussa, Åbo Akademi (ÅA) ja Turun yliopisto (TY), sekä Vaasassa, ÅA ja Vaasan yliopisto (VY), ovat solmineet JOO -sopimuksen siten, että opiskelijat voivat valita oman alan kursseja yli kielirajojen. Myönnetyt JOO -opinto-oikeudet:

Vuosi	2013	2014
TY:n opiskelijat ÅA:ssa	333	357
VY:n opiskelijat ÅA:ssa	22	18
ÅA:n opiskelijat TY:ssa	385	313
ÅA:n opiskelijat VY:ssa	20	33

JOO -sopimus mahdollistaa rajat ylittävät opinnot ruotsiksi ja suomeksi. Åbo Akademi voisi aktiivisemmin markkinoida tätä mahdollisuutta kielikylpyyn suomenkielisille opiskelijoille sekä Turussa että Vaasassa.

ÅA ja TY keskustelevat hankkeesta, jolla mahdollistettaisiin syventyminen toiseen kotimaiseen kieleen opiskelijan koulutusalalla siten, että opiskelija suorittaisi pääaineeseensa sisältyviä kursseja naapuriyliopistossa toisella kotimaisella kielessä. Kurssi toimisi kielitodistuksena opiskelijan kielitaidosta ammattialalla.

Turun yliopisto:

Turun yliopiston ja Åbo Akademian välillä on vanha opiskelua koskeva yhteistyösopimus. Sopimuksen perusteella opiskelijat voivat vapaasti suorittaa opintoja toisessa yliopistossa. Opinto-oikeus rinnastuu sivuaineopiskeluun oman yliopiston sisällä. Tämän yleissopimuksen lisäksi opiskelijoiden ura- ja rekrytointipalvelut -yksikkö on Åbo Akademian ja Turun yliopiston yhteinen, ja sekin perustuu yliopistojen tekemään sopimukseen.

Yliopistojen välinen yhteistyö on muutenkin vakiintunut ja säädöllistä, ja se jatkuu sellaisena myös tulevaisuudessa. Yliopistot ovat esimerkiksi tehneet päätöksen kahden laitoksen - toisaalta geologian laitokset, toisaalta informaatioteknologian laitokset - muuttamisesta yhteisiin tiloihin. Muutot tapahtuvat vuoden 2016 aikana.

Hanken Svenska handelshögskolan:

Svenska handelshögskolan rekrytoi aktiivisesti hakijoita suomenkielisistä lukioista. Tavoitteena on, että työmarkkinoille valmistuisi kaksikielisiä ekonomeja. Opintonsa syksyllä 2014 aloittaneista opiskelijoista 17 prosentilla oli suomi koulukielenä. Opiskelijat, joiden koulukielenä on ollut suomi, tekevät kypsyysnäytteen sekä suomeksi että ruotsiksi.

Korkeakoulu tarjoaa kaikille kandidaattiopiskelijoille kursseja kotimaisissa kielissä (6 op + 6 op). Niille opiskelijoille, joilta puuttuvat kokonaan perustaidot suomen kielessä, korkeakoulu tarjoaa vähintään joka toisena lukuvuotena peruskurssin "Elementary Finnish".

Suosituksen numero	31
Suositus	Valtioneuvosto suosittelee, että korkeakoulut kehittävät opetus- ja kulttuuriministeriön erillisrahoituksen tuella menetelmiä, joilla turvataan yliopistojen tutkinnoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (794/2004) vaadittavan suomen ja ruotsin kielen taidon saavuttaminen.
Vastuu	Koulutuksen järjestäjät
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	<p>Opetus- ja kulttuuriministeriö: Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kielikeskusverkostojen kanssa on sovittu, että ne jättävät hanke-esityksen opetus- ja kulttuuriministeriölle syyskuun 2013 loppuun mennessä. Suunnitteilla ollut valtakunnallinen hanke, jossa käytettäisiin hyödyksi uutta teknologiaa, on aloitettu syyskuussa 2014.</p>

Suosituksen numero	32
Suositus	Valtioneuvosto suosittelee, että korkeakoulut tarjoavat suomen ja ruotsin kielen opetusta maahanmuuttajataustaisille ja ulkomaisille opiskelijoille, jotta heidän työllistymisensä suomalaisilla työmarkkinoilla helpottuisi.
Vastuu	Koulutuksen järjestäjät
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	<p>Opetus- ja kulttuuriministeriö: Opetus- ja kulttuuriministeriö pyrkii edistämään toimenpiteen toteutumista informaatio-ohjauksella. Kielen opetuksen tarjonnassa on korkeakoulukohtaisia eroja.</p>

Suositukseen numero	33
Suositus	Valtioneuvosto suositteli, että erityisesti kaksikielisillä paikkakunnilla aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen hankkijat ottavat hankinnassa huomioon suomen ja ruotsin kielen koulutustarpeet, jotta työelämälähtöinen suomen ja ruotsin oppiminen on mahdollista.
Vastuu	TE -toimistot ja työ- ja elinkeinoministeriö
Hankkeen edistyminen	
Hankkeen tila	<p>Työ- ja elinkeinoministeriö: Pohjanmaalla hankitaan ruotsinkielistäkin koulutusta. Uudenmaan ELY-keskus on hankkimassa erikseen ruotsinkielistä koulutusta.</p>

Nationalspråksstrategins mellanrapport

**Uppföljningen av nationalspråksstrategin samt förverkligandet av
regeringens åtgärder 2011–2015**

Publikationens namn	Nationalspråksstrategins mellanrapport
Författare	Corinna Tammemaa, Språkrättsråd Maria Soininen, Överinspektör
Publikationsseriens namn och löpande nummer	Justitieministeriets publikationer Utredningar och anvisningar 34/2015
Ärendenummer	OM 4/58/2015
ISSN elektronisk publikation	1798-7067
ISBN elektronisk publikation	978-952-259-462-4
URN	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-462-4
Distribution	www.oikeusministerio-fi
Ämnes- och nyckelord	Nationalspråken, finska, svenska, Finlands tvåspråkighet, strategi, åtgärder för regeringsperioden

Sammanfattning/referat

Nationalspråksstrategins mellanrapport (Statsrådets kanslis publikationsserie 4/2012) är en uppföljningsrapport i vilken granskas statsrådets åtgärder för regeringsperioden 2011–2015 i syfte att uppnå nationalspråksstrategins målsättningar. Nationalspråksstrategin är en långtidsstrategi, och därmed innehåller mellanrapporten rekommendationer om en fortsättning av strategiarbetet under regeringsperioden 2015–2019. I rapporten föreslås att nationalspråksstrategin hålls i kraft, så att arbetet med att förverkliga strategins långsiktiga målsättningar kan fortsätta. Rekommendationerna innehåller även ett förslag om att ett på nationalspråksstrategin baserat handlingsprogram för främjande av de språkliga rättigheterna görs.

Statsrådet gav ett principbeslut om Finlands första nationalspråksstrategi i december 2012. Nationalspråksstrategin är ett av spetsprojekten i statsminister Katainens regeringsprogram. Nationalspråksstrategin gäller båda nationalspråken, finska och svenska. Strategin innehåller förslag till långtidsåtgärder för att trygga två livskraftiga nationalspråk långt in i framtiden samt regeringens åtgärder för regeringsperioden 2011–2015.

I förverligandet av nationalspråksstrategin har man under regeringsperioden 2011–2015 fokuserat på att förverkliga statsrådets åtgärder, att öka tjänstemännens kunskaper om tillämpningen av språklagen, utbyte av god praxis samt skapandet av permanenta strukturer.

Justitieministeriet tillsatte ett nätverk av ministeriernas kontaktpersoner i nationalspråksfrågor för perioden 1.6.2013–31.5.2015. Nätverkets medlemmar är de av ministerierna utsedda kontaktpersonerna i nationalspråksfrågor, som även fungerar som ledningens stöd beträffande nationalspråken, samt experter. Nätverkets arbete har fokuserat på förverligandet av statsrådets åtgärder för regeringsperioden 2011–2015, samt tematiska möten. Mellanrapporten innehåller kontaktpersonernas sammandrag om hur språklagstiftningen iakttas samt följs inom det egena förvaltningsområdet.

Nationalspråksstrategin innehåller 27 åtgärder samt sex rekommendationer av statsrådet. Ansvaret för verkställandet av åtgärderna ligger delvis hos alla ministerier, men till största delen är det tilldelat Justitieministeriet, Arbets- och näringsministeriet samt Undervisnings- och kulturministeriet. Statsrådets rekommendationer är riktade till kommuner, högstolar och leverantörer av integrationsutbildning. Alla åtgärder har påbörjats, eller förverligats delvis eller i sin helhet under regeringsperioden 2011–2015. Som bilaga för mellanrapporten finns en åtgärdstabell där man kan följa verkställigheten.

INNEHÅLL

Referat.....	69
1 Nationalspråksstrategin.....	71
2 Mellanrapporten	73
3 Justitieministeriets uppföljningsansvar	75
3.1 Kontaktpersonerna i nationalspråksfrågor och nationalspråksnätverket	75
3.1.1 Kontaktpersonerna i nationalspråksfrågor.....	75
3.1.2 Nationalspråksnätverket.....	76
3.2 Inledande av de åtgärder som ingår i nationalspråksstrategin	76
3.3 Regelbunden uppföljning av nationalspråksstrategins praktiska verktyg	78
3.4 Uppföljning av bedömningen av de språkliga konsekvenserna.....	78
4 De övriga ministeriernas uppföljningsansvar	80
4.1.1 Arbets- och näringsministeriet.....	80
4.1.2 Finansministeriet	80
4.1.3 Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde	81
5 Specialuppgifter för att uppnå en livskraftig tvåspråkighet	83
5.1 Ökad synlighet av nationalspråken.....	83
5.2 Språkbad	84
5.3 Stärkande av kunskaperna i finska och svenska.....	85
6 Finlands Kommunförbund och kommunerna.....	86
7 Rekommendationer för kommande regeringsperiod	87
Bilaga 1: Sammandrag från kontaktpersoner i nationalspråksfrågor	88
Bilaga 2: Åtgärder som ingår i nationalspråksstrategin för regeringsperioden 2011–2015.....	98

REFERAT

Mellanrapporten för nationalspråksstrategin (Statsrådets kanslis publikationsserie 4/2012) är en uppföljningsrapport i vilken granskas statsrådets åtgärder för regeringsperioden 2011–2015 i syfte att uppnå nationalspråksstrategins målsättningar. Nationalspråksstrategin är en långtidsstrategi, och därmed innehåller mellanrapporten rekommendationer om en fortsättning av strategiarbetet under regeringsperioden 2015–2019. I rapporten föreslås att nationalspråksstrategin hålls i kraft, så att arbetet med att förverkliga strategins långsiktiga målsättningar kan fortsätta. Rekommendationerna innehåller även ett föreslag om att ett på nationalspråksstrategin baserat handlingsprogram för främjande av de språkliga rättigheterna görs.

Statsrådet gav ett principbeslut om Finlands första nationalspråksstrategi i december 2012. Nationalspråksstrategin är ett av spetsprojekten i statsminister Katainens regeringsprogram. Nationalspråksstrategin gäller båda nationalspråken, finska och svenska. Strategin innehåller förslag till långtidsåtgärder för att trygga två livskraftiga nationalspråk långt in i framtiden samt regeringens åtgärder för regeringsperioden 2011–2015.

I förverkligandet av nationalspråksstrategin har man under regeringsperioden 2011–2015 fokuserat på att förverkliga statsrådets åtgärder, att öka tjänstemännens kunskaper om tillämpningen av språklagen, utbyte av god praxis samt skapandet av permanenta strukturer.

Justitieministeriet tillsatte ett nätverk av ministeriernas kontaktpersoner i nationalspråksfrågor för perioden 1.6.2013–31.5.2015. Nätverkets medlemmar är de av ministerierna utsedda kontaktpersonerna i nationalspråksfrågor, som även fungerar som ledningens stöd beträffande nationalspråken, samt experter. Nätverkets arbete har fokuserat på förverkligandet av statsrådets åtgärder för regeringsperioden 2011–2015, samt tematiska möten. Mellanrapporten innehåller kontaktpersonernas observationer om hur språklagstiftningen iakttas samt följs inom det egna förvaltningsområdet.

Nationalspråksstrategin innehåller 27 åtgärder samt sex rekommendationer av statsrådet. Ansvaret för verkställandet av åtgärderna ligger delvis hos alla ministerium, men till största del är det tilldelat justitieministeriet, arbets- och näringsministeriet samt undervisnings- och kulturministeriet. Statsrådets rekommendationer är riktade till kommuner, högskolor och leverantörer av integrationsutbildning. Alla åtgärder har påbörjats, eller förverkligats delvis eller i sin helhet under regeringsperioden 2011–2015. Som bilaga för mellanrapporten finns en åtgärdstabell där man kan följa verkställigheten.

I bilagan till nationalspråksstrategin finns praktiska verktyg med vilka man har velat förbättra tillämpandet av språklagen i praktiska situationer så att de språkliga rättigheterna tillgodoses. Verktygen riktar sig främst till myndigheter. Verktygen finns också på justitieministeriets webbsidor på adressen

www.justitieministeriet.fi/nationalspraksstrategin.

1 Nationalspråksstrategin

Arbetet med nationalspråksstrategin baserar sig på statsminister Katainens regeringsprogram. I den konstateras att tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna utvecklas med hjälp av de förslag som Ahtisaaris arbetsgrupp har lagt fram. Under statsministerns ledning läggs en långsiktig språkstrategi upp för att utveckla två livskraftiga nationalspråk och utifrån den konkretiseras åtgärder för regeringsperioden.

Statsrådet gav ett principbeslut om Finlands första nationalspråksstrategi i december 2012 (Statsrådets kanslis publikationsserie 4/2012). Strategin är ett av regeringens spetsprojekt. Statsminister Stubbs regeringsprogram baserar sig på Katainens regeringsprogram, och i det fastställdes målen för nationalspråksstrategin när det gäller språkbad. Enligt Stubbs regeringsprogram ska språkbadsundervisningen utvidgas i hela Finland. Arbetet för att trygga två livskraftiga nationalspråk långt in i framtiden åtnjuter med andra ord ett starkt stöd, och tvåspråkigheten i vårt samhälle ses som en styrka vars nytta man vill att ska komma hela folket till godo.

Målet för nationalspråksstrategin är ett Finland där

- nationalspråken finska och svenska syns, hörs och accepteras
- nationalspråken används inom alla samhällssektorer
- den nytta som nationalspråken medför kommer samhället och individerna till godo
- var och en har möjlighet att leva och verka i sitt eget land på sitt eget språk, på antingen finska eller svenska, och
- var och en har möjlighet att bekanta sig med både den finskspråkiga och den svenskspråkiga kulturen och traditionerna i landet samt med vår gemensamma historia och dra nytta av dem.

För att detta ska vara möjligt

- garanterar Finland för var och en som bor i Finland rätten och möjligheten att lära sig sitt modersmål, antingen finska eller svenska
- garanterar Finland för var och en som bor i Finland rätten och möjligheten att lära sig landets andra språk, antingen finska eller svenska
- utvecklar Finland det finska och svenska språkets ordskatt och främjar möjligheterna att använda språken.

Nationalspråksstrategin fördelar sig enligt regeringsprogrammet på två delar: ett långsiktigt strategidokument och statsrådets åtgärder under regeringsperioden 2011–2015. Nationalspråksstrategin är ett utvecklingsprojekt, genom vilket man strävar efter att trygga att det även i framtiden finns två livskraftiga nationalspråk i Finland. Språklagstiftningen i fråga om finska och svenska är i huvudsak tidsenlig, men i den praktiska tillämpningen finns det emellertid brister.

Strategin innehåller 27 åtgärder och sex rekommendationer av statsrådet. Ansvaret för att genomföra åtgärderna vilar delvis på alla ministerier, men främst riktar det sig emellertid till justitieministeriet, arbets- och näringsministeriet samt undervisnings- och kulturministeriet. Statsrådets rekommendationer har riktat sig till kommuner, högskolor och anskaffare av integrationsutbildning.

I bilagan till nationalspråksstrategin finns praktiska verktyg med vilka man har velat förbättra tillämpandet av språklagen i praktiska situationer så att de språkliga rättigheterna tillgodoses. Verktygen riktar sig främst till myndigheter. Verktygen finns också på justitieministeriets webbsidor på adressen www.justitieministeriet.fi/nationalspraksstrategin.

2 Mellanrapporten

I verkställandet av nationalspråksstrategin har man under regeringsperioden 2011–2015 koncentrerat sig på att genomföra regeringens åtgärder, öka kunskapen om tjänstemännens tillämpande av språklagen, dela ut god praxis och skapa permanenta strukturer. Den här rapporten är en mellanrapport, i vilken verkställandet av strategin under den gångna regeringsperioden behandlas. I enlighet med regeringsprogrammet är nationalspråksstrategin emellertid en långsiktig strategi, som sträcker sig långt in i framtiden.

Justitieministeriet utsåg ett nätverk av kontaktpersoner vid ministerierna i nationalspråksfrågor (nedan *nationalspråksnätverket*) för verksamhetsperioden 1.6.2013–31.5.2015. Medlemmar av nätverket är kontaktpersonerna i nationalspråksfrågor jämte utomstående experter från Utbildningsstyrelsen, Finlands Kommunförbund och Svenska Finlands folktong. Medlemmarna av nätverket har utgjort en viktig resurs när det gäller att genomföra åtgärderna och främja de språkliga rättigheterna inom sina egna myndigheter. Den här rapporten innehåller ministerievisa sammandrag om hur språklagstiftningen iakttas och uppföljs samt om hur användningen av nationalspråken främjas (bilaga 1).

Som ett led i verkställandet av strategin har justitieministeriet gjort ministeriebesök, i vilka tjänstemän med en central ställning i språkfrågor samt kontaktpersonen eller -personerna i nationalspråksfrågor har deltagit. Dessutom har tillställningar ordnats som riktar sig till vissa tjänstemän med centrala uppgifter, såsom informatörer. För verkställandet av strategin har det varit viktigt att sprida information om de språkliga rättigheterna, och det här sker mest effektivt ansikte mot ansikte eller under diskussionsmöten. Arbetet har visat att det redan finns god praxis för att beakta båda nationalspråken, som borde utnyttjas allt mer.

Vi har använt en uppföljningstabell, som finns som bilaga till den här publikationen, för att följa upp hur regeringen har genomfört åtgärderna (bilaga 2). Varje ministrium eller ämbetsverk har själv meddelat hur åtgärderna har genomförts. Justitieministeriet har bedömt i hur hög grad en åtgärd har genomförts, och graden framhävs i tabellen med rött (inte genomförd), gult (åtgärden inledd eller inte helt genomförd) eller grönt (genomförd). Varje åtgärd är inledd, så det finns inga punkter märkta med rött i tabellen. Som kritik kan man framföra att en del av åtgärderna är sådana som hade genomförts i vilket fall som helst, och skrivningarna i nationalspråksstrategin har inte särskilt beaktats när de har genomförts.

Det krävs kontinuerligt arbete för att främja de språkliga rättigheterna. Arbetet underlättas av att det finns permanenta strukturer. Permanent strukturer innebär i det här sammanhanget yrkeskunniga tjänstemän, verksamhetskulturer vid ministerierna och attityden inom ledningen. Enligt 36 § i språklagen (423/2003) ska varje myndighet inom sitt verksamhetsområde övervaka att språklagen följs. Arbetet med nationalspråksstrategin och nationalspråksnätverket har skapat en grund för de permanenta strukturerna. För att ett bra arbete inte ska gå till spillo är det viktigt att fortsätta nätverkets verksamhet och uppfylla de långsiktiga målen för strategin.

Under den tid nationalspråksstrategin varit i kraft har betydande frågor som gäller tryggandet av två livskraftiga nationalspråk långt in i framtiden avgjorts. I praktiken gäller frågorna att trygga det svenska språkets ställning. Riksdagen behandlade 2014–2015 medborgarinitiativet "Svenskan som valfritt läroämne på alla utbildningsstader". Riksdagen förkastade förslaget i medborgarinitiativet den 6 mars 2015 med rösterna 134–48. I kulturutskottets betänkande (KuUB 24/2014)¹ behandlas nyttan av studier i nationalspråken. En utmaning för tryggandet av de språkliga rättigheterna är emellertid det allt skarpare attitydklimatet och de missuppfattningar som särskilt gäller det svenska språket. I den allmänna diskussionen kommer det exempelvis inte fram att det råder brist på svenskfullt personal, särskilt inom den offentliga sektorn, och att svenska behövs i arbetslivet.

För att målen för den långsiktiga nationalspråksstrategin ska kunna uppfyllas också i fortsättningen ska ett verksamhetsprogram läggas upp för åren 2015–2019.

I den här mellanrapporten går vi igenom hur åtgärderna inom regeringen har genomförts och vilka problempunkter som upptäcktes i samband med arbetet. Syftet är också att skapa en grund för det fortsatta strategiarbetet.

¹ Kulturutskottets betänkande 24/2014 rd, Medborgarinitiativet: Svenskan som valfritt läroämne på alla utbildningsstader (MI 2/2014 rd)

3 Justitieministeriets uppföljningsansvar

Det allmänna ansvaret för uppföljningen av nationalspråksstrategin har ålagts justitieministeriet, som har ansvaret för att främja och följa upp verkställandet av språklagstiftningen. Enligt språklagen ska justitieministeriet följa upp verkställigheten och tillämpningen av språklagen samt ge rekommendationer i frågor som gäller lagstiftningen som berör nationalspråken. Vid behov ska ministeriet ta initiativ och vidta andra åtgärder för att rätta till konstaterade brister (36 § 2 mom.). Uppföljningen av strategin anknyter på ett naturligt sätt till samma helhet.

Uppföljningsuppgiften består av delområden som anknyter till nationalspråksnätverkets verksamhet och till handledning i det praktiska arbetet.

3.1 Kontaktpersonerna i nationalspråksfrågor och nationalspråksnätverket

3.1.1 Kontaktpersonerna i nationalspråksfrågor

Enligt nationalspråksstrategin ska en eller flera kontaktpersoner i nationalspråksfrågor utses inom ministerierna som stöd för ledningen. Nationalspråksstrategin innehåller en modell för en uppgiftsbeskrivning för kontaktpersonen i nationalspråksfrågor². Till kontaktpersonens uppgifter hör åtminstone att verka som hjälp och stöd för ministerieledningen, främja de språkliga rättigheterna i sitt eget ministerium och handleda de övriga tjänstemännen. Dessutom har kontaktpersonerna getts rapporteringsuppgifter som gäller iakttagande och uppföljning av språklagstiftningen. Kontaktpersonernas första sammandrag har publicerats i den här mellanrapporten (bilaga 1).

De första kontaktpersonerna utsågs våren 2013 och de har sedan dess främjat de språkliga rättigheterna i sina egna ministerier. Kontaktpersonernas roll har varierat mellan ministerierna, och verksamhetssätten utvecklas fortfarande. Kontaktpersonerna har emellertid varit synnerligen viktiga för att åtgärderna har kunnat genomföras framgångsrikt, och de har på ett betydande sätt vidgat medvetandet om de språkliga rättigheterna och om god praxis.

Uppgiftsbeskrivningen för de nationalspråksansvariga vid ministerierna måste utvecklas vidare. I framtiden är det motiverat att anteckna kontaktpersonens uppgifter i befattningsbeskrivningen, och man måste reservera tillräckligt med tid för uppgifterna. Kontaktpersonerna måste också få mer utbildning, så att de kan handleda de övriga tjänstemännen i fråga om iakttagandet av språklagstiftningen, väcka initiativ om att rätta till missförhållanden och på annat sätt främja de språkliga rättigheterna vid sitt ministerium. En sådan utbildning hör naturligt till justitieministeriets uppgifter.

² Bilaga till nationalspråksstrategin punkt 7, s.73

Det är motiverat att fortsätta utveckla kontaktpersonernas uppgiftsbeskrivning och stabilisera uppgifterna.

3.1.2 Nationalspråksnätverket

Justitieministeriet gavs till uppgift att koordinera och handleda ministeriernas nationalspråksnätverk och att följa upp dess verksamhet. Nätverket utsågs för verksamhetsperioden 1.6.2013–31.5.2015. I nätverket har alla ministerier samt experter från Utbildningsstyrelsen, Finlands Kommunförbund och Svenska Finlands folktong varit representerade. Nätverket har bland annat haft som uppgift att koordinera fullföljandet av strategins mål och vid behov också i övrigt följa upp och främja verkställandet av språklagstiftningen.

Nätverkets arbete har koncentreras på att genomföra regeringens åtgärder för åren 2011–2015 och på tematiska möten. Mötena har byggts upp kring teman som berör språkfrågor. Avsikten är att öka kontaktpersonernas kunnande och att finna god praxis. De teman som behandlats är bland annat språkbad, projektet för statsrådets förvaltningsenhet 2015 (VNHY 2015), rekrytering, kampanjen Gott tjänstespråk, den nationella termbanken och ministeriernas kommunikation.

Det stöd man fått från nätverket och de gemensamma träffarna har upplevts som mycket viktiga för kontaktpersonernas arbete. Under träffarna delar man goda idéer och arbetssätt. Avsikten är att justitieministeriet utser ett nytt nationalspråksnätverk för verksamhetsperioden 2015–2019, så att det samarbete i nationalspråksfrågor mellan ministerierna som kommit bra igång fortsätter.

3.2 Inledande av de åtgärder som ingår i nationalspråksstrategin

Justitieministeriet gavs till uppgift att se till att de åtgärder som ingår i nationalspråksstrategin påbörjas i enlighet med regeringsprogrammet under denna regeringsperiod (2011–2015). Åtgärderna har delats in i två helheter. Den första helheten innehåller åtgärder som gäller ökad synlighet av nationalspråken och en systematisk tillämpning av språklagstiftningen i förvaltningsprocesser. Den andra helheten gäller stärkande av kunskaperna i finska och svenska samt uppskattningen av språken och kulturen.

Ansvaret för att genomföra vissa av åtgärderna har anvisats alla ministerier. Det här gäller exempelvis den ökade synligheten för nationalspråken. Största delen av ansvaret för att genomföra åtgärderna har emellertid anvisats de enskilda ministerier till vilkas förvaltningsområde saken hör. Åtgärderna inleddes efter att nationalspråksstrategin hade godkänts i december 2012. Uppföljningen av genomförandet inleddes emellertid effektivt först efter att nationalspråksnätverket hade utsetts.

Nationalspråksnätverket har under ledning av justitieministeriet följt upp genomförandet av regeringens åtgärder med hjälp av uppföljningstabellen. Justitieministeriet har gjort besök med anknytning till sin uppgift att ombesörja och koordinera, och i besöken har kontaktpersoner i nationalspråksfrågor och vid behov även andra centrala tjänstemän deltagit. Under ministeriebesöken har man vinnlagt sig om att främja de mål som satts i nationalspråksstrategin och att kartlägga eventuella problempunkter när det gäller tillämpningen av språklagstiftningen inom ifrågavarande förvaltningsområde. Under besöken har man också främjat kännedomen om de språkliga rättigheterna och om praxis när det gäller tillämpningen av språklagen.

Man kan följa inledandet och genomförandet av de åtgärder som ingår i nationalspråksstrategin i den uppföljningstabell som ingår som bilaga i mellanrapporten och där ministeriernas skriftliga redogörelser för läget i fråga om hur målen uppfyllts har sammanställts (bilaga 2). Av tabellen framgår det att alla åtgärder antingen har inletts eller genomförts. Man kan konstatera att verkställandet av strategin har lyckats. Nationalspråksstrategin har på ett nytt sätt förtysligat arbetet med och målen för främjandet av de språkliga rättigheterna. Verkställandet av strategin har också på ett nytt sätt gjort nyckelpersonerna inom ministerierna delaktiga i tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna.

Å andra sidan kan man fråga sig om genomförandet av åtgärderna har lett till större synlighet eller till att de språkliga rättigheterna i Finland tryggas bättre än innan nationalspråksstrategin gavs. I fråga om vissa teman kan man fråga sig om genomförandet i verkligheten har varit skenbart. När det gäller teman som har den största betydelsen, såsom rekrytering och språkbad, pågår arbetet fortfarande eller så har ingenting skett. Trots det har strategin i sin helhet varit till stort stöd för främjandet av båda nationalspråkens ställning under regeringsperioden 2011–2015.

Under den kommande verksamhetsperioden finns det orsak att fortsätta med ministeriebesöken, så att man med dem når allt flera tjänstemän. Avsikten är att alla nationalspråksnätverkens möten ordnas på olika ministerier så att också de tjänstemän vid de ifrågavarande ministerierna som intresserar sig för nationalspråksfrågorna kan delta i dem. För att uppfylla de långsiktiga målen i strategin krävs det fortlöpande information om de språkliga rättigheterna.

I nationalspråksstrategin konstateras det att uppföljningen av de språkliga rättigheterna och en livskraftig tvåspråkighet är viktig, även om det är svårt att mäta språkanvändningssituationerna och deras kvalitet. Samma gäller exempelvis frågan om hur en individ upplever den egna eller en annan persons språkkunskapsnivå, och hans eller hennes förhållande till språken och deras användare. Vi måste skapa indikatorer som visar hur de långsiktiga målen och de åtgärder som ingår i nationalspråksstrategin lyckas. På det här sättet kan vi bättre mäta utvecklingstendenser i framtiden.

3.3 Regelbunden uppföljning av nationalspråksstrategins praktiska verktyg

Bilagan till nationalspråksstrategin innehåller praktiska verktyg. Syftet med verktygen är att hjälpa myndigheter och tjänstemän att tillämpa språklagstiftningen i sitt arbete så att de grundläggande rättigheterna för dem som talar finska respektive svenska tillgodoses. Verktygen åskådliggör språklagen i praktiken i de olika uppgifterna inom förvaltningen.

Justitieministeriet har i strategin getts till uppgift att regelbundet följa upp användningen av de praktiska verktygen. För att verktygen ska vara lätt tillgängliga för tjänstemännen har justitieministeriet skapat egna webbsidor för nationalspråksstrategin, där verktygen har delats upp enligt uppgift. Webbsidorna publicerades den 27 augusti 2014. På justitieministeriets förstasida finns en direkt länk till strategins webbsidor. På statsrådets kanslis webbplats och på andra ministeriers webbplatser har man också försökt göra det lättare att hitta de praktiska verktygen.

De praktiska verktygen finns på adressen www.justitieministeriet.fi/nationalspraksstrategin. Spridningen av informationen om webbplatsens existens och användningsändamål ska fortsätta och göras effektivare.

3.4 Uppföljning av bedömningen av de språkliga konsekvenserna

I nationalspråksstrategin åläggs justitieministeriet att följa upp bedömningen av språkliga konsekvenser vid lagberedningen som en del av uppföljningen av åtgärderna för en bättre lagstiftning. Med bedömning av de språkliga konsekvenserna avses en förhandsbedömning av lagstiftningsprojekt som är under beredning och av verkställighetsbeslut.

Bedömningen av de språkliga konsekvenserna bör göras i ett så tidigt skede av beredningen som möjligt för att det ska vara möjligt att diskutera alternativa lösningsmodeller. I bedömningen ska man beakta de krav som ställs i 17 § och 122 § i grundlagen. Behovet av att göra bedömningar av de språkliga konsekvenserna i samband med förvaltningsreformer har klarnat efter att riksdagens grundlagsutskott kraftigt tog ställning till saken i sitt utlåtande (GrUU 21/2009 rd). Frågan gällde en gränsdragning mellan tjänsteområden i samband med stiftandet av lagen om regionförvaltningsverken (896/2009).

Justitieministeriet har publicerat handboken "Förhandsbedömning av språkliga konsekvenser vid beredning av förändringar i lagstiftning och administration".³ På justi-

³ Justitieministeriets utredningar och anvisningar 68/2012.

tieministeriets webbplats har också en minneslista för bedömning av de språkliga konsekvenserna publicerats.⁴

Trots det ovan nämnda har justitieministeriet i flera lagstiftningsprojekt i sitt utlåtande konstaterat att en bedömning av de språkliga konsekvenserna saknas, även om förslaget uppenbart har språkliga konsekvenser. I utlåtandeskedet har ministeriet också tagit ställning till konsekvensbedömningarnas tunnhet. En typisk bedömning av de språkliga konsekvenserna innehåller en beskrivning av nuläget, men man kan inte bedöma konsekvenserna av en förändring.

Bristerna i bedömningen av de språkliga konsekvenserna måste granskas ur lagberedarens synvinkel. Bedömningsarbetet har visat sig vara utmanande, och anvisningarna har inte nödvändigtvis varit tillräckliga. För att förbättra situationen har justitieministeriet erbjudit hjälp för bedömningen av de språkliga konsekvenserna. Under den följande regeringsperioden bör man ytterligare utveckla redskapen för bedömningen av de språkliga konsekvenserna och göra anvisningarna tydligare.

⁴<http://oikeusministerio.fi/sv/index/grundlaggandebestammelser/perusoikeudetjademokratia/kielilaki/kielellistenvaikustenarvointi/kielellistenvaikutustenarvointi.html>

4 De övriga ministeriernas uppföljningsansvar

4.1.1 Arbets- och näringsministeriet

Arbets- och näringsministeriet har getts till uppgift att följa upp hur nationalspråksstrategin förverkligas till den del att man i service enligt lagen om främjande av integration (1386/2010) systematiskt informerar om tvåspråkigheten i Finland, dess betydelse på arbetsmarknaden och kursutbudet i finska och svenska.

För invandrare finns det en broschyr på klarspråk, gemensamt utgiven av förvaltningsområdena, på arbets- och näringsministeriets webbplats: http://www.tem.fi/ajankohtaista/julkaisut/esitteet/perustietoa_suomesta. Broschyren ger basfakta om tvåspråkigheten i Finland och om möjligheten att studera båda nationalspråken.

Arbets- och näringsministeriet har under hösten 2014 berett en ny anvisning om tillämpning av lagen om främjande av integration riktad till arbets- och näringsbyråerna, där anvisningarna om undervisningen i finska och svenska preciseras. Arbets- och näringsministeriet har också förtydligat skrivningarna om nationalspråksstrategin för arbets- och näringsbyråerna i fråga om att informera invandrare på båda nationalspråken och dela ut information om den svenskspråkiga arbetsmarknaden.⁵

4.1.2 Finansministeriet

Enligt nationalspråksstrategin har finansministeriet som uppgift att se till att de språkliga rättigheterna tillgodoses i kommunreformen.

Kommunreformen består av en reform av kommunstrukturen, en totalreform av kommunlagen, en reform av statsandelssystemet och beredning av metropolförvaltningslagen.

Enligt kommunstrukturlagen ska kommunerna utreda en sammanslagning i enlighet med utredningskriterierna i lagen. I praktiken ska så gott som alla kommuner utreda nyttan och nackdelarna av en kommun-sammanslagning. I kommunstrukturlagen fäste man också särskild uppmärksamhet på tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna genom att bestämma en skyldighet för tvåspråkiga kommuner att i sammanslagningsavtalet avtala om de principer enligt vilka servicen och förvaltningen i den nya kommunen ska ordnas så att de finsk- respektive svenskspråkiga invånarnas språkliga rättigheter tryggas. I samband med reformen av kommunstrukturlagen ändrades dessutom språklagen i fråga om fastställandet av den språkliga indelningen, protokollspråket, markeringar på skyltar och av ortsnamn samt myndigheternas korrespondensspråk. Ändringarna i språklagen stärkte tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna särskilt i tvåspråkiga kommuner och i de fall när en tvåspråkig kommun ansluts till en enspråkig kommun.

⁵ SS 764/2014 rd - Christina Gestrin sv, m.fl.

Utredningsskyldigheten i kommunstrukturlagen har inte lett till någon omfattande sammanslagningsväg, utan det har närmast varit fråga om enstaka sammanslagningar. Den enda sammanslagningen där en tvåspråkig kommun ingick skedde 2013. I kommunensammanslagningen anslöt sig den enspråkiga Vähäkyrö till den tvåspråkiga Vasa stad.

I totalreformen av kommunallagen beaktades de språkliga rättigheterna på många ställen. I en tvåspråkig kommun ska det fortfarande finnas ett separat organ för varandra språkgruppen inom undervisningsförvaltningen eller ett gemensamt organ som indelas i sektioner för språkgrupperna. Skyldigheterna enligt språklagen och speciallagstiftningen ska också beaktas i förvaltningsstadgan för att de språkliga rättigheterna ska kunna tillgodoses.

I samband med totalreformen av kommunallagen ändrades också språklagen så att de språkliga rättigheterna preciserades i modellen med ansvarskommuner och i samkommunernas verksamhet när ett samarbete gäller tvåspråkiga eller oikspråkiga kommuner.

Till följd av ändringen i statsandelssystemet beslutet tre enspråkigt svenska kommuner att omvandla sig till tvåspråkiga eftersom kriterierna för statsandelar ger tvåspråkiga kommuner extra finansiering. För två av kommunerna fick beslutet laga kraft och de här kommunernas tvåspråkighet kunde bestämmas med en förordning från och med 2015.

I beredningen av metropolförvaltningslagen bedömdes också förvaltningens inverkan på de språkliga rättigheterna. Någon regeringsproposition gavs emellertid inte till riksdagen.

4.1.3 Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde

Enligt de anvisningar som gjorts för uppföljningen av nationalspråksstrategin ska ”undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen samt från och med 1.1.2014 Nationella centret för utbildningsevaluering följer upp kunskapsnivån i nationalspråken så att information om ämnet modersmål och litteratur samt det andra inhemiska språket systematiskt kan fås för att utveckla undervisningen. Den undervisning i svenska och den praktikperiod, som hör till ämneslärarutbildningen och klasslärarutbildningen, utvärderas inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. Undervisnings- och kulturministeriet följer upp i samband med resultatförhandlingarna hur högskolorna följer rekommendationerna i nationalspråksstrategin”.

Utbildningsstyrelsen svarade för utvärderingarna av inlärningsresultaten till maj 2014 enligt den utvärderingsplan som undervisnings- och kulturministeriet bestämt. I maj 2014 överfördes ansvaret för utvärderingarna av inlärningsresultaten till Nationella centret för utbildningsutvärdering. På nationell nivå utnyttjas utvärderingskunskapen för att utveckla utbildningen.

Våren 2013 genomfördes en sampelbaserad utvärdering av A-lärokursen i svenska. I utvärderingen utreddes hur de elever som är i slutstadiet av den grundläggande utbildningen hade uppnått målen för inlärningen enligt de grunder för läroplanen som fastställdes 2004. Med inlärningsresultat avsågs utöver de språkkunskaper eleven

uppnått också övandet av praxis som främjar lärandet under lektionerna och på fritiden samt elevens uppfattning om studierna i, nyttan av och de egna kunskaperna i det språk som utvärderades. I utvärderingen av inlärningsresultaten i A-lärokursen i svenska deltog 1 679 elever från 73 skolor. Av eleverna var 41 % pojkar och 59 % flickor. Nivån goda kunskaper uppnåddes bäst i hörförståelsen, där 79 % av eleverna nådde åtminstone god nivå. I tal nådde 76 % åtminstone goda kunskaper, i läsförståelse 68 % och i skrivning 56 %. Eleverna i sydvästra Finland klarade sig bäst i alla delkunskaper. I utvärderingen undersöktes också vilka faktorer som påverkar inlärningsresultaten, till vilka föräldrarnas utbildningsbakgrund, elevens kön och elevens planer för vidare studier visade sig höra.

Våren 2014 genomfördes en utvärdering av inlärningsresultaten i modersmål och litteratur i slutstadiet av den grundläggande utbildningen, och den gällde både finska och svenska som modersmål. Syftet med utvärderingen var att ta fram kunskap om hur målen i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2004 uppnåtts och om hur jämlikheten inom utbildningen har förverkligats. I elevenkäten kartlades också intresset för att läsa och skriva på fritiden. Dessutom prövade man för första gången elektronisk utvärdering i den nationella utvärderingen av inlärningsresultaten.

Resultaten för utvärderingen gällande det finska språket publicerades 28.4.2015. Enligt resultaten är skillnaderna i kunnandet stor mellan flickor och pojkar. I språkkändedom var medeltalet för flickornas lösningsandel 63 % och pojatkarnas 50 %. I skrivkompetens låg flickorna på en medelmåttig kunskapsnivå (68 %) och pojatkarna på en försvarlig(50 %) nivå. Kunnandet var tämligen jämnt fördelat i olika delar av landet, och de regionala skillnaderna var små. Även skillnaderna mellan skolor var liten. Inlärningsresultaten hos flickor och pojkar som tänkte söka till gymnasium var betydligt bättre än hos dem som tänkte söka till yrkesutbildning. Nationella centret för utbildningsutvärdering ger på basis av utvärderingen av inlärningsresultaten utvecklingsförslag gällande studerandet av läroämnet, inlärningsmaterial, motivering av studeranden samt till exempel utveckling av lärarutbildning.

I fråga om svenska offentliggörs utvärderingen av inlärningsresultaten i modersmål och litteratur när resultaten är klara.

Enligt en preliminär plan beslutar undervisnings- och kulturministeriet om planen för utvärdering av utbildningen för 2016–2019 i november 2015. Syftet är att Nationella centret för utbildningsutvärdering utvärderar kunskapsnivån ifråga om nationalspråken så att man regelbundet får information av inlärningsresultaten i läroämnet modersmål och litteratur och det andra inhemska språket för att kunna utveckla undervisningen.

Ämneslärarutbildningen i svenska språket och undervisningen i svenska som ingår i klasslärarutbildningen samt praktiken i samband med studierna ska även utvärderas. Nationella centret för utbildningsutvärdering förbereder utvärderingen så att den kan genomföras 2015–2016.

År 2012 förde undervisnings- och kulturministeriet avtalsförhandlingar med universiteten som gällde perioden 2013–2016. Följande förhandlingar med universiteten förs 2016, och de gäller perioden 2017–2020.

5 Specialuppgifter för att uppnå en livskraftig tvåspråkighet

5.1 Ökad synlighet av nationalspråken

De åtgärder i nationalspråksstrategin som berör regeringsperioden 2011–2015 omfattar uppgifter vars syfte är att öka nationalspråkens synlighet. Dessa uppgifter förutsätter emellertid kontinuerligt arbete. Ökad synlighet för nationalspråken är en del av de långsiktiga målen för strategin.

Att öka nationalspråkens synlighet är inte endast en symbolisk åtgärd, utan den främjar även tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna. Synliggjordet av nationalspråken visar bärge språkgrupper att deras språk och kultur är likvärdiga. Synliggjorda nationalspråk förebygger även att man avstår från de språkliga rättigheterna i ett för tidigt skede. Till exempel hjälper tydliga skyltar och vägvisare om var man får service på sitt eget språk både myndigheter och privatpersoner i och med att kundströmmarna genast hänvisas till rätt plats. En individ kan genom att avstå från sina språkliga rättigheterna i ett för tidigt skede försvaga tillgodoseendet av individens övriga grundläggande rättigheter samt rättskydd i och med att ärenden blir krångligare, till exempel i samband med tillståndsprocesser.

Nationalspråkens synlighet har inte kartlagts skilt. Missförhållanden kommer oftast fram via privatpersoner, antingen i form av klagomål hos laglighetsövervakarna eller i kontakten till justitieministeriet. Nationalspråkens synlighet kopplas också till 32 § och 35 § i språklagen (423/2003), där det stadgas om myndigheternas information och åtgärder för att främja språkliga rättigheter. En ny utmaning som kan nämnas är jämlik användning av nationalspråken i sociala medier. Språklagen är medieneutral, vilket innebär att myndigheterna ska använda båda nationalspråken även på Facebook och Twitter (Riksdagens justitieombudsman, dnr 3746/4/13).

Justitieministeriet ordnade ett diskussionstillfälle för ministeriernas informationspersonal den 24 mars 2015. Man har vid ministerierna funderat på nationalspråkens synlighet särskilt när det gäller användningen av webbplatser och sociala medier. Vid diskussionstillfället framkom att nya utmaningar kring användningen av nationalspråken är att samtidigt informera på bärge språken, snabbhet, nya medier och ett gott tjänstespråk.

5.2 Språkbad

Språkbad som undervisningsmetod är ett utmärkt sätt att lära sig ett annat språk. Språkbadsundervisning (förskola och grundläggande utbildning) erbjuds både på finska och svenska i Finland. Undervisningen erbjuds främst barn som har områdets majoritetsspråk som modersmål. Kommuner som erbjuder språkbad i förskolan bör erbjuda språkbadsundervisning även inom den grundläggande utbildningen. I nationalspråksstrategin har man samlat mer grundläggande information om språkbad.⁶

Nationalspråksstrategin omfattar flera åtgärder för att trygga förutsättningarna för en tillräcklig och högklassig språkbadsundervisning. I uppföljningstabellen i mellanraportens bilaga (bilaga 2) framgår att det har vidtagits åtgärder för att trygga förutsättningarna för språkbadsundervisning. Som ett resultat av dessa har Vasa universitet och Åbo Akademi tillsammans berett en plan för att starta en utbildning för språkbadslärare under 2014. År 2014 hade utbildningen för klasslärare 159 sökande, av vilka 20 valdes till utbildningen. Undervisnings- och kulturministeriet har anvisat ett ekonomiskt stöd för utarbetandet av planen och startandet av utbildningen för språkbadslärare, som genomförs i samarbete mellan Vasa universitet och Åbo Akademi. Utbildningen för barnträdgårdslärare startar 2016.

Ordnandet av språkbad inom förskoleverksamheten och den grundläggande utbildningen ligger emellertid till stor del på kommunernas ansvar. Också privata aktörer kan ordna språkbadsundervisning. Under den pågående regeringsperioden har det inte gjorts någon heltäckande utredning av förändringarna i antalet aktörer som erbjuder språkbadsundervisning. Man kan emellertid konstatera att utbudet av tidigt fullständigt språkbad inte har utvidgats till några nya kommuner. Utöver tidigt fullständigt språkbad finns det lättare alternativ som främjar språkinlärningen. Det verkar som om tillämpningen av dessa lättare metoder ökar, och kommunerna borde uppmuntra till att prova nya alternativ där barnen i praktiken får bekanta sig med det andra nationalspråket.

Efterfrågan på språkbad är stor, det är med andra ord andra faktorer som hindrar att utbudet ökar. Språkbadsundervisning är heller inte dyrare än annan undervisning eftersom de yttersta ramarna är desamma som i motsvarande vanlig förskoleundervisning eller grundläggande undervisning. Det är med andra ord andra orsaker än ekonomiska orsaker som hindrar utvidgandet av verksamheten. För att kommunerna ska våga öka språkbadsutbudet måste man trygga tillgången till andra resurser, till exempel behörig personal.

⁶ Nationalspråksstrategin, s. 34–36

5.3 Stärkande av kunskaperna i finska och svenska

En av åtgärdsheterna i nationalspråksstrategin är utredande och fastställande av sådana modeller som, om de var en del av skolsystemet, skulle kunna förbättra förutsättningarna för inlärning av båda inhemska språken. Dessutom skulle man utreda och fastställa metoder, genom vilka man kan öka elevernas intresse för att lära sig båda nationalspråken på olika utbildningsnivåer. Utgångspunkten för utredningen bör vara att både finsk- och svenskspråkiga även i fortsättningen får högklassig utbildning på sitt eget språk.

En av de viktigaste åtgärderna, genom vilken man stärker inlärningen av det andra inhemska språket, var beslutet om att tidigarelägga språkundervisningen så att undervisningen i det andra inhemska språket från hösten 2016 inleds senast i års-kurs sex för alla skolelever. För att uppmuntra till studier i synnerhet i svenska har Undervisnings- och kulturministeriet sedan 2008 stött projektet Svenska nu, som koordineras av Hanaholmens Kulturcentrum.

Den största utmaningen särskilt när det gäller att lära sig svenska är det attitydklimat som råder. I den offentliga diskussionen uppvisas påståendet att svenska inte behövs i arbetslivet. Samtidigt har den offentliga sektorn delvis stora svårigheter att rekrytera personal som behärskar svenska. Enligt en enkät som Finlands Näringsliv EK har genomfört bland sina medlemsorganisationer var de språk som utöver finska användes mest inom företag engelska (76 %) och svenska (46 %). Även ryska (29 %) och tyska (14 %) användes förhållandevis mycket.⁷ Det är möjligt att den offentliga sektorns svårigheter att rekrytera personal som kan svenska delvis beror på konkurrensen med det privata näringsslivet på arbetsmarknaden.

Finland är ordförande för Nordiska rådet 2016. Under ordförandeskapsperioden skulle det vara viktigt att föra fram fördelen med att ha kunskaper i de nordiska språken både på stats- och individnivå.

⁷ Språkkunskaper är en konkurrensfördel, Finlands Näringsliv EK:s personal- och utbildningsenkät (2014)

6 Finlands Kommunförbund och kommunerna

Kommuner har en viktig ställning när det är fråga om tillgodoseende av mänskors språkliga rättigheter samt tillgång till service på det egna språket i praktiken. Finlands Kommunförbund har deltagit i verkställandet av nationalspråksstrategin och varit representerat i nationalspråksnätverket.

Kommunförbundet har gjort en nationalspråksstrategi för kommunerna som grundar sig på nationalspråksstrategin och som finns tillgänglig bland annat på Kommunförbundets webbplats. Nationalspråksstrategin för kommunerna innehåller huvudsakligen praktiska verktyg som har bearbetats så att de bättre svarar mot de kommunala myndigheternas behov.

Kommunförbundet har grundat kommunernas nationalspråksnätverk, där det finns representanter för alla svenskaspråkiga och tvåspråkiga kommuner. Nätverket höll sitt första möte hösten 2015. Det är meningen att nätverket ska träffas 1–2 gånger per år och gå igenom bland annat tillämpningen av verktyg som berör nationalspråken och andra utmaningar som kommunerna har.

Kommunförbundet har tillsatt en svensk kärngrupp av experter (Svenska gruppen), till vilken man utsett ansvarspersoner från varje enhet. Varje person är skyldig att inom sin egen enhet sörja för att frågor som berör det svenska språket och Åland beaktas i ifrågavarande enhets verksamhet. Den svenska expertgruppen har också ett strategiskt ansvar för all svenskaspråkig verksamhet inom Kommunförbundet.

Kommunförbundets nyheter och meddelanden publiceras i regel samtidigt på bågge språken. Kommunförbundets webbplats är tvåspråkig. Kommunförbundet har åtta översättare. Dessutom har man nyligen lanserat den nya webbplatsen *Kommuntorget*. Kommuntorget är ett elektroniskt "torg" där man samlar nyheter om kommunala ärenden i hela Finland på svenska.

Inom Kommunförbundet har man grundat det så kallade "kaverix"-programmet. Syftet med programmet är att svenskaspråkiga träffar sina finskspråkiga arbetskamrater i mindre grupper och diskuterar med dem på svenska. Projektet har lyckats bra och har ökat både medvetenheten om och kunskaperna i det svenska språket.

Under några års tid har Kommunförbundet ordnat en fyra dagar lång kurs i svenska på Åland. På kursen koncentrerar man sig särskilt på terminologi som berör kommuner och terminologi som används inom deltagarnas egna arbetsområden. Kursen är öppen för alla anställda vid Kommunförbundet, och dessutom har den marknadsförts till statliga tjänstemän.

Kommunförbundet arbetar med projekt kring ett klart tjänstespråk på både på finska och svenska.

7 Rekommendationer för kommande regeringsperiod

Nationalspråksstrategin gäller fortsättningsvis under regeringsperioden 2015–2019.

Man fortsätter genomföra de långsiktiga målen för nationalspråksstrategin.

Statsrådet utfärdar ett på strategin grundat principbeslut som inbegriper en handlingsplan för främjande av de språkliga rättigheterna. I handlingsplanen införs konkreta åtgärder för att främja de språkliga rättigheterna.

Informeringen om enskilda personers språkliga rättigheter effektiveras. Informeringen riktas till allmänheten.

Nationalspråkens synlighet ökas. I informeringen på nationalspråken svarar man mot nya utmaningar, det vill säga samtidig informering på bågge språken, snabbhet, nya medier och ett gott tjänstespråk.

Man fortsätter följa upp användningen av verktygen i nationalspråksstrategin och utredersätt att göra nya tjänstemän förtrogna med nationalspråken.

Verktygen för bedömning av språkliga konsekvenser utvecklas.

Man skapar indikatorer för att mäta utvecklingstrenderna så att man kan tillgodose de språkliga rättigheterna och genomföra uppföljningen av en livskraftig tvåspråkighet.

Man satsar mer än tidigare på en tillräcklig och högklassig språkbadsundervisning. Utbildningen för språkbadslärare tryggas.

Tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna i förvaltningsreformer följs upp.

Man följer upp vilka effekter privatiseringar och bolagiseringar har på tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna.

Nationalspråksnätverket inrättas för perioden 1.6.2015–31.5.2019. Nätverkets verksamhetssätt utvecklas.

Ministerierna tillsätter ansvarspersoner för nationalspråksfrågor, som också är medlemmar i nationalspråksnätverket. Uppgiften som kontaktperson antecknas i befanningsbeskrivningen och det reserveras tillräckligt med tid för att sköta uppgifterna. Justitieministeriet ger kontaktpersonerna handledning och utbildning så att de kan handleda de övriga tjänstemännen i fråga om iakttagandet av språklagstiftningen, väcka initiativ om att rätta till missförhållanden och på annat sätt främja de språkliga rättigheterna vid sitt ministerium.

Finland är ordförande för Nordiska rådet 2016. Under ordförandeskapsperioden för man fram fördelarna med att behärska de nordiska språken både på stats- och individnivå. Syftet är att öka ungdomars motivation att lära sig de nordiska språken.

BILAGA 1: SAMMANDRAG FRÅN KONTAKTPERSONER I NATIONALSPRÅKSFRÅGOR

Enligt nationalspråksstrategin har ministeriernas kontaktpersoner i nationalspråksfrågor i uppdrag att åtminstone en gång per år göra upp ett sammandrag med både positiva och negativa observationer om hur språklagstiftningen iakttas och efterföljs samt hur användningen av nationalspråken främjas vid ministeriet.

I denna bilaga har de ministerievisa sammandragen sammanställts.

1. Hur iakttas och efterföljs språklagstiftningen vid ministeriet?

Utrikesministeriet (UM)

Språklagstiftningen efterföljs enligt följande:

Utrikesministeriets nätsidor är trespråkiga (finska, svenska och engelska). Alla pressmeddelanden översätts till svenska. Även annat relevant material som är tillgängligt på nätet översätts till stora delar till svenska, så som även ministeriets publikationer och broschyrer, till exempel pressmateriäl för Europainformationen. Alla representationer har på sina webbplatser åtminstone minimi-uppgifter även på svenska. Ministeriet är väldigt aktivt på sociala medier och ministeriets Facebook- och Twitter-konton uppdateras aktivt även på svenska. Man svarar på det nationalspråk frågeställaren använt oberoende av om det är en privatperson eller representerar media, eller om frågan ställts via sociala medier. Landspecifika resemeddelanden utgivna av utrikesministeriet som angår resesäkerhet (från nästan 200 länder) uppdateras regelbundet på finska och svenska. I UM:s krisverksamhet sköter man om att information till Finska medborgare, till exempel som resemeddelanden eller på sociala medier, ges på båda nationalspråken, då det inträffar ett nödläge i världen.

Ministeriets logotyp, kuvert och dokument är på finska och svenska. Även blanketter, som till exempel ministeriets blanketter för ansökan om statsunderstöd för medborgarorganisationer och kommunsektorns projektverksamhet, finns på båda nationalspråken. De viktigaste rapporterna och redogörelserna översätts till svenska, så som också det huvudsakliga innehållet i rekryteringsannonserna.

Språklagstiftningen iakttas enligt följande:

Författningsändringar följs med hjälp av Edilex-tjänsten och information om förändringarna ges i behövlig omfattning.

Man säkerställer att de anställdas språkkunskaper är sådana som arbetsuppgifterna kräver. På basen av respons från kunder förbättras vid behov personalens språkkunskaper genom utbildning.

Utbildningen sker i första hand på arbetsplatsen under arbetstid, men anställda beviljas även några stipendier årligen för språkkurser, till exempel förrän de flyttas till representationsuppgifter.

Man följer hur kommunikationen lyckas och når fram via media uppföljning, i vilken även Nordisk media ingår.

Inrikesministeriet (IM)

Inom inrikesministeriets förvaltningsområde har man beaktat verkställandet av nationalspråksstrategin (inklusive de praktiska verktygen) och detta följs upp vid planeringen av verksamheten och ekonomin. Till exempel i resultatavtalet mellan inrikesministeriet och Polisstyrelsen har man överenskommit om att de riktlinjer som fastställs i nationalspråksstrategin genomförs, att man satsar på tillgängligheten av polistjänster på samiska och att språkliga utvecklingsåtgärder vidtas. Vid huvudpolisstationen i Vasa har man infört en utvecklings- och stödtjänst för de svenskaspråkiga polistjänsterna, där det arbetar på heltid en tvåspråkig person med högskole-examen. Denna utvecklingsfunktion betjänar alla polisenheter i fråga om svenskaspråkiga ärenden. Funktionen säkerställer tillgängligheten av polistjänster på svenska och utvecklar samarbetet med intressegrupper tillsammans med Polisstyrelsen. Polisens ledningscentraler och situationscentraler har bland annat till uppgift att ge varningsmeddelanden på båda nationalspråken.

Vid polisyrkeshögskolan ordnas årligen en ansökningsomgång till den svenskaspråkiga polisutbildningen. Alla polisstudenter ges undervisning i svenska. I Gräns- och sjöbevakningsskolans undervisningsutbud ingår kurser i svenska för tjänstemän som anpassats för olika behov. Det är möjligt att delta i inträdesprovet till Räddningsinstitutets utbildning även på svenska. Räddningsinstitutet har ordnat räddningsutbildning på svenska. Nödcentralsverket ska kunna betjäna den som gjort ett nødmeddelande på båda nationalspråken. Nödcentralsjourhavande måste behärska tjänstemannasvenska. Nödcentralsverket beaktar vid rekryteringar och planeringen av arbetsskiften att personalen har de språkkunskaper som skötseln av arbetsuppgifterna förutsätter.

Språklagstiftningen efterföljs vid inrikesministeriet planmässigt och målinriktat.

Undervisnings- och kulturministeriet (UKM)

Språklagstiftningen efterföljs enligt följande:

- Regeringens propositioner ges på finska och svenska.
- Begäran om utlåtande som innehåller lagförslag görs på båda nationalspråken. Man eftersträvar att även uppgöra andra begäran om utlåtanden– beroende på sak – på både finska och svenska.
- Ministeriets internet-sidor är trespråkiga (finska, svenska, engelska). Det centrala innehållet finns även på svenska.
- Ministeriets officiella brevformulär är på finska och svenska.
- Publikationerna innehåller ett sammandrag på svenska.

- Beslut om statsunderstöd görs på finska eller svenska, beroende på sökanden (listor med fraser/termer).
- En stor del av personalen använder både nationalspråken för sina kontaktuppgifter i e-posten och i e-postens automatiska frånvaromeddelanden.
- I kontakt med privatpersoner eftersträvar man att använda det nationalspråk ifrågavarande person valt att använda eller båda nationalspråken.
- Tal och utkast till tal: åtminstone en del av talet översätts och hålls även på svenska.
- Finsk- och svenskspråkiga dagstidningar finns tillgängliga.
- Arbetsgrupperna har också en svenskspråkig medlem.

Språklagstiftningen iakttas enligt följande:

- De ovan nämnda tillvägagångssätten är vedertagna; nationalspråksnätverkets två medlemmar följer situationen på allmänt plan.

Jord- och skogsbruksministeriet (JSM)

Jord- och skogsbruksministeriet är en i språklagens (423/2003) 6 § avsedd tvåspråkig myndighet. Inom ministeriets förvaltningsområde sköts även uppgifter i landskapet Åland. Som handläggningsspråk vid jord- och skogsbruksministeriet används partens språk. Då ministeriet sköter angelägenheter med Ålands landskapsregering används svenska. Speciellt i lagberedningen följer man språklagsstiftningens utveckling och man försäkrar sig om att den tillämpas. Det svenska språket framhävs i ärenden som speciellt berör den svenskspråkiga befolkningen. Som exempel kan nämnas beredningen av revideringen av fiskelagen där arbetsgruppens mest centrala förslag översattes till svenska redan före den egentliga beredningen av regeringens proposition påbörjades.

Kommunikationsministeriet (KM)

- Ministeriets kontaktperson i nationalspråksfrågor granskar den inkommende posten för att identifiera material som är intressant med tanke på nationalspråksstrategin (svenskspråkiga brev från medborgare, riksdagsledamöternas skriftliga spörsmål som gäller nationalspråken, begäran om utlåtanden, klagan) och följer upp behandlingen av ärendet.
- Ministeriets översättare deltar i arbetet med nationalspråksstrategin och främjar för sin del iakttagandet av språklagstiftningen vid ministeriet genom översättningar och informations-spridning.
- Uppföljning av ministeriets webbplats på finska och svenska (sporadiskt)

- Vid ministeriet verkar ett nationalspråksnätverk med representanter för ministeriets förvaltningsområde; vid behov deltar även företrädare för de två statsbolag som styrs av ministeriet
- Finavia Abp har blivit föremål kritik i nationalspråksfrågor, vilket uppmärksammas i ministeriets nationalspråksnätverk.

Arbets- och näringsministeriet (ANM)

Den egna verksamheten kan anses vara tillfredsställande, men det finns alltid rum för förbättring.

Arbets- och näringsministeriet (ANM) har bundit sig till hela statsförvaltningens gemensamma verksamhetssätt och värdegrund. Det centrala inom god förvaltning vid ANM är bestämmelserna om legalitetsprincipen, serviceprincipen, adekvat service och effektivitet, rådgivningsskyldighet samt kravet på gott språkbruk. Man informerar personalen om grunderna för god förvaltning på ministeriets intranät bland annat i avsnittet Som tjänsteman vid ANM.

I ANM:s sakkunnigorganisation är tillräckliga språkkunskaper en del av personalens baskunnande och sociala kompetens och därmed en del av de reguljära förvaltningsprocesserna. Regleringen har utvecklats vid ministeriet genom att förbättra effektivitetsutvärderingen.

Den lagstadgade nivån på kunskaper i de inhemska språken samt faktisk kunskap i främmande språk bedöms genom intyg av språkkunskaper och arbestintyg samt i samband med arbetsintervjun. Ansvaret för att språkkunskaperna bestyrkts ligger ändå i sista hand hos den enheten som rekryterar.

En av ANM:s operativa mål i likabehandlingsplanen är bland annat att språket inte får vara ett hinder för tillgång till service man då man uträttar ärenden på ANM:s förvaltningsområde. Då man uträttar ärenden på ANM:s förvaltningsområde fungerar finska och svenska som språk i hela landet. På samernas hembygdsområde används finska och samiska. I arbetsgemenskapen säkerställs en tillräcklig kunskapsnivå för att även kunna betjäna på andra språk än modersmålet. Detta gäller kundbetjäning, informeringstjänster, elektroniska informeringstjänster och annan handledning och rådgivning för kunder. En tolk används alltid i situationer där det krävs för att trygga kundens rättsäkerhet och likabehandling.

Ministeriet uppföljer regelbundet hur effektfull dess verksamhet är på ett allmänt plan bland annat genom respons som kommit via webbplatsen, uppföljning av media, utlåtanden och höranden, skriftliga frågor samt separata utvärderingar. Man följer regelbundet med hur lyckad kommunikationen varit och hur meddelanden gått igenom både genom självutvärdering och med hjälp av externa utvärderare.

Den interna kommunikationens funktionsduglighet följs även upp regelbundet. Dessutom får man information om personalens uppfattningar om inre kommunikation och förverkligandet av värderingar genom undersökning om arbetstillfredställelse. Information om kvaliteten av service på nätet fås med hjälp av användarundersökning. Metoder och verksamhetssätt för kommunikation utvecklas på basis av responsen som fåtts av uppföljningen.

Social- och hälsovårdsministeriet (SHM)

I social- och hälsovårdsministeriets personal- och utbildningsplan för året 2015 ingår en utvärdering av personalens språkkunskaper samt en plan för språkutbildning.

I många uppgifter vid ministeriet förutsätts goda språkkunskaper. Behov av och kunskaper i det svenska språket utredes år 2013. Även om personerna som skötte dessa uppgifter enligt utredningen i regel hade tillräckliga kunskaper i det svenska språket, kom det fram att det även finns behov av förbättring. Man stödjer sig ganska ofta på de få personer vid ministeriet som har svenska som modersmål.

Vid social- och hälsovårdsministeriet ligger tyngdpunkten på språkutbildning på det svenska språket. Det fästs särskild uppmärksamhet på kunskaper i det svenska språket och man försäkrar sig om att det också i framtiden vid ministeriet finns tillräckliga kunskaper i det svenska språket för skötseln av uppgifterna. I språkundervisningen satsar man på aktivering av språkkunskaper i svenska. Enligt behov arrangerar man svenska grupper som samlas varje vecka samt intensivkurser och man ordnar privatundervisning.

Finansministeriet (FM)

I verksamheten följer man god förvaltningssed och språklagen, d.v.s. att officiella översättningar och myndighetens dokument finns tillgängliga på båda nationalspråken. Svenskspråkiga medborgare eller myndigheter kan uträtta ärenden på sitt modersmål. Vid rekryteringen tas i beaktande bestämmelserna i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda och vid rekryteringsprocessen efterföljs språklagen, genom att bland annat annonserna publiceras på både finska och svenska.

I ministeriets projekt har man utfört bedömningar av språkliga konsekvenser (till exempel SADE- och ALKU-projekten). Vid lagarberedning utförs en språklig konsekvensbedömning. För projekten förutsätts konsekvensbedömningar enligt ministeriets Projektarbetes -modell. Man följer justitiemiesteriets anvisningar för språklig konsekvensbedömning.

På de Webbplatsen finns information tillgängligt på finska och svenska.

Miljöministeriet (MM)

- I miljöministeriets kommunikation används i bred utsträckning båda nationalspråken bland annat i meddelanden, på webbsidor, i publikationer, i ministeriets logotyp och botten för formulär samt i presentationsmaterial. (Noggrannare uppskattning om mängden tvåspråkigt kommunikationsmaterial hittas i uppföljningstabellen, bilaga 2.) En del av miljöministeriets kampanjer i sociala medier förverkligas på flera språk.
- Vid miljöministeriets rekryteringar säkerställs alltid att sökanden har tillräckliga språkkunskaper för uppgiften och att de kunskaper i nationalspråken som lagen förutsätter uppnås. Språkkunskaperna kontrolleras även vid intervjuerna.
- Det ordnas regelbundet och enligt behov utbildning för ministeriets tjänstemän i svenska inom ramen för miljöministeriets utbildningsverksamhet. Vid utvecklingssamtalen kommer man överens om utbildning.

Försvarsministeriet

Efterföljandet av språklagstiftningen är på en god nivå vid försvarsministeriet. Efterföljning av lagen sköts vid sidan om den dagliga verksamheten och den hör dessutom till området för den allmänna laglighetsövervakningen.

Exempel på tillämpning av språklagstiftningen:

- De externa webbsidorna vid försvarsministeriet är nästan lika omfattande på svenska som på finska, och ministeriets meddelanden publiceras på båda språken.
- I försvarsministeriets botten för brev och andra dokument är ministeriets logotyp och kontaktuppgifter på båda nationalspråken och därtill på engelska.
- Vid rekryteringar säkerställs de språkkunskaper som lagen förutsätter genom att be den som intervjuas att呈现出 intyg eller matrikelutdrag där språkkunskaperna framgår. Om man anser att goda kunskaper i svenska är en merit, kan en del av frågorna ställas på svenska.
- Även i försvarsmaktens utnämningar som föredras av försvarsministeriet kan språkkunskaper som framgår ur matrikelutdrag kontrolleras med separata språkintyg, eftersom uppgifterna ibland är bristfälliga eller lämnar utrymme för tolkning.

2. Hur främjas användningen av nationalspråken vid ministeriet?

Utrikesministeriet (UM)

Vid utrikesministeriet fästs uppmärksamhet vid kunskaper i nationalspråken när man rekryterar.

I målsättnings- och utvecklingssamtal mellan förman och anställd behandlas kontinuerligt den anställdas språkkunskaper och utveckling av dessa.

Kunskaper i det andra nationalspråket stöds av att språkutbildning uppskattas i UM:s verksamhetskultur. Man får studera språk två veckotimmar under arbetstid, och svenska är ett av språken där språkgrupper verkar aktivt.

På UM:s kommunikationsavdelning fungerar översättaren även som informatör, och denna har som uppgift att säkra en smidig extern kommunikation på svenska – inte enbart med beaktande av språklagens minimibestämmelser, utan även i vidare mening. På UM:s medborgartjänst sköter man om att resemeddelanden publiceras på svenska snabbt.

På utrikesministeriets intranät finns ett permanent meddelande om Nationalspråksstrategin, om de praktiska verktygen som finns i strategins bilaga samt en länk till justitieministeriets webbplats om Nationalspråksstrategin. På intranät fäster man även uppmärksamhet vid att frånvaromeddelandet bör finnas på båda nationalspråken vid längre frånvaron. Därtill uppmanades personalen på intranätet att delta i "Päivä på svenska" – evenemanget 6.11.2014 och att till exempel tala svenska vid kaffebordsdiskussioner.

UM förnyar innehållet på sina webbsidor under våren 2015 och sidorna kommer även i fortsättningen att vara trespråkiga. På så sätt kommer en stor del av ministeriets informationsutbud på nätet att även finnas på svenska. På hösten 2015 öppnas dessutom en Nätkonsultjänst, som har som uppgift att svara på medborgares konsulrelaterade frågor (till exempel gällande resesäkerhet) på nätet och sociala medier. Det är meningen att nätkonsulen fungerar på båda nationalspråken.

Inrikesministeriet (IM)

Inrikesministeriets nya logotyp är tvåspråkig i enlighet med språklagen och syns i allt material som framställs vid ministeriet. En svenskspråkig översättare arbetar vid ministeriets kommunikationsenhet. Det tryckta informationsmaterialet och nästan alla pressmeddelanden översätts till svenska och ministeriets webbplats är tvåspråkig. En handbok om varningsmeddelanden har publicerats även på svenska på ministeriets webbplats (IM 2/2013). Därtill publiceras ministeriets lagstiftningsplan i sin helhet även på svenska. De språkliga rättigheterna har varit ett särskilt tema i laglighetsövervakningens granskningar av Polisstyrelsen sedan 2011.

Inrikesministeriet ordnar grundundervisning i svenska, vilket ger tjänstemän med invandrarbakgrund möjlighet att delta i undervisningen. Varje person med invandrarbakgrund som arbetar vid enheten för juridiska frågor har deltagit i undervisningen. Användning av nationalspråken främjas aktivt vid inrikesministeriet.

Undervisnings- och kulturministeriet (UKM)

- Information om nationalspråksstrategin och de praktiska verktyg som ingår i dess bilaga samt om justitieministeriets webbplats om nationalspråksstrategin har spridits inom undervisnings- och kulturministeriet och till ämbetsverken inom ministeriets förvaltningsområde. En permanent länk till webbplatsen om nationalspråksstrategin finns på undervisnings- och kulturministeriets intranät (Sisäpiha).
- UKM ordnar regelbundet undervisning i svenska under tjänstetid åt personalen.
- Vid rekryteringen kontrolleras att sökanden har tillräckliga språkkunskaper (kraven framgår ur ansökan). När tjänstemän väljs till nordiska eller motsvarande uppdrag görs intervjuerna delvis på svenska.
- Användning av nationalspråken främjas även med kampanjen Klart myndighetsspråk som pågår från hösten 2014 till december 2015 (i bakgrunden finns UKM:s och Koton arbetsgrupp). Syftet är att uppmuntra statliga och kommunala myndigheter samt läroanstalter att tillägna sig åt åtgärderna i handlingsprogrammet för klart myndighetsspråk, vilket i praktiken berör båda nationalspråken. Kampanjen genomförs av finansministeriet (projektet Öppen förvaltning), UKM, Statsrådets kansli och Institutet för de inhemska språken KOTUS, Kommunförbundet, Selkokeskus samt andra eventuella aktörer.
- UKM strävar efter att främja användning av nationalspråken inom utbildning och vetenskap, med beaktande av högskolornas autonomi.

Universiteten

- Enligt universitetslagens 35 § 3 moment har var och en rätt att i egen sak använda finska eller svenska och att få expeditioner på det språk han eller hon använt.
- Om undervisnings- och examensspråken bestäms i universitetslagens 11 §, enligt vilken det finns både finskspråkiga och svenskspråkiga universitet samt tvåspråkiga universitet.
- I universitetslagens 12 § bestäms om utbildning av personer med kunskaper i svenska, vilken innehåller ansvar för att ett tillräckligt antal personer med kunskaper i svenska utbildas för landets behov.

Yrkeshögskolorna

- Enligt yrkeshögskolelagens 8 § 3 moment är yrkeshögskolans undervisnings- och examensspråk finska eller svenska i enlighet med vad tillståndet föreskriver om detta.
- Enligt yrkeshögskolelagens 42 § 3 moment tryggas yrkeshögskolans möjligheter att förverkliga sina målsättningar på finska eller svenska av statsmakten.

Jord- och skogsbruksministeriet (JSM)

Jord- och skogsbruksministeriet har en högklassig översättare som översätter mycket material till kommunikationsavdelningen. Cirka 50 % av meddelandena översätts till svenska. Oftast publiceras de största och mest betydelsefulla ärendena och beslutet på svenska. Hit hör aktuella meddelanden som bedöms beröra svenskspråkiga, men till exempel teknisk information gällande förändringar i förordningar översätts inte i sin helhet. Meddelanden som gäller stöd och ersättningar publiceras alltid även på svenska. För att få en bra helhetsbild av översättningsbehovet har kommunikationsavdelningen varit i kontakt med svenskspråkiga organisationer och media.

Jord- och skogsbruksministeriets nya webbsidor kommer att innehålla de centrala uppgifterna på båda nationalspråken. Information om reformen av EU:s jordbrukspolitik har delats ut brett även på svenska. Presentationsmaterial som innehåller viktig information har översatts. Oftast finns materialet på svenska tillgängligt åtminstone elektroniskt för att undvika kostnader för upptryckning. Hit hör bland annat olika strategier.

Kommunikationsavdelningen känner till ministeriets svenskspråkiga experter, och dessa svarar till exempel på svenskspråkig respons och till dem hänvisas förfrågningar från media. Olika nyhetsbrev har tidigare producerats även på svenska, men för att antalet läsare har blivit väldigt litet har det varit kostnadseffektivt att fortsätta enbart på finska. Den som framför frågor i sociala medier får svar på sitt eget språk.

Kommunikationsministeriet (KM)

- Ministeriets intranät är öppet för alla tjänstemän för artiklar, kåserier och skrivelser på svenska.

Arbets- och näringsministeriet (ANM)

Upprätthållandet av personalens kunnande samt kontinuerligt utvecklingsarbete stöder ministeriets vision, strategi, värdegrund och verksamhetssätt. I sakkunnigorganisationer är upprätthållandet och ett kontinuerligt utvecklande av personalens kunnande en av grundförutsättningarna för ministeriets framgångsrika verksamhet. I ett läge av ständig förändring växer kunnandets roll konstant på olika områden. För att vara framgångsrik i arbetslivet, krävs kontinuerlig och målmedveten uppföljning och utbildning av alla inom det egna området. Alla har en rätt att upprätthålla nödvändiga färdigheter och information som krävs för arbetet och utveckling i arbetet.

Utgångspunkten är att ministeriet sköter om att personalen har den språkkunskap som krävs för uppgifterna genom att ordna utbildning och annan personalpolitisk verksamhet. Dessutom har all personal vid ANM en rättighet (arbetsgivaren stöder) att uppehålla och utveckla de kunskaper och färdigheter som krävs för att verka och utvecklas i arbetet. Principen är inskriven i ANM:s allmänna principer och verksamhetssätt för personalutbildning och utvecklande av personalen. Den anställda har även ett eget ansvar för sin utveckling. Möjligheter till utveckling utnyttjas aktivt vid ministeriet (egen och utbildning ordnad av andra).

Ministeriet har ordnat olika former (grupper, individuell osv.) av språkundervisning.

Social- och hälsovårdsministeriet (SHM)

Användning av nationalspråken främjas vid social- och hälsovårdsministeriet på följande sätt:

- För personalen ordnas språkundervisning
- Genom att översätta pressmeddelanden och publikationer till svenska.
- Användning av svenska främjas vid möten och hörande.
- Ministeriets ledning uttrycker ett positivt förhållningssätt till båda nationalspråken.
- Ministeriet erbjuder media- och interaktionsträning till ledningen och experter, som bl.a. innehåller träning i färdigheter i att uppträda och skriva.
- En ökad användning av sociala medier till exempel i SHM:s evenemang ökar synligheten av båda nationalspråken, eftersom tweets görs även på svenska.

Finansministeriet (FM)

Vid finansministeriet har undervisning i svenska erbjudits i smågrupper vid behov. År 2014 fanns en grupp på kommun- och regionalförvaltningsavdelningen och en annan smågrupp i svenska bestod av personer från olika avdelningar. Tjänstemannautbyte till Norden rekommenderas och under året 2014 var en person på tjänstemannautbyte i Stockholm.

Vi har planerat utbildning i språklagstiftningen som en del av utbildningsprogrammet för juridik och förvaltning. Detta har inte ännu förverkligats.

Miljöministeriet (MM)

- Man strävar efter att meddela om aktuella ärenden som gäller språklagstiftning och klart myndighetsspråk på intranätet, så som verksamhetsprogram och kampanjer om myndighetsspråk (också i form av påminnelser, då det gäller program med lång tidsintervall).
- Förutom språklagstiftningen iakttas även respons om behov av flerspråkigt material från medborgare och andra aktörer, då man skapar och bearbetar ministeriets material. Man eftersträvar att rätta eventuella bristfälligheter snabbt.
- Man försöker förutse kommande händelser och beakta olika målgrupper i språkärenden genom att driva en öppen samtalskultur. Prövningen grundar sig på språklagstiftningen eller ändamålsenlighet och utförs i gott samarbete med ministeriets tjänstemän.
- Vid ministeriet eftersträvar man att använda båda nationalspråken (samt engelska) på ett ändamålsenligt sätt även i mera informella situationer, som på inofficiella skyltar (till exempel vid returplatsen för muggar).

Försvarsministeriet

Ministeriets verksamhetsenheter har underrättats om nationalspråksstrategin och startegins webbplats. Det har också publicerats en artikel om strategins webbsidor på ministeriets interna webbtidning. På ministeriets intranät finns en länk till nationalspråksstrategin, och man har som avsikt att infoga en länk till strategins webbplats på intranätets ingångssida.

Vid försvarsministeriet verkar en svenskaspråkig diskussionsgrupp som leds av en utomstående lärare. Kursen erbjuds dem som vid utvecklingssamtalen eller andra tillfällen uttryckt vilja att förbättra sina kunskaper i svenska. Dessutom ordnas det vid ministeriet skräddarsydda kurser i svenska för bestämda målgrupper.

Bilaga 2: Åtgärder som ingår i nationalspråksstrategin för regeringsperioden 2011–2015

uppnåddes

uppnåddes delvis

uppnåddes inte/sköts upp

1. Ökning av nationalspråkens synlighet och systematisk tillämpning av språklagstiftningen i förvaltningens processer

Åtgärdsnummer	1
Åtgärd	De båda nationalspråkens synlighet ökas i den offentliga verksamheten bland annat genom tillämpning av de praktiska verktyg som ingår i bilagan till nationalspråksstrategin.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Alla statliga myndigheter
Situation	
Nuläge	<p>Social- och hälsovårdsministeriet: Social- och hälsovårdsministeriets ledningsgrupp har informerat hela ministeriet om justitieministeriets nya webbplats som gäller den nya nationalspråksstrategin. Dessutom har en länk till webbplatsen lagts till på social- och hälsovårdsministeriets intranät.</p> <p>Undervisnings- och kulturministeriet: Information om nationalspråksstrategin och de praktiska verktyg som ingår i bilagan till den samt om justitieministeriets webbplats som gäller nationalspråksstrategin har spridits inom undervisnings- och kulturministeriet och till ämbetsverken inom ministeriets förvaltningsområde. En permanent länk till webbplatsen om nationalspråksstrategin har lagts till undervisnings- och kulturministeriets intranät (Sisäpiha).</p> <p>Jord- och skogsbruksministeriet: Information om nationalspråksstrategin har spridits inom ministeriet och till ämbetsverken inom dess förvaltningsområde. På ministeriets intranät finns en informationsbläckare om strategin och en permanent länk till webbplatsen om nationalspråksstrategin.</p> <p>Utrikesministeriet: På utrikesministeriets intranät finns information om nationalspråksstrategin och de praktiska verktyg som ingår i bilagan till den. En permanent länk till justitieministeriets webbplats om nationalspråksstrategin har lagts till ett meddelande på intranätet.</p> <p>Statsrådets kansli: Dialoger har förts med kommunikationsenheten om att i den tvåspråkiga kommunikationen bättre utnyttja det material som i något annat sammanhang översatts till svenska samt om målet att samtidigt kommunicera på båda nationalspråken. Utgångsläget för tvåspråkigheten i den offentliga verksamheten vid statsrådets kansli har i sin helhet varit god.</p>

Inom ministeriet har man använt ministeriets intranät för att kommunicera om nationalspråksfrågor bland annat i samband med lanseringen av webbplatsen om nationalspråksstrategin.

Arbets- och näringsministeriet:

På arbets- och näringsministeriets intranät finns information om nationalspråksstrategin och de praktiska verktyg inklusive länkar som ingår i bilagan till den.

Åtgärdsnummer	2
Åtgärd	De praktiska verktyg som ingår i bilagan till nationalspråksstrategin tas i bruk hos alla statliga myndigheter så att båda nationalspråken på ett behörigt sätt kan beaktas i förvaltningen.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Alla statliga myndigheter
Situation	
Nuläge	<p>Inrikesministeriet:</p> <p>Inrikesministeriets nya logotyp är tvåspråkig i enlighet med språklagen och syns i allt material som framställs vid ministeriet. Det arbetar en svenskspråkig översättare vid ministeriets kommunikationsenhet. Det tryckta kommunikationsmaterialet och nästan alla pressmeddelanden översätts till svenska och ministeriets webbplats är tvåspråkig. En handbok om varningsmeddelanden har publicerats även på svenska på ministeriets webbplats (IM 2/2013). Därtill publiceras ministeriets lagstiftningsplan i sin helhet även på svenska.</p> <p>Inom inrikesministeriets förvaltningsområde har man beaktat verkställandet av nationalspråksstrategin (inklusive de praktiska verktygen) och detta följs upp vid planeringen av verksamheten och ekonomin. Man publicerade till exempel den 6 september 2013 en rapport om den rättsliga grunden gällande polisens laglighetsövervakning i sin helhet på svenska. I slutet av 2013 publicerades även inrikesministeriets lagstiftningsplan i sin helhet på svenska. Dessa finns tillgängliga på ministeriets webbplats. Därtill har de språkliga rättigheterna varit ett särskilt tema i granskningen av Polisstyrelsens laglighetsövervakning sedan 2011.</p> <p>I enlighet med resultatavtalet mellan inrikesministeriet och Polisstyrelsen för 2014 genomför man de riktlinjer som fastställs i nationalspråksstrategin, satsar på tillgängligheten av polistjänster på samiska och vidtar språkliga utvecklingsåtgärder.</p> <p>Med Polisstyrelsens åtgärder har man ingripit i polisens möjligheter att arbeta på båda nationalspråken så att medborgarnas språkliga rättigheter ska uppfyllas vid förundersökningar och i myndighetsverksamheten, samt i tillgången till polistjänster på samiska. När det gäller polisens lednings- och lägescentraler har polisenheternas uppmärksamhet fästs vid säkerställandet av de befintliga språkkunskaperna, eftersom lednings- och lägescentralerna har till uppgift bland annat att utfärda varningsmeddelanden på båda nationalspråken. I mer omfattande situationer kan lednings- och lägescentralerna sköta den externa kommunikationen och informationen på olika språk också tillsammans med kommunikationsenhetens beredskapsfunktion.</p> <p>Polisstyrelsen har tillsatt en arbetsgrupp för språklig polisservice, som under 2013 har bedömt hur de nuvarande språkliga polistjänsterna tillgodoses genom att utarbeta en enkät till medborgarna (utredning om servicenivån). Enkätfrågorna täckte polisens övervaknings- och larmverksamhet, brottsutredning och tillståndsärenden, polisens externa kommunikation, de samiska språken och teckenspråket. Därtill har Polisstyrelsen riktat en begäran om utredning till både polisenheter och Polisstyrelsen enheter för att utreda hur de i regeringsprogrammet fastställda förpliktelserna gällande nationalspråksstrategin uppfylls hos polisen. Arbetet som nämns ovan omfattade även polistjänsterna på samiska och frågorna kring föreläsningsarvoden och utbildning. Vid Vasa huvudpolisstation (polisinräddningen i Österbotten) har man infört en centralisering- och stödfunktion för svenskspråkiga polistjänster, där en tvåspråkig person som har avlagt högskoleexamen arbetar på heltid. Denna utvecklingsfunktion tjänar alla polisenheter i fråga om svenskspråkiga ärenden. Funktionen säkerställer och upprätthåller en lägesbild</p>

över tillgängligheten av svenskaspråkiga polistjänster och utvecklar samarbetet med intressegrupper tillsammans med Polisstyrelsen.

Gränsbevakningsväsendets stående direktiv översätts till svenska i samband med att de utarbetas. Inom kommunikationen utarbetas svenskaspråkiga versioner av bland annat broschyrer och webbplatser. Tvåspråkigheten har beaktats i de förnyade tjänstedräkterna och deras beteckningar.

Social- och hälsovårdsministeriet:

Social- och hälsovårdsministeriets ledningsgrupp har informerat hela ministeriet om justitieministeriets nya webbplats som gäller den nya nationalspråksstrategin. Dessutom har en länk till webbplatsen lagts till på social- och hälsovårdsministeriets intranät.

Kommunikationsministeriet:

Kommunikationsministeriet främjar nationalspråken och användningen av dem i sin egen verksamhet och inom ministeriets nationalspråksnätverk, som består av företrädare för ministeriet och ämbetsverken inom dess förvaltningsområde, dvs. Trafikverket, Trafiksäkerhetsverket, Kommunikationsverket och Meteorologiska institutet.

Inom nätverket

- följs och samlas information om efterlevnaden av språklagstiftningen inom organisationerna,
- sprids information om användningen av våra nationalspråk,
- diskuteras aktuella språkfrågor inom ministeriets förvaltningsområden,
- utbyts erfarenheter av goda förfaranden och
- tas det fram idéer för att göra nationalspråken synliga i arbetsgemenskapen.

Vid ministeriet främjas användningen av det svenska språket genom att man på ministeriets intranät publicerar artiklar som skrivits på svenska av de anställda. I reformen av vägtrafiklagstiftningen fäster ministeriet särskild uppmärksamhet vid ett klart och tydligt språk såväl på finska som på svenska.

Miljöministeriet:

- Merparten av innehållet på miljöministeriets webbplats ym.fi (uppskattningsvis ca 80 procent) har publicerats på både finska och svenska.
- Cirka 70 procent av innehållet på miljöförvaltningens gemensamma tjänst miljo.fi har publicerats på både finska och svenska.
- De pressmeddelanden som språklagen förutsätter översätts alltid (ofta håller tidtabellen för översättningarna inte, eftersom pressmeddelandena blir färdiga i sista minuten). När det gäller andra pressmeddelanden översätts ca 40–50 procent (bedöms enligt målgrupp).
- I publikationerna som ingår i ministeriets publikationsserie finns alltid ett finsk- och svenskaspråkigt sammandrag.
- Ministeriets logotyp är trespråkig (finska, svenska och engelska). Logotypen används aldrig på ett enda språk.
- Allt presentationsmaterial om ministeriet har tagits fram på både finska och svenska.
- Ministeriets seriepublikationer arkiveras elektroniskt i publikationsarkivet HELDA, som finns tillgängligt på både finska och svenska.
- Nyheter om nationalspråksstrategin finns på intranätet, där det även finns en permanent länk till webbplatsen om nationalspråksstrategin.

Undervisnings- och kulturministeriet:

Information om nationalspråksstrategin och de praktiska verktyg som ingår i bilagan till den samt om justitieministeriets webbplats om nationalspråksstrategin har spridits inom undervisnings- och kulturministeriet och till ämbetsverken inom ministeriets förvaltningsområde. En permanent länk till webbplatsen om nationalspråksstrategin har lagts till undervisnings- och kulturministeriets intranät (Sisäpiha).

Begäran om utlåtande – beroende på ärendet och de som innehåller lagförslag – utarbetas på båda nationalspråken.

- Undervisnings- och kulturministeriets webbplats är trespråkig (finska, svenska,

engelska). Webbplatsens centrala innehåll har översatts till svenska.

- Undervisnings- och kulturministeriets officiella brevblankett är på både finska och svenska.
- Publikationerna innehåller ett svenskspråkigt sammandrag.
- Statsunderstödsbesluten fattas på antingen finska eller svenska beroende på sökanden.
- En stor del av personalen använder både finska och svenska i sina frånvaromeddelanden och de kontaktuppgifter som nämns i e-postmeddelandena.
- Kontakterna med privatpersoner: man strävar efter att använda det nationalspråk som personen i fråga använder, eller både finska och svenska.
- Tal/utkast till tal: åtminstone en del av talets innehåll översätts/framförs också på svenska.
- Finskspråkiga dagstidningar finns tillgängliga.
- I arbetsgrupper medverkar även en svenskspråkig medlem (eller flera, om ärendet så förutsätter).

Jord- och skogsbruksministeriet:

Jord- och skogsbruksministeriet håller som bäst på att lansera en ny webbplats. En företrädare för nationalspråksnätverket har aktivt medverkat i redaktionsrådet och sett till att nationalspråken används på ett lika omfattande sätt och publiceras samtidigt.

Ministeriet har underrättat naturresursinstitutet LUKE, som inledde sin verksamhet vid ingången av året, om användningen av nationalspråken och om webbplatsen om nationalspråksstrategin samt de verktyg som ingår i den. Ministeriet följer aktivt upp tvåspråkigheten i webbplatserna inom dess förvaltningsområde.

Finansministeriet:

- I princip alla pressmeddelanden (ca 95 procent) ges ut på både finska och svenska.
- Ministeriets logotyp är trespråkig (finska, svenska och engelska).
- En stor del av webbplatsens sidor finns tillgängliga på både finska och svenska.
- I publikationerna finns alltid ett finskspråkigt sammandrag.
- Vid ordnandet av evenemang för intressegrupper (särskilt kommuner) beaktas deltagandet av finskspråkiga: inbjudan skickas vid behov på båda språken och tolkningsmöjlighet erbjuds, anföranden görs i mån av möjlighet och enligt målgruppen på båda språken.

Försvarsministeriet:

Ministeriets verksamhetsenheter har underrättats om nationalspråksstrategin och webbplatsen i anslutning till den. Därtill har det publicerats en artikel om dessa i ministeriets interna webbtidning. På ministeriets intranät finns en länk till strategipublicationen, och avsikten är att lägga till en länk till webbplatsen om strategin på intranätets ingångssida.

Ministeriets logotyp är trespråkig (finska, svenska och engelska) och bokstavsstorleken är samma i alla språkversioner. Även på brevmallar och andra dokumentmallar ska ministeriets logotyp och kontaktuppgifter finnas tillgängliga på dessa tre språk. Ministeriets svenskspråkiga webbplats är nästan lika omfattande som den finskspråkiga, och pressmeddelanden publiceras på båda nationalspråken.

Utrikesministeriet:

På utrikesministeriets intranät finns information om nationalspråksstrategin och de praktiska verktyg som ingår i bilagan till den. En permanent länk till justitieministeriets webbplats som gäller nationalspråksstrategin har lagts till ett meddelande på intranätet.

Statsrådets kansli:

En mer omfattande utredning om efterlevnaden av språklagen vid statsrådets kansli utarbetades 2013 med hjälp av de praktiska verktygen. Som resultat av utredningen valde man vid stadsrådets kansli följande tyngdpunkter: 1) beaktandet av nationalspråken i kanslins anvisningar och föreskrifter, 2) beaktandet av språkkunskaper vid till exempel

rekrytering, 3) nationalspråkens synlighet såväl i extern som intern verksamhet och 4) framlyftandet av klart myndighetsspråk på båda nationalspråken. Våren 2015 utarbetas en mindre lägesuppdatering av utvecklingen av språkfrågorna.

I samband med beredningen av statsrådets förvaltningsenhet har språkfrågorna framhävts under hela projektet. En av de lagstadgade uppgifterna som den nya översättnings- och språksektorn kommer att åta sig är styrning och utveckling av kvaliteten på statsrådets och dess ministeriers myndighetsspråk.

Arbets- och näringsministeriet:

- Ministeriets logotyp är trespråkig (finska, svenska och engelska).
- Nästan alla pressmeddelanden (ca 85 procent) ges ut på både finska och svenska.
- Ministeriets webbplats tem.fi finns tillgänglig på både finska och svenska.
- I publikationerna finns alltid ett finsk- och svenskspråkigt sammandrag.
- Allt presentationsmaterial om ministeriet har tagits fram på både finska och svenska.
- Nyheter om nationalspråksstrategin finns på ministeriets intranät.

Åtgärdsnummer	3
Åtgärd	Information om nationalspråksstrategin och de praktiska verktyg som ingår i bilagan till den sprids.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Justitieministeriet
Situation	
Nuläge	 <p>För att stödja myndigheternas arbete har justitieministeriet öppnat en webbplats med information om regeringens nationalspråksstrategi och dess innehåll.</p> <p>http://justitieministeriet.fi/nationalspraksstrategin</p>

Åtgärdsnummer	4
Åtgärd	Ministerierna utser till stöd för ledning en eller flera kontaktpersoner i nationalspråksfrågor för nationalspråken med utgångspunkt i den uppgiftsbeskrivning som ingår i bilagan till nationalspråksstrategin.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Alla ministerier
Situation	
Nuläge	Ministerierna har på begäran av justitieministeriet utsett till stöd för sin ledning en eller flera kontaktpersoner i nationalspråksfrågor.

Åtgärdsnummer	5
Åtgärd	Ett nätverk av ministeriernas kontaktpersoner i nationalspråksfrågor skapas och nätverket handleds för sin uppgift.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Justitieministeriet
Situation	
Nuläge	Justitieministeriet har den 14 maj 2013 tillsatt ett nationalspråknätverk för perioden 1.6.2013–31.5.2015.

Åtgärdsnummer	6
Åtgärd	Språklig konsekvensbedömning utförs i framtida projekt som en del av förvaltningsreformer och lagberedningsprojekt. Resultaten av konsekvensbedömningen beaktas på behörigt sätt när man genomför reformer. Som hjälp används justitieministeriets anvisning om språklig konsekvensbedömning.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Alla statliga myndigheter
Situation	
Nuläge	<p>Inrikesministeriet: En bedömning av de språkliga konsekvenserna gjordes innan Gräns- och sjöbevakningsskolans funktioner sammanslogs och koncentrerades till Imatra.</p> <p>Jord- och skogsbruksministeriet: På uppdrag av jord- och skogsbruksministeriet har KPMG Ab Oy bedömt verksamheten hos Finlands skogcentral och Skogsbrukets utvecklingscentral Tapiro. Genom reformen av skogcentralerna separerades Finlands skogscentrales affärsverksamhet från de offentliga förvaltningsuppgifterna och sammanslogs 13 regionala skogcentraler till en riksomfattande organisation. Därtill stiftades det en ny skogcentralslag. Skogcentralen ska enligt skogcentralslagen omfattas av jord- och skogsbruksministeriets strategiska och resultatorienterade styrning. På basis av bedömningen konstaterades att organisationens funktioner uppfyller de villkor som ställts i lagen. Bland de regionala enheterna ska minst en vara avsedd för svenskaspråkiga och tvåspråkiga områden, där det i språklagen föreskrivna huvudsakliga arbetspråket är svenska. Dessutom ska en av ledamöterna i en direktion företräda i huvudsak svenskaspråkiga områden. I praktiken betjänas svenskaspråkiga kunder av Skogcentralen Kusten, där det huvudsakliga arbetspråket i enlighet med språklagen är svenska. Till den nuvarande direktionen har utnämnts en ledamot för att företräda svenskaspråkiga områden.</p> <p>Finansministeriet: Bedömningen av de språkliga konsekvenserna ingår åtminstone i den nya kommunallagen (RP 268/2014).</p> <p>Försvarsministeriet: I anslutning till försvarsmaktsreformen bedömdes i samband med beredningen av en ändring av lagen om försvarsmakten samt därtill hörande statsrådsförordning de språkliga konsekvenserna av ändringarna.</p> <p>Arbets- och näringsministeriet: Bedömningen av de språkliga konsekvenserna ingår i en regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av handelsregisterlagen, föreningslagen och 10 § i företags- och organisationsdatalagen (RP 149/2014 rd). I propositionen föreslogs det att magistraternas och närings-, trafik- och miljöcentralernas lokala myndighetsuppgifter för handels- och föreningsregistret koncentreras till Patent- och registerstyrelsen. I regeringens proposition RP 197/2014 till riksdagen med förslag till ändring av lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna och till vissa lagar som har samband med den ingick en egen paragraf för serviceenheten för den språkliga minoriteten. Enligt paragrafen ska förutom närings-, trafik- och miljöcentralerna också det nya utvecklings- och förvaltningscentret (KEHA) kunna ha en särskild serviceenhet för uppgifter inom sitt verksamhetsområde som betjänar regionens finsk- eller svenskaspråkiga minoritet eller, inom samernas hembygdsområde enligt sametingslagen, dess samiska minoritet.</p>

Åtgärdsnummer	7
Åtgärd	Ett verktyg för kommunerna bereds under våren 2013 om hur de språkliga rättigheterna ska beaktas vid kommun sammanslagningar.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Finansministeriet i samarbete med Finlands Kommunförbund och eventuellt justitieministeriet
Situation	
Nuläge	<p>Genom en ändring av kommunstrukturlagen som trädde i kraft sommaren 2013 förpliktades kommunerna att även beakta tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna vid beredningen av sammanslagningarna. I lagens 8 § föreskrivs:</p> <p>"Om en sammanslagning gäller en tvåspråkig kommun, ska kommunerna i sammanslagsavtalet komma överens om enligt vilka principer servicen och förvaltningen i den nya kommunen ska ordnas för att de finskspråkiga och de svenska språkiga invånarnas språkliga rättigheter ska tryggas."</p> <p>Därtill har Kommunförbundet utifrån de praktiska verktygen för nationalspråksstrategin utarbetat "Nationalspråksstrategin - Praktiska verktyg för kommuner och samkommuner".</p> <div style="background-color: #005a99; color: white; padding: 10px; text-align: center;"> <p>Kansalliskielistrategian käytännön työväliteet kunnille ja kuntayhtymille</p> <p>Nationalspråksstrategin – Praktiska verktyg för kommuner och samkommuner</p> </div> <p>http://shop.kommunerna.net/product_details.php?p=3003</p>

Åtgärdsnummer	8
Åtgärd	Tjänstemännens kunskaper i svenska och vid behov i finska stärks genom att betydelsen av de faktiska kunskaperna i nationalspråken poängteras i rekryteringen och genom att sörja för att språkkunskaperna upprätthålls. För detta styrs resurser till språkutbildning eftersom språkkunskaperna utgör en del av den yrkeskunskap som krävs för arbetsuppgiften.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Alla statliga myndigheter
Situation	
Nuläge	<p>Inrikesministeriet: Vid polisyrkeshögskolan ordnas årligen en ansökningsperiod till svenskaspråkig polisutbildning. Alla polisstuderande ges undervisning i det svenska språket. I Gräns- och sjöbevakningsskolans undervisningsutbud ingår svenskakurser för tjänstemän som anpassats för olika behov.</p> <p>Nödcentralsverkets ämbetsområde är hela landet utom landskapet Åland. Nödcentralsverket ska kunna betjäna den som gjort ett nödmeddelande på båda nationalspråken. Nödcentralsverket beaktar vid rekryteringar och planeringen av arbetsskiften att personalen har de språkkunskaper som skötseln av arbetsuppgifterna förutsätter. Avsikten är att det nya nödcentralsdatasystemet (Erica) ska betjäna bättre än tidigare på båda nationalspråken. Vid behov finns det även tolkservice tillgänglig. Språkundervisning ordnas i viss mån, och finns tillgänglig även som webbundervisning. Nödcentralsjourhavande måste behärska tjänstemannasvenska. I läroplanen ingår 4 studiepoäng svenska. I ingenjörsutbildningen på yrkeshögskolenivå, som ordnas i samarbete med Savonia yrkeshögskola, ingår 6 studiepoäng svenska.</p> <p>Det är möjligt att delta i inträdesprovet till Räddningsinstitutets utbildning även på svenska. Räddningsinstitutet har ordnat räddningsutbildning på svenska.</p> <p>Inrikesministeriet ordnar grundundervisning i svenska, vilket ger tjänstemän med invandrarkbakgrund möjlighet att delta i undervisningen. Varje person med invandrarkbakgrund som arbetar vid enheten för juridiska frågor har deltagit i undervisningen.</p> <p>Social- och hälsovårdsministeriet: Vid social- och hälsovårdsministeriets rekrytering beaktas alltid att sökanden har de språkkunskaper i nationalspråken som lagen förutsätter. Dessutom kontrolleras i samband med intervjuerna att sökandens språkkunskaper är tillräckliga med tanke på de kommande uppgifterna. Social- och hälsovårdsministeriet ordnar regelbundet svenskakurser för personalen. Varje anställd kan enligt eget val delta i smågrupper i syfte att upprätthålla och förbättra sina språkkunskaper. Därtill ordnas vid behov privatundervisning i det svenska språket. Kurserna ordnas under tjänstetid.</p> <p>Undervisnings- och kulturministeriet: Undervisnings- och kulturministeriet ordnar regelbundet undervisning i svenska för sin personal under tjänstetid. Undervisningen sker antingen i smågrupper eller som privatundervisning. Vid rekryteringen kontrolleras att sökanden har tillräckliga språkkunskaper. När tjänstemän till exempel väljs till arbetsuppgifter som utförs i något av de nordiska länderna eller till motsvarande uppgifter, görs intervjun delvis på svenska. Kampanjen för att förbättra myndighetsspråket inleddes hösten 2014 och pågår fram till den 31 december 2015. Syftet är att uppmuntra statliga och kommunala myndigheter samt läroanstalter att tillägna sig åtgärderna i handlingsprogrammet för klart myndighetsspråk. Kampanjen genomförs av finansministeriet (projektet Öppen</p>

förvaltning), undervisnings- och kulturministeriet, Statsrådets kansli och Institutet för de inhemska språken KOTUS, Kommunförbundet, Selkokeskus samt andra eventuella aktörer.

Nuläge	<p>Miljöministeriet: Vid miljöministeriets rekryteringar säkerställs alltid att sökanden har de språkkunskaper i nationalspråken som lagen förutsätter. Även vid intervjuerna kontrolleras att sökanden har tillräckliga språkkunskaper för att sköta uppgiften. Miljöministeriet ordnar regelbundet svenskakurser för personalen beroende på behovet. Utbildningsbehoven bedöms vid utvecklingssamtal, utifrån vilka man planerar öppen utbildning för alla tjänstemän. Kurserna ordnas under tjänstetid.</p> <p>Jord- och skogsbruksministeriet: Jord- och skogsbruksministeriet anger i alla sina platsannonser att kunskaper i båda inhemska språken antingen är ett behörighetsvillkor eller förutsätts av sökande. Dessutom ställs en del av frågorna på de språk som skötseln av uppgiften i fråga förutsätter.</p> <p>Ministeriet ordnar utbildning i svenska för sin personal under tjänstetid. Dessutom stöder vissa avdelningar/enheter språkstudier med eget utvecklingsanslag. Från och med den 1 mars 2015 övergår ansvaret att ordna språkundervisning till statsrådets förvaltningsenhet.</p> <p>Försvarsministeriet: Vid rekryteringen säkerställer man att kravet på språkkunskaper som förutsätts i lagen uppfylls genom att be sökande som kallats till intervju ta med sig betyg och ett matrikelutdrag där språkkunskaperna framgår. Om till exempel goda kunskaper i det svenska språket anses meriterande vid utnämning till tjänsten, tar den som intervjuar upp denna fråga eller ställer en del av frågorna på svenska under intervjun.</p> <p>Vid försvarsministeriet verkar en svenskspråkig diskussionsgrupp som leds av en utomstående lärare. Kursen erbjuds till dem som vid utvecklingssamtal eller andra tillfällen uttryckt sin vilja att förbättra sina kunskaper i svenska. Dessutom ordnas det vid ministeriet svenskakurser för bestämda målgrupper som skräddarsyts enligt deras behov.</p> <p>Utrikesministeriet: Vid utrikesministeriets rekryteringar säkerställs alltid att sökanden har den språkkunskap som krävs i förfatningarna. Den språkkunskap som bevisats genom betyg kontrolleras under intervjuer i den utsträckning som skötseln av uppgiften förutsätter. Utrikesministeriet erbjuder sin personal regelbundet svenskakurser på olika nivåer och ger anvisningar om deltagandet i de språkexamina som behövs. Behovet av språkutbildning utvärderas vid mål- och utvecklingssamtal. De anställda kan under tjänstetid delta i sådan språkundervisning som arbetsgivaren godkänt.</p> <p>Statsrådets kansli: Kampanjen för bättre myndighetsspråk har framhävts i den interna kommunikationen med hjälp av ledningens aktiva stöd. Personalen har erbjudits undervisning i det svenska språket och möjlighet att utveckla det egna myndighetsspråket. Vid rekryteringar har statsrådets kansli beaktat kunskaperna i det svenska språket i den utsträckning som skötseln av tjänsten förutsätter.</p> <p>Kommunikationsministeriet: Kommunikationsministeriets kanslichef är beskyddare av kampanjen för bättre myndighetsspråk.</p>
--------	--

Åtgärdsnummer	9
Åtgärd	Metoder utvecklas för att försäkra sig om tjänstemännens faktiska språkkunskap vid anställningen.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Finansministeriet
Situation	
Nuläge	<p>Arbetsmarknadsverket har gett ut en ny urvalsguide för statens ämbetsverk. Handboken är en konkret informations- och distributionskanal för de praktiska verktygen som anges i punkt 6 i strategin.</p> <p>KARI LAINE ✓ KIRSI ÄIJÄLÄ</p> <p>http://www.2014.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/06_valtion_tyomarkkinalaitos/20131008Valits/name.jsp (på finska)</p>

2.

Stärkande av kunskaperna i finska och svenska samt uppskatningen av språken och kulturen

Åtgärdsnummer	10
Åtgärd	Utbildas både som grundutbildning och genom fortbildning tillräckligt med språkbadslärare för landets behov inom ramen för de anslag som i statsbudgeten reserverats för utbildningspersonalens personalutbildning.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Undervisnings- och kulturministeriet
Situation	
Nuläge	Vasa universitet har i samarbete med Åbo Akademi färdigställt en plan för att starta språkbadslärarutbildning 2014. Undervisnings- och kulturministeriet har beviljat ekonomiskt stöd för att utarbeta planen och för att starta utbildningen av språkbadslärare i samarbete mellan Vasa universitet och Åbo Akademi. Till prioriteringarna för den statligt finansierade personalutbildningen har 2014 inkluderats språkbadsdidaktik.

Åtgärdsnummer	11
Åtgärd	Som en del av det föregripande arbetet för undervisningen utreds behovet av språkbadslärare på basis av efterfrågan på språkbad. Ministeriet skapar i samarbete med högskolorna en specialiseringsväg för språkbadslärare i utbildningen för barnträdgårdslärare, klasslärare och ämneslärare.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Undervisnings- och kulturministeriet
Situation	
Nuläge	En utredning om det kvantitativa behovet har gjorts gällande den grundläggande utbildningen. I fråga om småbarnspedagogik är avsikten att koppla ihop utredningen med insamlingen av information om personalen som arbetar inom småbarnspedagogik. Utbildningen av språkbadslärare utgående från planen som Vasa universitet och Åbo Akademi tillsammans utarbetat inleddes hösten 2014. Utbildningen av klasslärare startade hösten 2014. Antalet sökande var 159, varav 20 antogs. Utbildningen av barnträdgårdslärare inleddes 2016.

Åtgärdsnummer	12
Åtgärd	Som en del av revideringen av läroplanen för den grundläggande utbildningen utarbetas grunderna för en nationell läroplan för språkbadsundervisning. I läroplansgrunderna beaktas kontinuiteten och särdraget i språkbadet.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Utbildningsstyrelsen
Situation	
Nuläge	Utbildningsstyrelsen gav den 22 december 2014 en föreskrift om nya grunder för läroplanen för den grundläggande utbildningen (Utbildningsstyrelsens föreskrift 104/011/2014). Kommuner och andra utbildningsanordnare ska stegvis och årsklassvis ta i bruk de nya lokala läroplanerna som gjorts upp i enlighet med grunderna under åren 2016–2019. Grunderna för läroplanen innehåller föreskrifter om tvåspråkig undervisning, såsom språkbadsundervisning.

Åtgärdsnummer	13
Åtgärd	Kommunerna och föräldrarna informeras om språkbadsverksamheten och om möjligheterna till den.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Utbildningsstyrelsen
Situation	
Nuläge	<p>Utbildningsstyrelsen har informerat anordnare av grundläggande utbildning om de nya grunderna för läroplanen. Utbildningsanordnarna informerar elever och deras vårdnadshavare om sina läroplaner och sitt undervisningsutbud. Utbildningsstyrelsen stöder uppgörandet och införandet av läroplanerna genom utbildning och annan informationsstyrning.</p> <p>Undervisnings- och kulturministeriet utlyste statliga specialunderstöd för utvidgning av språkbadsverksamheten och annan tvåspråkig verksamhet i februari 2015. Statsunderstödet kan sökas av anordnare av förskoleundervisning och grundläggande utbildning och instanser som ansvarar för dagvården i kommunerna. Enligt regeringsprogrammet utvidgas språkbadsutbildningen i hela Finland. I statsbudgeten 2015 har tre miljoner euro reserverats för detta ändamål. Med de beviljade understöden utvidgas språkbadsverksamheten för de inhemska språken, den tvåspråkiga undervisningen av andra språk samt den språkberikade undervisningen åren 2015–2016. Med tidigt fullständigt språkbad i de inhemska språken avses ett program som börjar tidigast när barnet är tre år och senast när förskoleundervisningen börjar och pågår till slutet av den grundläggande utbildningen, och där en del av undervisningen ordnas på skolans egentliga undervisningsspråk och en del på det andra inhemska språket eller samiska. Tvåspråkig undervisning kan även ordnas på andra språk än de inhemska språken eller samiska.</p> <p>Statsunderstödet för utvidgning av språkbadsverksamheten kan användas för kostnader som föranleds av anställning av lärare och koordinatorer, information, planering och marknadsföring, läromedel och undervisningsmaterial, nätverkande, utbildnings- och planeringsdagar och undervisning som ordnas som webbundervisning åren 2015–2016.</p>

Åtgärdsnummer	14
Åtgärd	Olika modeller, vilka som en del av skolsystemet kunde förbättra förutsättningarna att lära sig båda nationalspråken utreds och definieras. Olika sätt att öka elevernas intresse för att lära sig båda nationalspråken på olika undervisningsnivåer utreds och definieras. Utgångspunkten för utredningen är att både finsk- och svenskspråkiga även i fortsättningen får högklassig undervisning på sitt eget språk.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Undervisnings- och kulturministeriet
Situation	
Nuläge	<p>Undervisnings- och kulturministeriet har sedan 2008 understött projektet Svenska nu, som koordineras av Hanaholmens kulturcentrum. Projektets syfte är att öka kunskaperna i det svenska språket inom den allmänbildande utbildningen.</p> <p> http://svenskanu.fi/</p> <p>Utbildningsstyrelsen har understött det riksomfattande Språktivoli-projektet, vars syfte är att skapa variation i skolelevers studier i främmande språk. Till exempel i Tammerfors har man tagit fram en ny struktur för att främja mångsidiga språkval.</p> <p>Från och med hösten 2016 inleder alla skolelever sina studier i det andra inhemska språket senast i årskurs sex.</p>

Åtgärdsnummer	15
Åtgärd	Möjligheterna att erbjuda undervisning i modersmålsinriktad svenska genom att till tillämpliga delar använda samma sätt som vid modersmålsinriktad finska utreds (gäller kommunerna).
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Undervisnings- och kulturministeriet, Utbildningsstyrelsen
Situation	
Nuläge	Detta är möjligt redan inom ramen för det nuvarande systemet. På samma sätt som svenskspråkiga skolor erbjuder undervisning i modersmålsinriktad finska, kan finskspråkiga skolor erbjuda undervisning i modersmålsinriktad svenska. Undervisning i modersmålsinriktad svenska ingår i grunderna för läroplanen.

Åtgärdsnummer	16
Åtgärd	I samband med revideringen av grunderna för gymnasiets läroplan utreder man hur den svenska tiden i Finland, Finlands tvåspråkighet, Ålands särställning och nordiskt samarbete behandlas i historieundervisningen.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Utbildningsstyrelsen
Situation	

Åtgärdsnummer	17
Åtgärd	Finsk- och svenskspråkiga barns och ungas läs- och skriftfärdigheter och läsning på fritiden främjas genom programmet Läslust under åren 2012–2015. I programmet skapas en verksamhetsmodell som utvecklar mångsidiga läs- och skriftfärdigheter hos barn och unga och upprätthåller en kultur som är positivt inställd till läsande. Modellen ska förankras i skolornas och de allmänna bibliotekens vardag.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Undervisnings- och kulturministeriet, Utbildningsstyrelsen
Situation	
Nuläge	Programmet Läslust framskrider enligt de uppställda målen. Verksamhetsmodellen som utvecklas i programmet utgår från ett omfattande pilotprojekt som genomfördes 2013 och 2014. I pilotprojektet deltog 22 finskspråkiga och sex svenskspråkiga skol- och bibliotekspar runtom i Finland. Det riksomfattande Läslust-temaåret ficas 2014–2015. Programmet Läslust ordnar eller deltar i ordnandet av flera händelser och evenemang under temaåret, som främjar både finsk- och svenskspråkig multilitteracitet och riktar sig till barn och unga samt deras föräldrar.

LÄSLUST

<http://www.lukunto.fi/sv/forsta-sidan.html>

Åtgärdsnummer	18
Åtgärd	En nationell termbank för allmänt bruk skapas för att värna om, utveckla och upprätthålla vokabulären på finska och svenska samt därigenom främja användningen av nationalspråken.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Statsrådets kansli
Situation	
Nuläge	<p>Planeringen av projektet har inletts genom att kartlägga behoven hos de centrala aktörerna. Kartläggningen pågår fortfarande. Information om planeringen har skickats till nationalspråksnätverket.</p> <p>Den nationella termbanken är avsedd för allmänt bruk. Den innehåller vokabulärer som olika aktörer lagt fram och som uppfyller bestämda kvalitetskriterier. Den nationella termbanken innehåller uppgifter om termer på olika språk, men särskilt på de nationella språken när det gäller Finland. Det är viktigt att användaren kan lita på den information som finns i den nationella termbanken. Därför måste innehållsproduktionen göras på ett kontrollerat och samordnat sätt.</p>

Åtgärdsnummer	19
Åtgärd	Den ömsesidiga förståelsen mellan finsk- och svenskspråkiga och kunskapen om den andra språkgruppens litteratur och det gemensamma kulturarvet stärks genom att stöda litteraturöversättningar från det ena nationalspråket till det andra.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Undervisnings- och kulturministeriet
Situation	
Nuläge	Undervisnings- och kulturministeriet finansierar åtgärder för att främja publicering och översättning till svenska av fiktions- och facklitteratur (stöd till förlagen). Beviljandet av stöd för översättning har delegerats till Informationscentralen för Finlands litteratur FILI som verkar i anslutning till Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (SKS). Från och med början av 2013 omfattar stödet även översättningar av finlandssvensk litteratur till finska.

Åtgärdsnummer	20
Åtgärd	Information ges om språkkontakter och språkinlärningsmöjligheter.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Centret för internationell mobilitet och internationellt samarbete CIMO
Situation	
Nuläge	<p>Tillsammans med andra organisationer och regionförvaltningsverk som stöder det nordiska samarbetet informerar CIMO utbildningsanordnare, läroinrättningar och deras personal samt elever och studerande om de möjligheter som EU:s och Nordiska ministerrådets utbildningsprogram erbjuder att skapa möten som ger kännedom om språken och kulturerna i de nordiska länderna. Information ges både på den tvåspråkiga webbplatsen och vid regionala evenemang:</p> <p>http://www.cimo.fi/forstasidan, www.maatieto.net/eurooppa/pohjoismaat, http://www.maailmalle.net/startsidan, www.nordplusonline.org och http://www.edu.fi/portentillnorden.</p> <p>Utvecklingen av undervisning i de nordiska språken är temat för kontaktseminarierna för nya aktörer som ordnas inom ramen för programmet Nordplus.</p> <p>Tyngdpunkten i statsunderstödet som CIMO beviljar Pohjola-Norden ligger på främjandet av undervisning av och studier i det svenska språket.</p>

Åtgärdsnummer	21
Åtgärd	Samarbetet mellan svensk- och finskspråkiga skolor samt utbytet av lärare och elever stärks i läroinrättningar och högskolor genom att använda sig av EU:s (Comenius/Erasmus+) och Nordiska ministerrådets (Nordplus) program samt genom att utnyttja de möjligheter som Utbildningsstyrelsen och Pohjola-Norden erbjuder.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Undervisnings- och kulturministeriet, Utbildningsstyrelsen, Centret för internationell mobilitet och internationellt samarbete CIMO
Situation	
Nuläge	<p>Finland är den största användaren av Nordplusprogrammen. Flera instanser i Finland stöder det nordiska samarbetet mellan grundskolor, gymnasier och yrkesskolor på olika sätt i sin verksamhet. De beviljar bland annat stöd för student- och lärarutbyte och utvecklingsprojekt. Den nya webbplatsen Porten till Norden ger omfattande information om i synnerhet grundskolornas, gymnasienas och yrkesskolornas möjligheter till nordiskt samarbete. Information och idéer om ett nordiskt samarbete samlas in på webbplatsen och riktas till lärare och elever i skolorna. Dessutom erbjuder sidorna källor till nordiskt samarbete i kommuner och kring utbildning, kultur, barn- och ungdomsarbetet och sommararbete. Undervisnings- och kulturministeriet har sedan 2008 understött projektet Svenska nu, som koordineras av Hanaholmens kulturcentrum. Projektets syfte är att öka kunskaperna i det svenska språket inom den allmänbildande utbildningen.</p> <p>http://www.edu.fi/portentillnorden</p>

Åtgärdsnummer	22
Åtgärd	Språkmöten för barn, unga och vuxna stöds systematiskt bland annat genom att stärka och effektivisera informationen om Nordiska ministerrådets Nordplusprogram i samarbete med övriga nordiska aktörer inom skol- och högskolesektorn.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Centret för internationell mobilitet och internationellt samarbete CIMO
Situation	
Nuläge	<p>Informationen i hemlandet har effektiviserats genom den gemensamma webbplatsen http://www.edu.fi/portentillnorden och den etablerade webbplatsen http://www.cimo.fi/program/nordplus_och_ovriga_nordiska_program.</p> <p>De nordiska och baltiska ländernas gemensamma webbplats http://nordplusonline.org/nor har gjorts användarvänligare i början av 2014.</p> <p>Projektdatabasen ger information om alla projekt som fått finansiering (2008–2014): http://nordplusonline.org/nor/Prosjekter/Prosjektdatabase.</p> <p>Finländare har aktivt deltagit i projekt som genomförs av de olika målgrupperna och i kontaktseminarier som Nordplus ornat, där fokus bland annat legat på de nordiska språken. Nordkurs, som finansieras av Nordiska Ministerrådet, erbjuder högskolestuderande möjlighet att studera språket och kulturen i ett annat nordiskt land, Grönland och Färöarna.</p>

Åtgärdsnummer	23
Åtgärd	Möjligheterna för elever med invandrarkondition att påbörja en lärokurs i det andra inhemska språket i gymnasiet utreds i samband med att de riksomfattande målen och timfördelningen för gymnasieutbildningen samt grunderna för läroplanen förnyas.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Undervisnings- och kulturministeriet, Utbildningsstyrelsen
Situation	
Nuläge	Utbildningsstyrelsen har i januari 2014 fastställt grunderna för läroplanen för utbildning för invandrare och studerande med ett främmande språk som förbereder för gymnasieutbildning. Enligt dessa grunder är det möjligt att ordna undervisning i det andra inhemska språket som inleds inom utbildningen som förbereder för gymnasieutbildning. Utbildning som förbereder för gymnasieutbildning har kunnat ordnas sedan höstperioden 2014. Utbildningsstyrelsen bereder som bäst en uppdatering av grunderna för gymnasiets läroplan. I detta sammanhang utarbetas även grunderna för läroplanen för undervisning som ordnas för invandrare och studerande med ett främmande språk i det andra inhemska språket som inleds i gymnasiet (B3), som träder i kraft den 1 augusti 2016.

Åtgärdsnummer	24
Åtgärd	Utlänningar som bosätter sig i Finland ges systematiskt information om Finlands tvåspråkighet, dess betydelse på arbetsmarknaden och om kursutbudet i finska och svenska.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Arbets- och näringsministeriet, Utbildningsstyrelsen
Situation	
Nuläge	<p>Arbets- och näringsministeriet: Arbets- och näringsministeriet bär det allmänna ansvaret för informationen. På arbets- och näringsministeriets webbplats tillhandahålls för invandrare en lättläst broschyr som är gemensam för förvaltningsområdena: http://www.tem.fi/sv/aktuellt/publikationer/broschyer/vallkommen_till_finland. Broschyren ger grundläggande information om Finland.</p> <p>Åren 2011–2013 genomfördes projektet Delaktig i Finland, vars syfte var att främja invandrarnas integration och delaktighet. Projektet genomfördes i samarbete mellan och med medfinansiering av staten (arbets- och näringsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, inrikesministeriet), Finlands Kommunförbund, Suomen Kulttuurirahasto och Svenska kulturfonden. I projektet utvecklades nya sätt att stödja integrationen av barn, unga och vuxna samt kunnandet hos experter som arbetar med integration av invandrare.</p> <p>Utbildningsstyrelsen: I grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 handleds eleverna på olika sätt att inse hur den grundläggande utbildningens syften och innehåll kopplas ihop med kraven i arbetslivet. Målsättningen för till exempel elevhandledningen i årskurs 7–9 hör ihop med detta (hjälper eleven att förstå olika läroämnens betydelse för framtidiga studier och för färdigheter som behövs i arbetslivet). Ett av målen som uppställts i grunderna för läroplanen för undervisning i det andra inhemska språket är beaktandet av det andra inhemska språkets ställning som nationalspråk.</p> <p>Grunderna för läroplanen för integrationsutbildning fastställs av Utbildningsstyrelsen. Det kommer att bli möjligt att söka information även om utbudet av undervisning i finska och svenska i det elektroniska registret över vuxenutbildningsutbud.</p>

Åtgärdsnummer	25
Åtgärd	Studiehandledningen utvecklas så att utlänningar som bosätter sig i Finland och som planerar fortsättningsstudier får en adekvat bild av hurdana kunskaper i finska och svenska som krävs på olika utbildningsnivåer och i olika yrken.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Utbildningsstyrelsen och utbildningsanordnarna
Situation	
Nuläge	<p>Utbildningsstyrelsen: I grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 finns bestämmelser om elevhandledningens mål och centrala innehåll. Studiehandledningens innehåll fokuserar i synnerhet i årskurs 7–9 på de kunskaper som behövs i studier och arbetslivet samt sökningen till fortsatta studier. Grunderna för yrkesinriktade grundexamina (52) och grunderna för läroplanen i gymnasieutbildning innehåller bestämmelser om studiehandledningens mål och centrala innehåll. Grunderna för yrkesinriktade grundexamina förnyas som bäst. De lokala läroplanerna som utarbetas utifrån grunderna för examina ska tas i bruk den 1 augusti 2016. Uppdateringen av grunderna för läroplanen i gymnasieutbildning pågår som bäst. De uppdaterade grunderna träder i kraft den 1 augusti 2016. Närmare beslut om rådgivningen och handledningen av utländska studerande fattas av utbildningens anordnare och läroanstalten. Utbildningsstyrelsen stöder uppgörandet och införandet av de nya läroplanerna genom utbildning och annan informationsstyrning. Utbildningsstyrelsen har även utarbetat rekommendationen Kriterier för god handledning för att utveckla handledningen i den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen (Utbildningsstyrelsens rekommendation 6/2014). Man antyder dock inte att någon speciell grupp särskilt behöver handledning, eftersom detta kunde upplevas som stigmatiserande.</p> <p>Undervisnings- och kulturministeriet: Centralt är informationsstyrningen av läroanstalter och högskolor, som vid behov ordnas branschvis (diskuterats redan med bland annat rådet för Yrkeshögskolornas rektorer Arene, nätverket inom hälsovårdsbranschen). Åtgärdsförslaget berör även arbetskraftsförvaltningen och eventuella rekryteringsföretag.</p>

Åtgärdsnummer	26
Åtgärd	Utländerna som bosätter sig i Finland ges systematiskt information om Finlands tvåspråkighet, dess betydelse på arbetsmarknaden och om kursutbudet i finska och svenska i den service som erbjuds enligt lagen om främjande av integration (1386/2010).
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Arbets- och näringsministeriet
Situation	
Nuläge	<p>Handboken Välkommen till Finland är ett informationspaket som tagits fram i enlighet med lagen om främjande av integration. Länk till handboken: http://www.tem.fi/sv/aktuellt/publikationer/broschyror/vallkommen_till_finland</p> <p>Undervisnings- och kulturministeriet tillsatte 2013 "Arbetsgruppen för komplettering av språkkunskaper och kompetens som förvärvats utanför EU/EES-länderna inom hälsovårdssektorn", vars betänkande publicerades den 5 februari 2014 (Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2014:5).</p>

Åtgärdsnummer	27
Åtgärd	Invandrarnas integrationsutbildning, som innehåller studier i finska eller svenska, utökas inom ramarna för statsfinanserna för åren 2013–2016.
Ansvarigt ministerium och kontaktperson	Arbets- och näringsministeriet
Situation	
Nuläge	Detta har uppnåtts.

3.

Rekommendationer som ingår i statsrådets nationalspråksstrategi

Rekommendationsnummer	28
Rekommendation	Statsrådet rekommenderar att tvåspråkiga kommuner och samkommuner tar i bruk de praktiska verktyg som ingår i bilagan till nationalspråksstrategin så att båda nationalspråken på ett behörigt sätt beaktas i verksamheten.
Ansvarsskyldighet	Tvåspråkiga kommuner och samkommuner
Situation	
Nuläge	Kommunförbundet har utifrån de praktiska verktygen för Nationalspråksstrategin utarbetat "Nationalspråksstrategin – Praktiska verktyg för kommuner och samkommuner". Verktygen har publicerats på webbplatsen om nationalspråksstrategin. Alla tvåspråkiga kommuner har utsett en kontaktperson i nationalspråksfrågor till stöd för sin ledning.

Rekommendationsnummer	29
Rekommendation	Statsrådet rekommenderar att tvåspråkiga kommuner och samkommuner till stöd för sin ledning utser en eller flera kontaktpersoner i nationalspråksfrågor i tillämpliga delar med utgångspunkt i den uppgiftsbeskrivning som ingår i nationalspråksstrategin.
Ansvarsskyldighet	Tvåspråkiga kommuner och samkommuner
Situation	
Nuläge	Tvåspråkiga kommuner har på begäran av Kommunförbundet utsett kontaktpersoner i nationalspråksfrågor som stöder ledningen i sin kommun och bildar ett nätverk av kontaktpersoner i nationalspråksfrågor.

Rekommendations-nummer	30
Rekommendation	Statsrådet rekommenderar att högskolorna, i synnerhet på tvåspråkiga orter, erbjuder utbud av tvärgående och gemensam undervisning för finsk- och svenskspråkiga studerande vid finsk- och svenskspråkiga högskolor så att den frivilliga användningen av svenska under högskolestudierna ökar.
Ansvarsskyldighet	Utbildningsanordnarna
Situation	
Nuläge	<p>Undervisnings- och kulturministeriet: Ansvaret för genomförande ligger hos högskolorna, och undervisnings- och kulturministeriet stöder dessa genom informationsstyrning. (Det tvåspråkiga utbudet har ökat bland annat vid Helsingfors universitet).</p> <p>Som exempel på utnyttjande av läroanstaltssamarbete kan nämnas Vasa yrkeshögskolas och Yrkeshögskolan Novias projekt Klasstandem, där ingenjörsstuderande tillsammans tränar sin muntliga kommunikationsförmåga i finska och/eller svenska. Bland annat handelskamrarna har deltagit i finansieringen. De studerande har varit nöjda med arrangemanget.</p> <p>Helsingfors universitet: Vid Helsingfors universitet har det från och med år 2010 varit möjligt att avlägga en tvåspråkig kandidatexamen i juridik och ekonomi. År 2013 utvidgades denna möjlighet med sex nya ämnen: kemi, fysik, biologi, miljöförändring- och politik, socialt arbete och socialpsykologi. Helsingfors universitets tvåspråkiga kandidatexamina är riktade till både finsk- och svenskspråkiga studenter, med betoning på finskspråkiga studenter som vill förkovra sina språkkunskaper i det andra inhemska språket. För tillfället finns det 221 registrerade studenter som har som mål att avlägga en tvåspråkig kandidatexamen.</p> <p>Vid universitetets campus i Vik och Gumtäkt ordnas fyra språkbadskurser som planeras alltid tillsammans med universitetets Språkcentrum. I Vik ordnas språkbad i global utveckling och miljö och skogsbruk runt Östersjön. I Gumtäkt ordnas språkbad i studier i universum och kemi. Kursernas språk är svenska och de är riktade till alla intresserade finsk- och svenskspråkiga studenter oavsett fakultet. Deltagarantalet brukar variera mellan 10-25 studenter per kurs.</p> <p>Aalto – universitetet: Studerandena informeras aktivt om möjligheter för t.ex. finskspråkiga att delta i svenskspråkiga grundkurser. Språkcentret har deltagit i försök där inlärning av det svenska språket integreras i ämnesstudier. Pilotförsök har inletts vid Aalto-universitetet vid högskolan för konst, design och arkitektur samt i högskolan för ingenjörsvetenskaper.</p> <p>Processindustri och miljöteknik är en tvärvetenskaplig biämneshelhet inom kandidatprogrammen. Denna biämneshelhet erbjuds både finsk- och svenskspråkiga</p>

studeranden. Studierna arrangeras i samarbete med Svenska social- och kommunalhögskolan på svenska. Aalto-universitetet har uppgjort gemensamma språkliga riktlinjer för universitetet redan år 2011 (rektorns beslut 17.12.2010). Verkställigheten av riktlinjerna följs av en styrgrupp som leds av provosten. Samtliga högskolor och serviceenheter inom Aalto-universitetet har producerat sina egna verkställighetsplaner, vars tillämpning efterföljs.

Åbo Akademi:

Universiteten i Åbo, Åbo Akademi (ÅA) och Turun yliopisto (TY) samt i Vasa, ÅA och Vaasan yliopisto (VY) har ingått joo-avtal så att studerande kan ta kurser över språkgränser på respektive ort. Beviljade JOO-studierätter:

År	2013	2014
TY-studerande vid ÅA	333	357
VY-studerande vid ÅA	22	18
ÅA-studerande vid TY	385	313
ÅA-studerande vid VY	20	33

Joo-avtalet möjliggör gränsöverskridande studier på svenska och finska. Åbo Akademi kunde mera aktivt marknadsföra denna möjlighet till språkbad för finskspråkiga studerande både i Åbo och i Vasa.

ÅA och TY diskuterar ett projekt om att möjliggöra fördjupning i det andra inhemska språket inom den studerandes utbildningsområde genom att avlägga kurser inom sitt huvudämne vid grannuniversitetet på det andra inhemska språket. Kursen skulle fungera som språkintyg på den studerandes språkkunskaper inom fackområdet.

Turun yliopisto:

Det finns ett gammalt samarbetskontrakt mellan Turun yliopisto och Åbo Akademi som gällande studier. Enligt detta kontrakt kan studerande fritt avlägga studier på det andra universitetet. Studierätten jämnställs med biämnesstudier inom det egna universitetet. Förutom detta allmänna avtal har Åbo Akademi och Turun yliopisto en gemensam enhet för yrkes- och rekryteringstjänster för studeranden, vilken också baserar sig på universitetens gemensamma kontrakt.

Samarbetet mellan universiteten är också på andra sätt etablerat och regelbundet, och det kommer att vara det även i fortsättningen. Detta exemplifieras t.ex. av att två enheter – både enheten för geologi, och enheten för informationsteknik – flyttar i gemensamma utrymmen. Flytten skall ske under året 2016.

Hanken Svenska handelshögskolan:

Svenska handelshögskolan rekryterar aktivt sökande i finskspråkiga gymnasier, med målsättningen att utexaminera tvåspråkiga ekonomer för arbetsmarknaden. Av de som inledder studierna hösten 2014 hade 17 procent finska som skolutbildningsspråk. De som haft finska som skolutbildningsspråk skriver mognadsprov både på finska och svenska.

Högskolan erbjuder alla kandidatstuderande kurser i de inhemska språken (6 sp + 6 sp). För studeranden som helt saknar grundläggande kunskaper i finska erbjuder högskolan minst vartannat läsår grundkursen Elementary Finnish.

Rekommendationsnummer	31
Rekommendation	Statsrådet rekommenderar att högskolorna med hjälp av separat finansiering från undervisnings- och kulturministeriet tar fram metoder för att trygga uppnåendet av de språkkunskaper som förutsätts i statsrådets förordning om universitensexamina (794/2004).
Ansvarsskyldighet	Utbildningsanordnarna
Situation	
Nuläge	<p>Undervisnings- och kulturministeriet: Det har överenskommits med språkcenternätverken för universitet och yrkeshögskolor om att dessa överlämnar ett projektförslag till undervisnings- och kulturministeriet före slutet av september 2013. Ett riksomfattande projekt i vilket man utnyttjar ny teknologi har inletts i september 2014.</p>

Rekommendationsnummer	32
Rekommendation	Statsrådet rekommenderar att högskolorna erbjuder studerande med invandrarbakgrund och utländska studerande undervisning i finska och svenska för att ge möjligheter att hitta arbete på arbetsmarknaden i Finland.
Ansvarsskyldighet	Utbildningsanordnarna
Situation	
Nuläge	<p>Undervisnings- och kulturministeriet: Undervisnings- och kulturministeriet strävar efter att främja förverkligandet av denna rekommendation via informationsstyrning. Det finns högskolespecifika skillnader i utbudet av språkundervisning.</p>

Rekommendationsnummer	33
Rekommendation	Statsrådet rekommenderar att de som upphandlar integrationsutbildning för vuxna invandrare, i synnerhet på tvåspråkiga orter, beaktar i upphandlingen behoven av utbildning i svenska språket så att en arbetslivsorienterad inlärning av svenska är möjlig.
Ansvarsskyldighet	Arbets- och näringsbyråerna och arbets- och näringsministeriet
Situation	
Nuläge	<p>Arbets- och näringsministeriet: Svenskspråkig utbildning upphandlas även i Österbotten. Nylands NTM-central upphandlar som bäst separat svenskspråkig utbildning.</p>

OIKEUSMINISTERIÖ JUSTITIEMINISTERIET
Kansalliskielistrategia Nationalspråksstrategin

ISSN 1798-7067
ISBN 978-952-259-462-4 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.oikeusministerio.fi